

STUDIA HISTORICA JYVÄSKYLÄENSIA IV

MAATALOUDEN RYHMÄETU
EDUSKUNNASSA

vuosien 1930—39 ja 1945—51 vaalikausina

PEKKA NYHOLM

JYVÄSKYLÄ 1965

KUSTANTAJAT } JYVÄSKYLÄN KASVATUSOPILLINEN KORKEAKOULU
PUBLISHERS } JYVÄSKYLÄN YLIOPISTOYHDISTYS

STUDIA HISTORICA JYVÄSKYLÄENSIA IV

MAATALOUDEN RYHMÄETU
EDUSKUNNASSA

vuosien 1930—39 ja 1945—51 vaalikausina

PEKKA NYHOLM

JYVÄSKYLÄ 1965

KUSTANTAJAT } JYVÄSKYLÄN KASVATUSOPILLINEN KORKEAKOULU
PUBLISHERS } JYVÄSKYLÄN YLIOPISTOYHDISTYS

URN:ISBN:978-951-39-9323-8
ISBN 978-951-39-9323-8 (PDF)
ISSN 0081-6523

Jyväskylän yliopisto, 2022

Pieksämäki 1965
Sisälähetysseuran Raamattutalon kirjapaino

SISÄLLYS

	Sivu
Johdanto	9
I OSA: VAALIKAUDET 1930—39	
1. Maataloutta koskevien äänestysten lukumäärä	15
2. Maatalouden ryhmäedun kannatus	28
2. 1. Puolueryhmien kannatus	31
2. 2. Maatalousryhmän suuruus eduskunnassa	34
2. 2. Maatalouden ryhmäedun edustajakohtainen kannatus	43
3. Maatalousvaliokunta ja maatalouden ryhmäetu	52
II OSA: VAALIKAUDET 1945—51	
1. Maataloutta koskevien äänestysten lukumäärä	59
2. Maatalouden ryhmäedun kannatus	71
2. 1. Puolueryhmien kannatus	72
2. 2. Maatalousryhmän suuruus eduskunnassa	75
2. 3. Maatalouden ryhmäedun edustajakohtainen kannatus	82
3. Maatalousvaliokunta ja maatalouden ryhmäetu	90
III OSA: YHTEENVETO TUTKIMUSTULOKSISTA	
1. Maataloutta koskevien äänestysten lukumäärä	94
2. Maatalouden ryhmäedun kannatus	96
3. Ryhmäetu ja edustuksen teoria	109
LIITTEET:	
Liite 1 Avoin äänestys primäärimateriaalitulokson muotoon saatettuna	115
Liite 2 Puolueryhmien koheesio varsinaisissa maatalousäänestyksissä vv. 1930—39 ja 1945—51 vaalikausina	116
Liite 3 Puolueryhmien koheesio sosiaaliagrarisissa äänestyksissä vv. 1930—39 ja 1945—51 vaalikausina	116
KIRJALLISUUS	117
SUMMARY	120

TAULUT

Sivu

1. Avoimet äänestykset ja maatalouden ryhmätua koskevat äänestykset ryhmäyhdistelmien mukaan jaoiteltuina vv. 1930—39 vaalikausina	32
2. Ryhmien kannatus maatalouden ryhmäedulle 94:ssä avoimessa äänestyksessä 1930-luvun vaalikausina	34
3. Maatalouden ryhmäedun kannatus varsinaisissa maatalousäänestyksissä puoleryhmittäin vv. 1930—39 vaalikausina	37
4. Maatalouden ryhmäedun puolesta äänestäneet yhteissummuna vaalikausittain 1930-luvulla	39
5. Maatalouden ryhmäedun kannatus sosiaaliagraarisissa äänestyksissä puoleryhmittäin vv. 1930—39 vaalikausina	42
6. Kokoomuksen ryhmän edustajien kannanotot varsinaisissa 21:ssä maatalousäänestyksessä vv. 1930—33 vaalikaudella	44
7. Ruotsalaisen kansanpuolueen ryhmän edustajien kannanotot varsinaisissa 21:ssä maatalousäänestyksessä vv. 1930—33 vaalikaudella	46
8. Edistyspuolueen ryhmän edustajien kannanotot varsinaisissa 21:ssä maatalousäänestyksessä vv. 1930—33 vaalikaudella	48
9. Eduskunnan maatalousvaliokunnan jäsenet ja kannanotot varsinaisissa maatalousäänestyksissä vv. 1930—39 vaalikausina	53
10. Maatalouden ryhmäedun kannatus varsinaisissa maatalousäänestyksissä keskimäärin ryhmittäin eduskunnassa, suuressa valiokunnassa ja maatalousvaliokunnassa vv. 1930—39 vaalikausina	56
11. Avoimet äänestykset ja maatalouden ryhmätua koskevat äänestykset ryhmäyhdistelmien mukaan jaoiteltuina vv. 1945—51 vaalikausina	73
12. Ryhmien kannatus maatalouden ryhmäedulle 79:ssä avoimessa äänestyksessä vv. 1945—51 vaalikausina	74
13. Avoimet maatalousäänestykset maatalouden ryhmätua kannattaneiden ryhmien mukaan jaoiteltuina vv. 1945—51 vaalikausina	76
14. Maatalouden ryhmäedun kannatus varsinaisissa maatalousäänestyksissä puoleryhmittäin vv. 1945—51 vaalikausina	77
15. Maatalouden ryhmäedun puolesta äänestäneet yhteissummuna vaalikausittain vv. 1930—51	79
16. Maatalouden ryhmäedun kannatus sosiaaliagraarisissa äänestyksissä puoleryhmittäin vv. 1945—51 vaalikausina	81
17. Ruotsalaisen kansanpuolueen ryhmän edustajain kannanotot varsinaisissa 25:ssä maatalousäänestyksessä vv. 1945—48 vaalikaudella	83
18. Edistyspuolueen ryhmän edustajien kannanotot varsinaisissa 25:ssä maatalousäänestyksessä vv. 1945—48 vaalikaudella	84
19. Kokoomuspuolueen ryhmän edustajain kannanotot varsinaisissa 36:ssä maatalousäänestyksessä vv. 1948—51 vaalikaudella	86—87

20. Ruotsalaisen kansanpuolueen ryhmän edustajien kannanotot varsinaisissa 36:ssa maatalousäänestyksessä vv. 1948—51 vaalikaudella 88
21. Eduskunnan maatalousvaliokunnan jäsenet ja kannanotot varsinaisissa maatalousäänestyksissä vv. 1945—51 vaalikausina 91
22. Maatalouden ryhmäedun kannatus varsinaisissa maatalousäänestyksissä keskimäärin ryhmittäin eduskunnassa, suuressa valiokunnassa ja maatalousvaliokunnassa vv. 1945—51 vaalikausina 92
23. Eduskunnan maatalousryhmän keskimääräinen suuruus edustajien lukumäärällä mitattuna vv. 1930—51 vaalikausina 105

Esipuhe

Valmistuneen tutkimukseni tarkoituksena on ollut osoittaa, että edustustojen toimintaa voidaan analysoida myös tietyn tyyppisiä äänestysaiheita sisältäviä äänestyksiä perusmateriaalina pitäen, äänestysten valintaperusteena esim. ryhmäetu ja tätä ryhmäetua edustavan edustajaryhmittymän identifioimiseen päätyen. Edustuston toiminnan analysointi lähtee tässä tapauksessa tavallaan päinvastaisista lähtöasemista kuin niissä tutkimuksissa, joissa lähtökohtana on jo identifioitu edustuston puolue ryhmä, minkä kannanottoja äänestyksissä tutkitaan. Identifioiduista puolue ryhmistä käsin lähtevä tutkimus on omiansa antamaan edustuston toiminnasta tietyn yleiskuvan, mutta äänestysaiheiden suuri moninaisuus on kuitenkin välttämättä havaintojen tarkkuutta himmentävänä seikkana. Tämän haitan eliminoimiseen pyrkii juuri äänestysaiheista lähtevä tutkimus, jolloin luovutaan yleiskuvan etsimisestä edustuston kaikista äänestysratkaisuksista, mutta saavutetaan sen sijaan havaintojen suurempi yksittäiskohtainen tarkkuus rajoitetumpi äänestysten ala tutkimuskohteena.

Haluan kiittää professori Jan-Magnus Janssonia, joka on lukenut käsikirjoituksen ja antanut auliisti viitteitä.

Tutkimuksen loppuun liitetyn referaatin on kääntänyt Englannin kielelle Dympna Connolly, BA. Hänelle lausun kiitoksen tästä avusta.

Valtion Yhteiskuntatieteellinen Toimikunta on antanut varoja lähdeaineiston keräämisen rahoittamiseksi.

Jyväskylän Yliopistoyhdistystä ja Kasvatusopillista Korkeakoulua kiitän siitä, että tutkimukseni julkaistaan Studia Historica Jyväskyläläisiä-sarjassa.

Jyväskylässä toukokuussa 1965

P e k k a N y h o l m

Johdanto

Edustustojen jäsenet voidaan useimmissa maissa vaivatta ja tarkasti jaoitella eri puolueiden kannattajiin. Puolueiden itselleen vähitellen valloittama asema yleisen mielipiteen jäsentäjinä ja vaalien organisoi-jina on johtanut siihen, että jokainen edustaja lukeutuu johonkin puo-lueryhmään kuuluvaksi. Tästä ryhmäjäsennydestä johtuu, että puolueet monella tavalla vaikuttavat edustajien kannanottoihin edustustoissa. Eri maissa onkin voitu todeta edustajain usein äänestävän yhtenäisesti puolueyhmittäin.

Edustustoissa pyrkii edustajien ratkaisuihin vaikuttamaan kuitenkin muunkinlaiset organisoidut ryhmittymät kuin puolueet. Niitä ovat nk. painostusryhmät eli eturyhmät, jotka ulkoparlamentarisina ryhmittyminä ajavat tiettyjen yhteiskuntapiirien etuja, ryhmäetuja. Eturyhmä erotetaan puolueesta juuri tämän ominaisuutensa perusteella. Etu-ryhmän toiminnan painopiste on pyrkimyksessä edistää tietyn, rajoite-tun yhteiskuntaryhmän erikoisetua sen sijaan, että puolueen ohjelman tulee, mahdollisen hallitusvallan käyttöön liittyvää vastuuta ajatellen, sisältää kokonaisnäkemys yhteiskunnasta, ts. puolueen on pyrittävä ot-tamaan kanta poliittisissa ratkaisuissa koko yhteiskunnan kannalta.¹ Raja puolueen ja eturyhmän välillä ei tätäkään eroavaisuutta tunnuk-sena pitäen ole selvä, mutta tämän kriteerion avulla ne useimmissa ta-pauksissa voidaan erottaa toisistaan. Myös näihin eturyhmiin ja niiden edustamaan ryhmäetuuun joutuvat edustajat ratkaisuja tehdessään mää-rittelemään kantansa. Edustajien voidaankin todeta puoluejäsenyydestä johtuvien sympatioiden ja antipatioiden ohella suhtautuvan enemmän tai vähemmän myötämielisesti eri eturyhmien ajamiin ryhmäetuihin, ts. hyväksyvän ne enemmän tai vähemmän kriittillisesti osaksi yhteistä hy-vää tarkoittavaa politiikkaa.

Puolueyhmittien ja eturyhmien yhtäaikainen pyrkimys vaikuttaa edus-tajien kannanottoihin eduskunnassa on omiaan tekemään eduskunnan päätöksentekoprosessista melko vaikeaselkoisen. Joskus, äänestys-aiheista lähinnä riippuen, edustajat äänestävät puoluejäsenyyden mu-

¹ Ehrman, Henry W., *Interest Groups on Four Continents*, Pittsburgh 1960, s. 231—245.

kaan ryhmittäin, jolloin samaan eturyhmään myötämielisesti suhtautuvat edustajat saattavat esiintyä äänestysjakautuman vastakkaisilla puolilla. Toisinaan taas eturyhmän mukainen kannanotto on selvästi määräävänä, jolloin saman puolue ryhmän jäsenet voivat joutua eri puolille äänestysjakautumaa. Näin on asianlaita silloin, kun puolue ryhmien ja eturyhmien kannatuksen voimalinjat leikkaavat edustustossa toisensa, niinkuin usein on laita, johtuen puolueiden heterogeenisesta kannattajajoukosta. Joka tapauksessa pelkkä puolueiden parlamentaarisen vaikutusvallan toteaminen ei tällaisissa olosuhteissa riitä eduskuntaratkaisujen selityspusteeksi, vaan myös eturyhmien parlamentaarisen vaikutusvallan tunteminen on tärkeää.

Eturyhmän parlamentaarisen vaikutusvallan täsmällinen toteaminen, jonkun edustuston ulkopuolisen, organisoidun eturyhmän toimintaa analysoimalla, on ainakin tutkimuksen nykyvaiheessa vaikeata. Ongelmaa on kuitenkin mahdollista lähestyä toiselta suunnalta. Sen sijaan, että tutkimuksen lähtökohdaksi olisi ulkoparlamentaarinen eturyhmä, voidaan lähtökohdaksi valita eduskunnassa esiintyvä ryhmäetu. Ongelman lähestyminen tältä suunnalta on edullista siksi, että ryhmäedun esiintyminen edustustossa on eräiltä osin kvantifioitavissa, kun taas tällaisia mahdollisuuksia ei toistaiseksi eturyhmätutkimuksessa ole sanottavasti löydetty. Tämän tutkimuksen tarkoituksena onkin selvittää, eräänlaisen esitutkimuksen muodossa, millaista täydennystä ryhmäetua koskeva tutkimus tarjoaa eturyhmien poliittisen vaikutusvallan arviointiin. Pyrkimyksenä on suorastaan mitata eduskunnassa vaikuttavaa ryhmäetua niiltä osin kuin se perusmateriaalin, eduskunnan äänestysten, avulla on mahdollista.

Melkein kaikessa lainsäädännössä ja siihen liittyvissä äänestyksissä on kysymys yhteiskuntaryhmien keskinäisistä suhteista. Valmis laki tai äänestys suosii useimmiten jonkin yhteiskuntaryhmän taloudellista asemaa tai valta-asemaa ja kaventaa vastaavasti toisten yhteiskuntaryhmien valta-asemaa ja taloudellista voimaa suhteessa tuohon suosittuun yhteiskuntaryhmään. Siten useimmat lait tai useimmat äänestykset eduskunnassa voidaan tulkita yhteiskuntaryhmien keskinäisen taistelun ilmauksiksi, taistelun, jossa kaikkien ryhmittymien etu on alinomaa kysymyksessä.² Tärkeä piirrettä on ollut omiansa kärjistämään valtion laajentunut

² Useat ansiokkaat tutkijat ovat omaksuneet tutkimustensa lähtökohdaksi käsityksen, että poliittinen tapahtuminen on ennenkaikkea yhteiskuntaryhmien keskeisen taistelun ilmaus ja siten tätä taistelua analysoimalla parhaiten ymmärrettävissä. Ensimmäisenä tämän suunnan tutkijana oli A. F. Bentley, joka

toimipiiri, joka on vetänyt aikaisemmin eduskunnan ulkopuolella käydyin taloudellista valta-asemaa koskevan taistelun suurelta osalta eduskunnan piiriin. Käytettäessä ryhmäetu käsitettä sanan laajimmassa merkityksessä voidaan ajatella, että esim. palknauttijan ryhmäetu on kysymyksessä paitsi silloin, kun on esillä tulonsiirto palknauttijain hyväksi myös silloin, kun on esillä tulonsiirto maatalouden tai työnantajapiirien hyväksi. Ensinmainitussa tapauksessa on kysymys palknauttijoita välittömästi hyödyttävästä toimenpiteestä ja jälkimmäisessä tapauksessa heitä välillisesti vahingoittavasta toimenpiteestä, jonka estämistä kohtaan heidän mielenkiintonsa saattaa olla yhtä suuri kuin ensinmainitun toimenpiteen puolustamista kohtaan. Näin laajassa merkityksessä ryhmäetu ei kuitenkaan tässä tutkimuksessa käytetä, vaan tutkimuksen kohteena on ryhmäedun välitön ilmeneminen, ts. eturyhmän jäseniä suoranaisesti koskevat lainsäädäntötoimenpiteet, jotka selvästi sijoittuvat eturyhmän omaan intressipiiriin. Tämän määrittelyn mukaan kuuluvat esim. työväenlainsäädäntään liittyvät asiat palknauttijain tai lähemmin määriteltynä työväestön eturyhmän, so. ammattiyhdistysliikkeen intressipiiriin, yhtiöverotus teollisuuden ja kaupan eturyhmien intressipiiriin, virkamiesten palkkaus virkamiesten eturyhmän intressipiiriin jne.

Tutkimuksen käsitteelliseksi lähtökohdaksi on valittu ryhmäedun parlamentaarisen merkityksen käsite, joka parhaiten soveltuu kvantifioitavaksi. Ryhmäedun parlamentaarisen merkityksen voidaan teoriasa olettaa koostuvan lähinnä kahdesta tekijästä. Siihen vaikuttaa ensinnäkin se, kuinka suuressa määrin a.o. ryhmäetu välittömästi koskevia ratkaisuja eduskunnassa tehdään. Nimenomaan tässä suhteessa eturyhmien välillä on olemassa huomattavia eroja ja eturyhmien tarkastelulle tarjoutuu kaksi toisistaan poikkeavaa lähtökohtaa. Eturyhmiä tarkasteleva sosiologi näkee ne laajana, koko yhteiskunnan kattavana verkkona ja hänen mielenkiintonsa saattaa kohdistua niihin kaikkiin, alkaen suurista taloudellisista keskusjärjestöistä pienimpiin yhdistyksiin saakka.

teoksessaan *The Process of Government: A Study of Social Pressure*, Bloomington, Indiana 1908, omaksui käsitteet eturyhmä ja ryhmäetu identtisinä käsitteinä tutkimussanastoonsa. Samanlaisen peruskäsityksen edustajana on esiintynyt Bertram Gross teoksessaan *The Legislative Struggle*, New York 1953, David Truman teoksessaan *The Governmental Process*, New York 1951, Earl Latham teoksessaan *The Group Basis of Politics. A Study in Basing-Point Legislation*, Ithaca 1952 ja Charles B. Hagan kirjoituksessaan *The Group in a Political Study*, teoksessa *Approaches to the Study of Politics*, London 1958, on suositellut käsitystä kaiken poliittisen tutkimuksen yhteiseksi lähtökohdaksi.

Politiikan tutkimuksen kannalta ovat sen sijaan mielenkiintoisia lähinnä ne eturyhmät, jotka alinomaan vaikuttavat päätösten tekoon valtiokoneiston piirissä. Tältä kannalta merkityksellisiksi osoittautuvat vain eräät suuret taloudelliset keskusjärjestöt, kuten maatalouden, teollisuuden työnantaja- ja työntekijäpuolen sekä kaupan keskusjärjestöt ja nykyään vielä virkamiesjärjestöt. Näiden järjestöjen ja niiden alajärjestöjen jäsenistön etuisuuksiin kuuluvia asioita mm. juuri eduskunta joutuu käsittelemään tuon tuostakin. Esimerkkinä vaikutusvaltaisista tai jäsenmäärältään huomattavista järjestöistä voitaisiin mainita pankkiliikettä edustavat yhdistykset, urheilujärjestöt, raittiusliike, invalidijärjestöt ym., jotka vain verrattain harvoin näkevät aihetta pyrkiä vaikuttamaan eduskunnan ratkaisuihin ja jotka sen vuoksi ovat politiikan tutkimuksen näkökulmasta katsoen mielenkiinnon periferiassa. Jyrkkää rajaa tältä kannalta merkityksellisten ja vähempi merkityksellisten etujärjestöjen välillä on mahdoton vetää, mutta selvä aste-ero on joka tapauksessa olemassa.³ Luokittelemalla eduskunnan äänestykset aihepiireittäin voidaan saada kuva tiettyjen ryhmäetujen esiintymisestä eduskunnan ratkaisuihin, mikä samalla kuvastaa vastaavien eturyhmien parlamentaarista merkitystä tältä kannalta katsottuna.

Ryhmäedun parlamentaarisen merkityksen toinen komponentti on sen saama kannatus edustajien keskuudessa. Vain muutaman äänestyksen perusteella ei tietyn ryhmäedun parlamentaarisesta kannatuksesta voi paljon päätellä, mutta monet äänestykset pitemmän ajanjakson aikana käsittävä tutkimus tuo esiin tämän kannatuksen pysyvät lähteet. Tällöin eliminoituu nimittäin poikkeuksellisten olosuhteiden aiheuttama, tilapäinen, normaalista poikkeava kannatus ja esille hahmottuu tämän kannatuksen pysyvät piirteet. Nämä piirteet ovat erityisen mielenkiintoiset eduskunnan ratkaisujen selitysperusteena ja eturyhmiin sekä puolueisiin kohdistuvan tutkimuksen lähtökohtina. Ryhmäedun kannatusta tarkasteltaessa on huomionarvoinen seikka kannattavan »talon» ohella myös tämän kannatuksen esiintymismuoto. On nimittäin mielenkiintoista tietää, kysymyksen ollessa puhtaaksiviljellyistä eturyhmäkysymyksistä, asettuuko niitä kannattaaman selvästi rajoittuva joukko edustajia, vai onko kannatus »liikkuvaa», ilman selviä rajoja, kuten yleisemmin, poliittisin perustein jaoteltujen äänestysten suhteen on todettu olevan.⁴ Nämä pysyvän ja liikkuvan kannatuksen mahdolliset eri

³ Vert. prof. Odegard'in mielipide keskustelussa. Ehrman, Henry W., m.t.s. 233—234.

⁴ Nyholm, Pekka, Suomen eduskuntaryhmien koheesio vuosien 1948—51 vaalikaudella ja vuoden 1954 valtiopäivillä. Helsinki 1961, s. 91—118.

tyypit valottavat osaltaan niitä edellytyksiä, joita eturyhmällä on saada eduskunnan enemmistön kannatus.

Ryhmäedun esiintymistä Suomen eduskunnassa koskevalle tarkastelulle yllä hahmoteltujen suuntaviivojen mukaan on valittu kohteeksi maatalouden ryhmäetu. Vain yhden ryhmäedun tarkasteluun on tyydytty, koska tarkoituksena on ollut ensin selvittää, miten omaksuttu metodi tutkimuskohteen tarkasteluun soveltuu. Vasta tällaisessa esitutkimuksessa saatu positiivinen tutkimustulos kannustaisi laajaan, kaikkien määriteltävissä olevien ryhmäetujen esiintymistä eduskunnassa koskevaan tutkimukseen. Tällaisessa tutkimuksessa toteutuisi prof. Ehrman'in olettaus, että ryhmäedun tutkiminen saattaa tutkimuksen jossakin vaiheessa osoittautua tarkoituksenmukaisemmaksi kuin eturyhmätutkimus,⁵ mikä käsitys on ollut omiansa kannustamaan tämän esitutkimuksen suorittamista.

Maatalouden ryhmäedun esiintymistiheys ja sen saaman kannatuksen laajuus eduskunnassa heijastaa luonnollisesti tämän ryhmäedun merkitystä valitsijakunnan keskuudessa. Kysymys ei kuitenkaan voi olla yksityiskohtaisen tarkasta peilikuvasta, niinkuin eduskunta kokonaisuudessaankaan ei ole tarkka peilikuva valitsijakunnasta. Vaalijärjestelmästä ensinnäkin johtuu, että puolueiden edustajain lukumäärä ei edustustossa ole tarkassa suhteessa ao. puolueiden saamaan äänimäärään. Suomen suhteellisessa vaalijärjestelmässä ei tämä vinosuuntaus tosin ole suuri, mutta kuitenkin varteen otettava. Samasta syystä voi esiintyä epäsuhdetta myös ryhmäedun edustuksen ja saman ryhmäedun omakseen tuntevan osan välillä valitsijakunnan keskuudessa. Toiseksi on otettava huomioon, että puoluejärjestelmä yhtä suurella määrällä luokittelee itse kuin heijastaa passiivisesti valitsijakunnan mielipiteitä. Tästäkin syystä voi johtua, että edustajien asennoituminen esim. ryhmäetuun ei välttämättä kvantitatiivisesti enempää kuin kvalitatiivisestikaan edusta valitsijakunnan asennoitumista siihen. Kuitenkin tässä tutkimuksessa on lähdetty siitä perusolettamuksesta, että eduskunnassa havaittava ryhmäetu, edustajain perustuslaissamme juriidisesti turvattu ratkaisuvapaus huomioon otettuna, käytännössä ankkuroituu vastaavan ryhmäedun tunnistamiseen valitsijakunnan keskuudessa. Niinpä tutkimuksen pyrkimyksenä onkin lopuksi, maatalouden ryhmäedun merkityksen tultua eduskunnan piirissä riittävän tarkoin määriteltyä, vetää myös eräitä yleisiä, lähinnä hypoteesin luontoisia johtopäätöksiä tämän ryhmäedun esiintymisestä valitsijakunnan keskuudessa, mahdollisten selitysten et-

⁵ Ehrman, Henry W., m.t.s. 298.

simiseksi ryhmäedun kannatuksen suurille muutoksille eduskuntaryhmissä.

Nimenomaan maatalouden ryhmäedun valitseminen tarkastelun kohteeksi muiden ryhmäetujen joukosta johtuu siihen liittyneestä suuren parlamentaarisen merkityksen odotuksesta. Työmarkkinajärjestöjen ohella tuskin mikään toinen eturyhmä on ollut niin intensiivisen lainsäädäntätöyön kohteena kuin maatalous. Näin ollen maataloutta koskevia äänestyksiä esiintyy runsaasti. Lisäksi maatalouden ryhmäedun sisältävät äänestykset on suhteellisen selvästi erotettavissa sen piiriin kuulumattomista äänestysaiheista, mikä muiden ryhmäetujen kohdalla saattaa olla problemaattista.

Tutkimuksen kohteena on 1930-luku ja sotien jälkeinen aika vuodesta 1945 vuoteen 1951. Vuosi 1930 on itsestään tarjoutunut tutkimuksen lähtökohdaksi. Tutkimusmateriaalin muodostavat nimittäin avoimet äänestykset, joissa kunkin edustajan kanta esiintyy eduskunnan pöytäkirjoihin merkittynä. Avoimet äänestykset otettiin eduskunnassa käytäntöön vuonna 1928,⁶ joten vuonna 1930 alkaa ensimmäinen täyspitkä vaalikausi, jolta avointen äänestysten sarja on käytettävissä.

Tutkimuksen perusmateriaalista, avoimista äänestyksistä johtuu, että tutkimuksen tarkoituksena ei ole antaa kokonaiskuvaa siitä materiaalisesta osasta, joka maataloudelle lainsäädäntää välikappaleena käyttäen ollaan valmiit eduskunnan toimesta luovuttamaan. Äänestyksissä ei ole kysymys useinkaan minkään ehdotuksen kohtalosta kokonaisuutena. Niinpä maatalouden määrärahoista äänestettäessä ei ole kysymys koko maataloutta koskevan pääluokan hyväksymisestä hallituksen esittämässä muodossa tai sen pois pyyhkimisestä, vaan marginaalisista muutoksista hallituksen esitykseen. Vastaavasti maatalouden kannatuksesta kysymyksen ollen eduskunta varmaan kokonaisuudessaan vastustaisi kaikkien maatalousmäärärahojen poistamista budjetista, joten tässä mielessä koko eduskunta siis kannattaisi maatalouden ryhmätua. Tästäkään ei äänestyksissä kuitenkaan ole kysymys, vaan edustajain suhtautuminen äänestyksiin osoittaa kunkin edustajan taipumuksen hyväksyä marginaalisia, maatalouden ryhmäedun *lisäämistä* tai *kaventamista* tarkoittavia ehdotuksia.

⁶ Vp. 1928, ptk. I, s. 29—30: Puhemiehen ilmoitusasia.

I

Vaalikaudet 1930—39

1. MAATALOUTTA KOSKEVIEN ÄÄNESTYSTEN LUKUMÄÄRÄ

Kun ensimmäisenä omaksuttuna tutkimustehtävänä on laskea maataloutta koskevien avointen äänestysten lukumäärä maatalouden ryhmäedun esiintymisfrekvenssin toteamiseksi eduskunnassa, joudutaan valintatehtävän eteen. Suoritetun valinnan oikeutuksen demonstroimiseksi esitetään seuraavassa, paitsi laskennan lopputulosta myös maatalouden ryhmäetua ilmentäviksi katsottujen äänestysten äänestysaiheet.

Vaalikauden 1930—33 aikana toimitettiin eduskunnassa kaikkiaan 157 avointa äänestystä. Ne muodostavat vain osan eduskunnan kaikkiaan äänestyksistä, mutta muodostavat kuitenkin edustavan kokonaisuuden julkisuutensa vuoksi ja siksi, että eduskunta osoitti taipumusta turvautua avoimiin äänestyksiin kaikissa tärkeimmissä äänestyksissä. Kun tutkimuksen muu osa on riippuvainen juuri avoimista äänestyksistä, tyydytään seuraavassa toteamaan vain näitä koskevat äänestysaiheet. Avoimista äänestyksistä oli tämän vaalikaudan aikana 32 kappaletta eli 20.4 % maataloutta suoranaisesti koskevia.⁷

Näitä maataloutta koskevia äänestyksiä lähemmin tarkasteltaessa oheisen asetelman avulla on havaittavissa, että ne voidaan jakaa neljään pääryhmään aihepiirinsä mukaan. Ensimmäisen ryhmän muodostavat tullitariffia koskevat ratkaisut, joiden tarkoituksena oli suosia kotimaista tuotantoa. Toisen ryhmän muodostavat suoranaiset maataloustuotteiden menekkiä edistävät toimenpiteet. Kolmantena ryhmänä ovat äänestykset, jotka koskevat maatalouden velkataakan huojentamista mm. lyhytaikaisia velkoja vakauttamalla. Lisäksi asetelmassa esiintyy vielä kunnallisveroja, uudisraivauspalkkioita ja maatalouskerhotyötä koskevat äänestykset.

⁷ Ainoa yhtenäinen maataloutta tavallaan koskeva äänestysten ryhmä, joka on jätetty tämän valikoiman ulkopuolelle, on vuoden 1936 asetuslakia koskeneet avoimet äänestykset, joissa sisältönä oli pikemminkin omistusoikeuden loukkaamattomuus kuin varsinaisesti maatalouden ryhmäetu.

*Asetelma maataloutta koskevista avoimista äänestyksistä
vv. 1930 — 33 vaalikaudella.*

	Äänestyksiä kpl
<i>1. Tullitariffi</i>	
Rukiin tullin korotus	4
Paperipuu tullinalaiseksi	2
Kivihiihi tullinalaiseksi	1
Väkirehutullin alentaminen	2
<i>2. Menekin edistäminen</i>	
Kotimaisen viljan menekki	1
Margariinivalmistelaki	1
Margariini-, rasvasekoite- ja rehuainevero	3
Voin ja juuston vientipalkkiot	3
Munien vientipalkkiot	1
<i>3. Velkataakan huojentaminen</i>	
Kiinnitettyjen velkain korkojen vähennysoikeus	3
Maakiinteistöpankin luotot	7
<i>4. Muut äänestykset</i>	
Asutustilojen taloudellinen asema	1
Maalaiskuntien verotulojen korotus	1
Pienviljelijäin uudisraivauspalkkiot	1
Maatalouskerhotyö	1
<hr style="width: 100%;"/>	
Yhteensä	32

Äänestysaiheita ja niiden ympärillä käytyä keskustelua lähemmin tarkasteltaessa on todettava, että lamakausi ja sen jälkiseuraukset ovat antaneet niille erityisen sisällyksensä. Niinpä jokavuotista tullimaksulakiesitystä vuodelle 1931 käsiteltäessä valtiovarainministeri Vennola todisti sen sisältävän suuren määrän tullinkorotuksia, sekä maataloutta että teollisuutta koskevia, joiden tarkoituksena oli suojata kotimaista tuotantoa ulkomaiselta polkumyynniltä ja tuoda valtiolle lisätuloja. Tullimaksulakiesitys antoi eturyhmille aihetta vilkkaaseen toimintaan ja painostuskäynteihin ministeriössä ja valtiovarainvaliokunnan jäsenten luona.⁸ Varsinkin rukiin tullin korotusesitys oli huomion kohteena ja aiheutti maalaisliiton ryhmän jakautumisen kahtia toisten puolustaessa korotusta ja toisten vastustaessa sitä sen haittavaikutusten vuoksi Pohjois-Suomen pienviljelijöille, jotka elävät ostoviljan varassa. Ko-

⁸ Toiset Vp. 1930, ptk. s. 189, valtiovarainmin. puh.vuoro ja s. 471 ed. Ke-don puh.vuoro.

rotusehdotus kuitenkin tuli hyväksytyksi.⁹ Tämän johdosta tehtiin vaalikauden kunakin vuotena lähinnä Pohjois-Suomen edustajien taholta esityksiä jonkinlaisen korvauksen saamiseksi Pohjois-Suomelle, mutta ehdotukset saivat vain vähemmistön kannatuksen.¹⁰ Maatilatalouden tukeminen oli myös niiden maalaisliiton ryhmän taholta tulleiden ehdotusten takana, joilla pyrittiin saamaan paperi- ja hiomapuuta ulkomailta tuotuna tullin alaiseksi. Ehdotus olisi tekijänsä mukaan hyväksyttyinä merkinnyt kotimaisen raakapuun menekin lisäämistä ja kantorahatulojen vahvistumista. Ehdotus kuitenkin hylättiin, samoin kuin seuraavana vuonna samansisältöinen hallituksenkin esitys.¹¹ Samoin tuli kotimaisen puun menekin turvaamiseksi tarkoitettu maalaisliiton ryhmästä tehty ehdotus kivihiihden asettamisesta tullin alaiseksi hylätyksi.¹² Vuoden 1932 loppupuolella tehtiin ruotsalaisen ryhmän taholta ehdotus väkirehutullin alentamiseksi vuoden 1933 tullimaksulakiesityksessä ja viimein sen poistamiseksi kokonaan, koska mainitun tullin katsottiin rasittavan varsinkin ostorehun varassa toimivien kanaloiden taloutta. Ehdotukset hyväksyttiin.¹³

Paitsi tulleja, pyrittiin maatalouden eduista huolehtivalta taholta käyttämään myös muita keinoja maataloustuotteiden menekin turvaamiseksi tänä taloudellisesti vaikeana aikana. Eräs näistä keinoista oli lakiesitys viljan jauhatus- ja sekoituspakosta, jonka hallitus antoi eduskunnalle maatalousministeriön ja erään maataloustuottajia edustavan toimikunnan kiireellisesti valmistelemana.¹⁴ Vaikka hallitus asetti esityksen taakse koko arvovaltansa, esitys ensimmäisessä avoimessa äänestyksessä hyväksyttiin, mutta äänestettiin sitten lepäämään yli vaalien. Hallitus antoi kuitenkin heti uuden esityksen, jossa opposition toivomukset oli otettu huomioon ja esitys hyväksyttiin koneäänestyksessä.¹⁵ Karjataloustuotteiden menekin turvaamiseksi ja näiden tuotteiden suojaamiseksi korviketeollisuuden epälojaalilta kilpailulta hallitus antoi myös esityksen margariinivalmistelaksi. Paljon keskustelua aiheutti mm. nk. värjäyspykälä, joka hyväksyttynä olisi pakottanut margariinin

⁹ Toiset Vp. 1930, ptk. s. 689. (Äänestyksistä kysymyksen ollen tarkoittaa sivunumero äänestystuloksen ilmoittavaa sivua.)

¹⁰ Toiset Vp. 1930 ptk. s. 696, Vp. 1931, ptk. II, s. 1556 ja Vp. 1932 ptk. II, s. 1996.

¹¹ Toiset Vp. 1930, ptk. s. 696 ja Vp. 1931, ptk. II, 1549.

¹² Toiset Vp. 1930, ptk. s. 703.

¹³ Vp. 1932, ptk. II, s. 2018 ja s. 2019.

¹⁴ Vp. 1931, ptk. I, s. 889 ja 939 ed. Pekkanen puh.-vuorot.

¹⁵ Vp. 1931, ptk. I, s. 1058.

ja muiden korviketuotteiden värjäämiseen karjataloustuotteiden luonnollisesta väristä eroavalla tavalla. Maatalousvaliokunta poisti mainitun pykälän lakiesityksestä, joka korjattuna hyväksyttiin. Avoin äänestys suoritettiin kuitenkin maalaisliittolaiselta taholta tehdystä ehdotuksesta lisätä värjäyspykälä uudelleen lakiesitykseen, mutta ehdotus hylättiin.¹⁶ Karjataloustuotteiden hintatason vakiinnuttamiseksi tarvittavia varoja pyrittiin saamaan hallituksen esittämällä margariini-, rasvasekoite- ja rehuaineverolla. Suuri valiokunta asettui kuitenkin vastahankaan ja sen kielteistä kantaa yritettiin kumota kahdessa avoimessa äänestyksessä.¹⁷ Lopulta äänestettäessä hyväksymisestä tai hylkäämisestä lakiesitys hylättiin.¹⁸ Siitä huolimatta, että varoja karjataloustuotteiden vientipalkkioiden rahoittamiseksi ei siis saatu suunnitellulla tavalla, itse vientipalkkiolaki tuli hyväksytyksi. Lakiesityksen käsittelyn yhteydessä suoritettiin kaksi avointa äänestystä muutosesityksistä, joista toinen tähtäsi tuottajapiireille mieluisaan ja toinen epämieluisaan suuntaan. Maatalousedun puoli hävisi molemmissa äänestyksissä.¹⁹ Kolmannessa avoimessa äänestyksessä hylättiin sosialidemokraattien ehdotus lepäämään jättämisestä yli vaalien.²⁰ Lopuksi näistä äänestyksistä on vielä mainitsematta kokoomuksen ryhmästä tehty ehdotus munien vientipalkkion alentamiseksi, jota tuottajapiireissä vastustettiin. Se tuli kuitenkin hyväksytyksi.²¹

Lamakaudesta niinikään johtuva maatilojen hintojen aleneminen yhdessä metsänmyyntitulojen ehtymisen kanssa saattoivat tähän aikaan koko maatalouden luottorakennelman horjumaan. Maatilojen pakkomyyntiä lisääntyivät hälyyttävästi ja varsinkin lyhytaikaista, vakauttamatonta velkaa ottaneet joutuivat vakavaan tilanteeseen. Levottomuus sai aika-ajoin joukkoliikehtimisen luonteen ja hallituksen luona kävi lähetystöjä. Kolmas äänestysten ryhmä tänä aikana sisälsikin hallituksen esityksiä maatalouden luottopulan torjumiseksi. Ensimmäinen niistä pyrki muuttamaan kunnallisverolakeja siten, että myös kiinnitettyjen velkain korkojen vähennys sallittaisiin tiettyyn määrään saakka. Tällainen ehdotus kuitenkin hylättiin.²² Hallitus antoi asiasta uuden esityksen ja pääministeri lausui hallituksen pitävän sen hyväksymistä

¹⁶ Vp. 1932, ptk. I, s. 433.

¹⁷ Vp. 1932, ptk. II, s. 1667 ja 1698.

¹⁸ Vp. 1932, ptk. II, s. 1944.

¹⁹ Vp. 1932, ptk. II, s. 1664 ja 1665.

²⁰ Vp. 1932, ptk. II, s. 1941.

²¹ Vp. 1932, ptk. II, s. 1998.

²² Vp. 1931, ptk. I, s. 104.

tärkeänä. Laki- ja talousvaliokunta ehdotti kuitenkin esityksen hylkäämistä. Oppositio kiinnitti huomiota varsinkin siihen, että hallitus oli antanut esityksen Maataloustuottajain Keskusliiton (MTK) tekemän selvityksen pohjalla ja epäili puolueellisuutta.²³ Suuri valiokunta puolestaan päätyi puoltamaan esitystä. Ratkaisevissa äänestyksissä sosialidemokraattien vastaehdotukset kärsivät tappion. Ensin sosialidemokraattisesta ryhmästä ehdotettiin, että vähennysoikeuden määrää tunnustavasti alennettaisiin suuren valiokunnan ehdotuksista ja äänestys suoritettiin näiden ehdotusten välillä.²⁴ Lopuksi äänestettiin lakiesityksen lepäämään jättämisestä sosialidemokraattien ehdotuksesta,²⁵ mikä ei saanut tarpeellista kannatusta ja lakiesitys tuli hyväksytyksi.

Tärkeintä osaa maatalouden velkasuhteiden normalisoinnissa näyttelivät ne hallituksen esitykset, joilla Oy Maakiinteistöpankki organisoitiin tätä tehtävää hoitamaan. Pankin toiminnan oli suunniteltu tapahtuvan siten, että maanviljelijä, joka täyttää ne yleiset ehdot, jotka pankin väliintulolle asetetaan, pyytäisi pankin välitystä asioittensa järjestämiseksi ja esittäisi taloudellisen asemansa yksityiskohtaisesti pankille. Pankin puolesta tarkastettaisiin näiden ilmoitusten paikkansapitävyys. Jos pankki katsoisi, että asianomaisen velkaantuminen ei ole toivotoman suuri, mutta kuitenkin sellainen, että asianomainen ei omin voimin selviä, asettuisi pankki yhteyteen luotonantajien kanssa ja voisi sopia heidän kanssaan siitä, että maanviljelijäin lyhytaikaiset velat vakautetaan. Tämän tuli tapahtua siten, että luotonantajat saisivat Oy Maakiinteistöpankin verovapaita obligaatioita saataviaan vastaavan määrän ja maanviljelijän velat tai osa niistä siirtyisi muilta luotonantajilta pankille. Maakiinteistöpankin laajentamisesta annettiin kolme hallituksen esitystä. Ensimmäisestä, järjestelmän perustavasta esityksestä, suoritettiin yksi avoin äänestys, sosialidemokraattien ehdottaessa, että pankin tulisi myöntää puolet luotosta pienviljelijöille, s.o. alle 10 ha:n tiloille.²⁶ Tämä ehdotus hylättiin ja lakiesitys hyväksyttiin. Pian kävi kuitenkin ilmi, että velkain vakauttaminen pankin obligaatioilla ei voinut tapahtua vapaaehtoisuuden tietä. Luotonantajat kieltäytyivät sangen usein ottamasta vastaan pankin obligaatioita saataviensa vastineeksi. Tämän vuoksi hallitus antoi eduskunnalle lakiesityksen, jonka mu-

²³ Vp. 1931, ptk. II, s. 1270, maatalousministerin puh.vuoro ja s. 1276 ja 1280 ed. Sarlinin puh.vuorot.

²⁴ Vp. 1931, ptk. II, s. 1329.

²⁵ Vp. 1931, ptk. II, s. 1381.

²⁶ Vp. 1931, ptk. I, s. 939.

kaan velkojien on vastaanotettava pankin antamia 6,5 %:n obligaatioita niiden täydestä nimellisarvosta tahi jätettävä saatavansa perimättä vuoden 1935 loppuun saakka. Tämäkin lakiesitys hyväksyttiin, kiireellisenä, pääministerin esiinnyttyä tarmokkaasti asian puolesta. Ainoa avoin äänestys sen käsittelyssä koski sosialidemokraattien ehdotusta saattaa myös Suomen Hypoteekkiyhdistyksen ja Osuuskassojen Keskuslainarahasto-Oy:n obligaatiot samaan asemaan pienviljelijäin mahdollisuuksien parantamiseksi. Ehdotus hyväksyttiin.²⁷ Kun Maakiinteistöpankin toiminnan laajentaminen kolmannen kerran tuli esille toimitettiin käsittelyn aikana viisi avointa äänestystä. Ensimmäinen niistä käsiteli sosialidemokraattien edotusta pankin vakauttamistoiminnan rajoittamiseksi koskemaan korkeintaan 15 ha:n tiloja ja ehdotus hylättiin.²⁸ Muut avoimet äänestykset koskivat vakauttamisobligaatioiden korkoa. Ensin äänestettiin sosialidemokraattien ehdottaman 3 %:n koron ja kokoomuksen ryhmästä ehdotetun 6 %:n välillä, jolloin sosialidemokraattien ehdotus voitti.²⁹ Toinen äänestys tapahtui suuren valiokunnan ehdottaman 6½ %:n ja sosialidemokraattien ehdottaman 3 %:n välillä. Sosialidemokraattien ehdotus voitti jälleen.³⁰ Suuri valiokunta muutti korkomäärän kuitenkin taas 6½ %:ksi ja suoritettiin äänestys tämän muutoksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä ja tässä äänestyksessä eduskunta hyväksyi suuren valiokunnan kannan asiassa.³¹ Lopuksi vielä äänestettiin maalaisliiton ryhmän taholta ehdotetusta ponnesta, joka sisälsi mm. koronalennusvaatimuksen, mutta ponsi hylättiin.³²

Kosketeltujen, ryhmiteltävissä olleiden äänestysten lisäksi äänestettiin k.o. vaalikauden aikana neljä kertaa maataloutta sivuavista aiheista, jotka on otettu mukaan aineiston täydentämiseksi ja monipuolistamiseksi. Ensimmäinen näistä äänestyksistä koski valtion verovelvollisuutta maalaiskunnissa. Maalaisliiton ryhmästä tehdyssä lakialoitteessa haluttiin tätä velvollisuutta lisätä, koska se vähentäisi maaseudun verotaakkaa. Ehdotus hylättiin.³³ Toisessa äänestyksessä oli kysymys sosialidemokraattisesta ryhmästä tehdystä ehdotuksesta, että uudisviljelyksistä pienviljelijöille jaettavia palkkioita korotettaisiin hallituksen esityk-

²⁷ Vp. 1932, ptk. I, s. 189.

²⁸ Vp. 1932, ptk. III, s. 2258.

²⁹ Vp. 1932, ptk. III, s. 2261.

³⁰ Vp. 1932, ptk. III, s. 2262.

³¹ Vp. 1932, ptk. III, s. 2291.

³² Vp. 1932, ptk. III, s. 2347.

³³ Vp. 1931, ptk. I, s. 103.

sestä. Tämäkin ehdotus hylättiin.³⁴ Budjettikäsittelyn yhteydessä äänestettiin maalaisliiton ryhmän piiristä tehdystä ehdotuksesta määrärahan lisäykseksi maatalouskerhotyölle ja tämä ehdotus hyväksyttiin.³⁵ Vielä on otettu huomioon äänestys, jossa sosialidemokraatit ehdottivat valtion virkataloihin kuuluvain vuokra-alueiden lunastamista koskevan lakiehdotuksen yhteydessä toivomusta, että myös yksityismaitten vuokra-alueista muodostettujen asutustilojen taloudellisesta asemasta hankittaisiin selvitys pohjaksi parannustoimenpiteille. Ehdotus hylättiin.³⁶

Vaalikauden 1933—36 aikana toimitettiin eduskunnassa yhteensä 244 avointa äänestystä, joista 42 äänestystä eli 17,2 % oli suoranaisesti maataloutta koskevia. Maataloutta koskevien äänestysten osuus kaikista avoimista äänestyksistä on siten hieman vähentynyt, mikä saattaa johtua pelkästään siitä, että avoimia äänestyksiä on alettu käyttää runsaammin menettelytapakysymysten ja muiden vähemmän merkityksellisten asioiden ratkaisuun. Maatalousäänestysten osuuden perusteella ei siten voida mitään selvää muutosta havaita tapahtuneen tältä osin maatalouden ryhmäedun parlamentaarisessa merkityksessä edelliseen vaalikauteen verrattuna.

Myös äänestysaiheiden sisältö jäsentyy suuressa määrin samoihin maatalouspolitiikan mielenkiinnon kohteisiin kuin edellisenäkin vaalikautena. Niinpä tullitariffi, maatalouden luotto-olojen järjestely ja toimenpiteet tuotteiden menekin edistämiseksi olivat jälleen suurimman huomion kohteena, kuten oheisesta asetelmasta näkyy. Seuraavassa luodaan näihin pääryhmiin vain luettelonomainen katsaus.

Mitä ensinnäkin tullikysymyksiin tulee on äänestyksissä havaittavissa selvä vastavaikutus 1930-luvun alussa suoritettuihin viljatullin korotuksiin. Nyt äänestettiin usealta eri taholta tulevista ehdotuksista alentaa viljatulleja tai vähentää tullin haittavaikutuksia, varsinkin Pohjois-Suomen osalta. Kaikkiaan viisi äänestystä oli tämän sisältöistä,³⁷ minkä lisäksi vielä äänestettiin sokeritullin alentamisesta³⁸ ja tullisuojan tasapuolisuutta tähdentävästä julkilausumaehdotuksesta.³⁹ Toisena

³⁴ Vp. 1931, ptk. II, s. 1196.

³⁵ Vp. 1932, ptk. II, s. 1895.

³⁶ Vp. 1932, ptk. II, s. 1567.

³⁷ Vp. 1933, ptk. II, s. 1666, Vp. 1934, ptk. I, s. 57, Vp. 1934, ptk. III, s. 3042, Vp. 1935, ptk. III, s. 2963 ja Vp. 1935, ptk. III, s. 3120.

³⁸ Vp. 1935, ptk. III, s. 3122.

³⁹ Vp. 1935, ptk. III, s. 3333.

äänestysteemana tässä ryhmässä oli hallitukselle annetut valtuudet ulkomaisen rukiin maahantuonnin säännöstelemiseksi. Sosialidemokraatit epäilivät, että valtuuksien käyttäminen johtaisi rukiin hinnan nousuun ja toivat kaksi omaa ehdotustaan asiasta äänestettäväksi avoimessa äänestyksessä.⁴⁰

Asetelma maataloutta koskevista avoimista äänestyksistä vv. 1933—36 vaalikaudella.

	Äänestyksiä kpl
1. <i>Tullitariffi</i>	
Viljatullin alentaminen	5
Sokeritullin alentaminen	1
Julkilausuma tulleista	1
Viljan tuontisäännöstely	2
2. <i>Menekin edistäminen</i>	
Margariinivalmiste- ja rehuainevero	3
Kotimaisen viljan menekki	3
Kotieläintuotteiden hintain vakiinnuttaminen	1
Sokerijuurikkaan viljelyspalkkiot	1
3. <i>Velkataakan buojentaminen</i>	
Pakkohuutokauppojen keskeyttäminen	3
Korkojen alentaminen	6
Frangilainan kultaehdot	2
4. <i>Erinäiset määrärahat</i>	
Maatalouslaitokset	4
Maatalouskerhotyö	2
Maatalouden yhdistykset	2
Maanparannustyöt	1
Maataloustuotannon edistämirahasto	1
Kotiteollisuuden edistäminen	1
5. <i>Muut</i>	
Valtion maiden asuttamisen yksinkertaistaminen	1
Itä-Suomen raakasokeritehdas	2
	Yhteensä 42

Maataloustuotteiden menekkiin vaikuttavista lakiehdotuksista olivat jälleen esitykset margariinivalmiste- ja rehuaineverosta sekä kotimaisen viljan menekin edistämisestä kaikkiaan kuuden avoimen äänestyksen

⁴⁰ Vp. 1935, ptk. I, s. 650 ja Vp. 1935, ptk. I, s. 691.

kohteina.⁴¹ Tähän ryhmään voitaneen lukea vielä äänestykset maataloustuotteiden hintain vakiinnuttamisesta ja sokerijuurikkaan viljelyspalkkioista.⁴²

Vielä 1930-luvun puolivälissä vaativat niinikään maatalouden luotto-olot huomiota osakseen. Pakkokuuotokaupat olivat edelleen lukuisia. Niinpä äänestettiin kolme kertaa ulosotto toimien siirtämisestä ja pakkokuuotokauppojen keskeyttämisestä.⁴³ Näiden toimenpiteiden lisäksi toivottiin maatalouden luottoahdinkoa voitavan lieventää korjojen alentamisella ja kuoletuserien lykkäämisellä. Varsinkin frangilainan kultaehtojen rasituksesta pyrittiin vapautumaan. Näistä seikoista äänestettiin avoimissa äänestyksissä kahdeksan kertaa.⁴⁴ Huomion kohteena olivat näissä ehdotuksissa erityisesti pienviljelijät, joiden velanmaksukyvyyn arvioitiin eniten lamakaudesta ja hintojen alenemisesta kärsineen.

Uuden äänestysaiheiden ryhmän edelliseen vaalikauteen verrattuna muodostivat monet avoimet äänestykset määrärahoista tai määrärahojen lisäyksistä budjetin 11. pääluokkaa, maatalouden pääluokkaa, käsiteltäessä. Tässä muutoksessa heijastuu maatalouden edusta huolehtivien aktiiviteetin lisäys, mihin lienee laman voittaminen ja valtion talouden tilan paraneminen kiihottanut. Todettiinhan vuoden 1931 talousarviota käsiteltäessä oppositionkin taholta, että 11. pääluokassa oli epätavallisen vähän pyrkimystä menojen lisäämiseen.⁴⁵ Entiset määrärahat hyväksyttiin vähin äänestyksin. Sensijaan vuoden 1935 budjettikäsittelyssä ja vielä enemmän vuoden 1936 budjettikäsittelyssä äänestettiin useista määrärahan lisäyksistä. Maatalouslaitoksista äänestettiin Karjalan kasvinviljelyskoeasemalle, Valtion laidunkoetilalle, Mustialan maanviljelysmuseolle ja Peräpohjolaan perustettavalle maamieskoululle määrärahoja.⁴⁶ Maatalouskerhotyölle äanes-

⁴¹ Vp. 1934, ptk. II, s. 1396, Vp. 1934, ptk. II, s. 1397, Vp. 1934, ptk. II, s. 1496, Vp. 1935, ptk. II, s. 1311, Vp. 1935, ptk. II, s. 1312 ja Vp. 1935, ptk. II, s. 1368.

⁴² Vp. 1933, ptk. II, s. 1833.

⁴³ Vp. 1933, ptk. II, s. 1588, Vp. 1934, ptk. I, s. 1062 ja Vp. 1934, ptk. I, s. 1063.

⁴⁴ Vp. 1933, ptk. II, s. 1834, Vp. 1934, ptk. II, s. 1266, Vp. 1934, ptk. II, s. 1343, Vp. 1934, ptk. II, s. 1431, Vp. 1934, ptk. II, s. 2087, Vp. 1934, ptk. III, s. 2830, Vp. 1935, ptk. III, s. 758 ja Vp. 1935, ptk. III, s. 2844.

⁴⁵ Toiset Vp. 1930, ptk. s. 819, ed. Pekkanen puh.vuoro.

⁴⁶ Vp. 1934, ptk. III, s. 2748, Vp. 1934, ptk. III, s. 2749, Vp. 1934, ptk. III, s. 2947, Vp. 1935, ptk. III, s. 3044.

tettiin määrärahoja kahdesti⁴⁷ ja maatalouden yhdistyksistä Suomen Suoviljelysyhdistykselle ja karjanjalostusyhdistyksille.⁴⁸ Lisäksi äänestettiin lisämäärärahasta maanparannustöihin sekä maataloustuotannon edistämisrahastoon ja kotiteollisuuden edistämiseen.⁴⁹ Muita äänestyksiä maataloudesta olivat äänestys valtion maiden asuttamisen yksinkertaistamisesta ja kaksi äänestystä Itä-Suomen raakasokeritehtaasta.⁵⁰

Vaalikauden 1936—39 aikana toimitettiin eduskunnassa kaikkiaan 154 avointa äänestystä. Näistä oli maatalouden ryhmätua koskevia 20 kappaletta eli 13,0 %. Maataloutta koskevien äänestysten osuus on siten jälleen jonkun verran alhaisempi kuin edeltäneenä vaalikautena ja puolta alhaisempi sekä suhteellisesti että absoluuttisesti kuin kymmenluvun ensimmäisenä vaalikautena. Sekä äänestysten määrän supistuminen että äänestysaiheet osoittavat, että maatalouden ryhmätua edustavien piirien aktiviteetti oli vähentynyt, koska maatalouden kriisitila sivuutettiin ja maatalouden tuotantosuoja oli saatu usealla lailla asianmukaiselle tasolle. Tällaisesta suhteellisesta tyytyväisyydestä maatalouden edustajain piirissä oli osoituksena vaalikauden merkittävimmän maataloutta koskevan lain, tullitariffilain aikana käytetyt puheenvuorot ja tehdyt muutosehdotukset. Toisaalta on kuitenkin otettava huomioon, että maalaisliitto oli tämän vaalikauden aikana jälleen hallitusvastuussa, mikä tietenkin oli omiaan vähentämään muutosehdotusten tekoalua eduskunnassa »oman hallituksen» esityksiin.

Vaalikauden aikana tullikysymys sai maatalousasioista suurimman huomion osakseen ja sen aihepiirissä suoritettiinkin 10 äänestystä eli puolet vaalikauden maataloutta koskevistä äänestyksistä kuten oheisesta asetelmasta käy ilmi. Niinpä vuoden 1937 talousarvioesitystä käsiteltäessä käytiin varsin tasaväkistä kiistaa Pohjois-Suomelle tarkoitetuista tulliperuutuksista, joita varten hallitus oli varannut määrärahan. Sosialidemokraattien ja ruotsalaisen kansanpuolueen ryhmän taholta tehtiin ehdotus tämän määrärahan poistamisesta epätarkoituksenmukaisena ja ehdotus tulikin niukalla enemmistöllä hyväksytyksi⁵¹ ja määräraha siis poistetuksi. Valtiovarainvaliokunta otti määrärahan kuitenkin

⁴⁷ Vp. 1934, ptk. III, s. 2774 ja Vp. 1934, ptk. III, s. 3323.

⁴⁸ Vp. 1935, ptk. III, s. 2840 ja Vp. 1935, ptk. III, s. 2841.

⁴⁹ Vp. 1935, ptk. II, s. 2319 ja Vp. 1935, ptk. III, s. 2812 ja Vp. 1935, ptk. III, s. 2842.

⁵⁰ Vp. 1934, ptk. I, s. 444, Vp. 1934, ptk. I, s. 823 ja Vp. 1935, ptk. III, s. 2845.

⁵¹ Vp. 1936, ptk. II, s. 1324.

kin uudelleen budjettiin ja se hyväksyttiin loppukäsittelyssä suoritetussa äänestyksessä sosialidemokraattien taholta tehtyä hylkäysehdotusta vastaan.⁵² Vuoden 1938 tulo- ja menoarviota käsiteltäessä äänestettiin taas Pohjois-Suomen tulliperuutuksista siten, että äänestysaiheena oli sosialidemokraattien ponsiehdotus, jossa vaadittiin tulliperuutusten ulottamista muuallekin Suomeen. Ehdotus hyväksyttiin.⁵³

Jo keskusteltaessa tulliperuutuksista kävi ilmi, että eduskunnassa alettiin vaatia tullien alentamista, minkä taloudellisen kehityksen vaakaantumisen katsottiin tekevän mahdolliseksi. Vuonna 1937 tehtiinkin sosialidemokraattisen ryhmän taholta lakialoite, jossa viljatulleja pyrittiin alentamaan kesken vuotta. Valtiovarainvaliokunnassa alennuksista tingittiin ja suuri valiokunta päätyi hylkäävään ehdotukseen. Kun valiokuntien kannat äänestyksissä asetettiin vastakkain hyväksyi eduskunta valtiovarainvaliokunnan kannan.⁵⁴ Kun asia lähetettiin takaisin suureen valiokuntaan se päätyi jälleen hylkäävään kannanottoon. Asiasta suoritettussa uudessa äänestyksessä eduskuntakin yhtyi lakiehdotuksen hylkäävään kantaan ja tullit jäivät ennalleen.⁵⁵

*Asetelma maataloutta koskevista avoimista äänestyksistä vv. 1936—39
vaalikaudella.*

	Äänestyksiä kpl
1. <i>Tullitariffi</i>	
Viljatulliperuutus Pohjois-Suomelle	3
Viljatullien alentaminen	3
Tullitariffilaki	4
2. <i>Menekin edistäminen</i>	
Margariinivalmiste- ja rehuainevero	2
3. <i>Erinäiset määrärahat</i>	
Kotitalousosasto maataloushallitukseen	1
Pienviljelijäin salaojitusyhdistys	1
Pellervoseura	1
Valtion viljavarastorahasto	1
4. <i>Muut</i>	
Itä-Suomen raakasokeritehdas	1
Maaseudun työväki	2
Perunajauhoteollisuus	1
Yhteensä	20

⁵² Vp. 1936, ptk. II, s. 1543.

⁵³ Vp. 1937, ptk. II, s. 1871.

⁵⁴ Vp. 1937, ptk. I, s. 1057.

⁵⁵ Vp. 1937, ptk. I, s. 1127.

Käsiteltäessä sitten hallituksen tavanomaista esitystä vuoden 1938 tulleiksi, kävi ilmi että enemmistö oli saatu jo tullien alentamisen kannalle. Toimitetussa äänestyksessä hallituksen esitys, joka sisälsi huomattavat vehnän ja rukiin tullinalennusehdotukset, hyväksyttiin suurella äänenenemmistöllä.⁵⁶ Hallituspuolueista ainoastaan maalaisliiton ryhmän vähemmistö vastusti, MTK:n kantaan asiassa vedoten, tullien alentamista. Puolueen hallitusasema ilmeisesti vaikutti suuresti ryhmän edustajien kannanottoihin.⁵⁷

Vuoden 1938 alussa hallitus antoi esityksen tullitariffilaiksi, jonka tarkoituksena oli vakinaistaa tullitariffit. MTK oli jo aikaisemmin lähettänyt esitystä koskevan kirjelmän hallitukselle.⁵⁸ Valtiovarainvaliokunta teki kuitenkin viljatullien osalta korotuksia hallituksen esitykseen, jotka suuri valiokunta hyväksyi. Käsitteilyn aikana olivat MTK ja Suomen Teollisuusliitto aktiivisessa toiminnassa.⁵⁹ Lakiesityksen sisällöstä suoritettiin neljä maataloutta koskevaa äänestystä. Kahdessa niistä äänestettiin maalaisliiton piiristä tehdyistä ehdotuksista vehnän ja rukiin tullien korottamiseksi hallituksen esityksestä. Ehdotukset hylättiin.⁶⁰ Edelleen äänestettiin maalaisliittolaisesta ehdotuksesta rajoittaa myllyjen tulliperuutuksen alaisen ulkomaisen vehnän määrää muistutuksena asianomaiseen nimikkeeseen. Ehdotus hylättiin.⁶¹ Samoin hylättiin maalaisliittolainen ehdotus visa-, laine- ja vanerikoivun vientitullien poistamiseksi.⁶²

Maatalouden markkinointi- ja hintakysymykset tulivat äänestettäviksi tämän vaalikauden aikana vain käsiteltäessä hallituksen esitystä muutokseksi margariinivalmiste- ja rehuaineverolakiin. Suuri valiokunta hyväksyi kannan, että voin hintaa olisi korotettava, koska tuotantokustannukset olivat nousseet. Sosialidemokraatit ehdottivat korotuksesta luopumista, mutta ehdotus hylättiin.⁶³ Samoin kävi heidän ehdotukselleen muutosesityksen hylkäämisestä.⁶⁴

Maalaisliiton hallitusasema vaikutti myös selvästi siihen, että maa-

⁵⁶ Vp. 1937, ptk. II, s. 1386.

⁵⁷ Vrt. Vp. 1937, ptk. II, s. 1359 maatalousministeri Heikkisen puh.vuoro ja s. 1375, ed. Tarkkasen puh.vuoro.

⁵⁸ Vp. 1938, ptk. I, s. 161, ed. Kirran puh.vuoro.

⁵⁹ Kts. Vp. 1938, ptk. I, s. 949, valtiovarainministeri Tannerin puh.vuoro.

⁶⁰ Vp. 1938, ptk. II, s. 1133 ja s. 1135.

⁶¹ Vp. 1938, ptk. II, s. 1134.

⁶² Vp. 1938, ptk. II, s. 1153.

⁶³ Vp. 1936, ptk. II, s. 973.

⁶⁴ Vp. 1936, ptk. II, s. 1087.

talouden pääluokan yhteydessä suoritettiin niin vähän äänestyksiä budjettikäsittelyssä. Maalaisliiton ryhmän edustajat eivät nähtävästi halunneet tehdä menojen lisäsehdotuksia »oman hallituksen» talousarvioesitykseen. Vain neljä äänestystä lukeutuu tähän ryhmään. Niissä ratkaistiin määrärahat maataloushallitukseen perustettavaa kotitalousosastoa varten,⁶⁵ Pienviljelijäin salaojitusyhdistykselle⁶⁶ ja Valtion viljavarastorahastolle⁶⁷ sekä Pellervoseuralle myönnettyjen määrärahojen käyttö,⁶⁸ joista sosialidemokraateilla oli oman ehdotuksensa mukainen käsitys.

Muista äänestysaiheista mainittakoon äänestys Itä-Suomen raakasokeritehtaan perustamisesta,⁶⁹ jossa ehdotus tuli jälleen maalaisliittolaiselta taholta ja sosialidemokraattien ehdotus ponneksi perunajauhoiteollisuuden alalla olevien epäkohtien poistamiseksi.⁷⁰ Maataloutta koskeviin äänestyksiin voidaan vielä lukea äänestykset maaseudun työväen asemasta.⁷¹

Alla oleva asetelma osoittaa yhdistelmän muodossa maataloutta koskevien äänestysten lukumäärän koko 1930-luvulla. Sen mukaan näiden äänestysten lukumäärä oli korkeimmillaan 1930-luvun alussa ja aleni tasaisesti taloudellisen tilanteen vakiintuessa ja parantuessa kymmenluvun lopulle. Äänestysten kehitys vastaa hyvin maataloutta koskevien lakialoitteiden esiintymisistä saatavaa yleiskuvaa, sillä

Vaalikaudet	Kaikki avoimet äänestykset	Maataloutta koskevat äänestykset	Maatalous-äänestysten osuus %
1930—33	157	32	20.4
1933—36	244	42	17.2
1936—39	154	20	13.0

huomattavia maatalouslakeja annettiin pulan johdosta eduskunnalle juuri 1930-luvun alussa. Nämä sisällykseltään uudet ja tärkeät lait vähenivät kymmenluvun toisena vaalikautena, mutta niitä kompensoi osittain vilkas äänestysaktiiviteetti maatalouden määrärahoista. 1930-

⁶⁵ Vp. 1936, ptk. II, s. 1048.

⁶⁶ Vp. 1936, ptk. II, s. 1059.

⁶⁷ Vp. 1938, ptk. III, s. 3022.

⁶⁸ Vp. 1936, ptk. II, s. 1115.

⁶⁹ Vp. 1936, ptk. II, s. 1311.

⁷⁰ Vp. 1937, ptk. I, s. 742.

⁷¹ Vp. 1936, ptk. II, s. 1313 ja Vp. 1938, ptk. I, s. 196.

luvun viimeisellä vaalikaudella tässäkin suhteessa äänestykset vähenivät, kun maalaisliiton ryhmä joutui hallitusvastuuseen, joten ryhmän jäsenet eivät enää tehneet ehdotuksia määrärahojen lisäyksistä. Pidettäessä siis maataloutta koskevien avointen äänestysten määrää maatalouden ryhmäedun eräänä mittana eduskunnassa, on otettava huomioon, että tähän mittaan vaikuttaa paitsi maataloutta koskevien lakiesitysten runsaus myös maatalouden ryhmäetua edustavien puolueiden hallitusvastuu, joka on omiansa vähentämään ratkaisuja nimenomaan avointen äänestysten muodossa tapahtuvina. Esim. maalaisliittolais-sosialidemokraattisen hallituksen ollessa kysymyksessä budjetin maatalouspääluokan suuruudesta sovitaan näiden puolueiden kesken jo hallitustasolla eikä eduskunnassa enää esiinny muutteluhaluja.

2. MAATALOUDEN RYHMÄEDUN KANNATUS.

Maatalouden ryhmäedun parlamentaarisen merkityksen toiseksi komponentiksi omaksuttiin maataloutta koskevien äänestysten lukumäärän ohella maatalouden ryhmäedun kannatus eduskunnassa. Sen toteamiseksi ei riitä, että äänestysaiheiden »maataloudellisuudesta» ollaan vakuuttuneita, vaan kannatuksen laskemista varten on kunkin äänestyksen osalta tunnettava äänestysaihe yksityiskohdittain. Ainoastaan tällaiset tarkat tiedot mahdollistavat sen seikan luotettavan arvioinnin, millä puolella äänestysjakautumaa missäkin yksityistapauksessa maatalouden ryhmäetua kannatettiin ja millä puolella vastustettiin.

Jotta maatalouden ryhmäedun kannatuksen sijainti voitaisiin jokaisessa äänestyksessä edes suhteellisen luotettavasti todeta, on käytetty yhtäaikaaisesti kahta eri kriteeriotä. Ensimmäkin maatalouden ryhmäedun on katsottu olevan sillä puolella äänestysjakautumaa, jossa on esiinnytty tämän edun maksimoimiseksi, olipa sitten kysymyksessä kannatus maatalouden ryhmäedun lisäämistä tarkoittavalle ehdotukselle tai tämän edun vähentämistä tarkoittavan ehdotuksen vastustaminen. Ratkaisu on useimmissa tapauksissa ollut helppo, sillä kun kysymys on enimmäkseen suoranaisista taloudellisista arvoista, on maatalouden ryhmäetu ollut selvästi todettavissa. Toisena kriteeriona on käytetty maalaisliiton ryhmän ja sosialidemokraattisen ryhmän asemaa äänestysjakautumassa. Olettamuksena on ollut, että maalaisliiton eduskuntaryhmän enemmistö asettuu puoltamaan maatalouden ryhmäedun maksimi-

mointia ja sosialidemokraattinen ryhmä sitä vastustamaan. Näiden kummankin kriteerion mukaan erikseen tehty maatalouden ryhmäedun sijainnin määrittely osoittaa, että 94 äänestyksestä 68:ssa kumpikin kriteerio osoitti saman tuloksen. Äänestyksistä 22:ssa sen sijaan sosialidemokraattien ryhmän enemmistö oli yksin maatalouden ryhmäedun maksimoinnin kannalla tai yhdessä maalaisliiton ryhmän kanssa. Nämä 22 äänestystä on alistettu erikoisen ryhmäasetelmansa vuoksi erityiseen tarkasteluun. Ratkaisevana seikkana on tällöin pidetty maatalouden ryhmäedun sijainnin kannalta asiasisältöön perustuvaa kriteeriä.⁷²

⁷² Sen seikan objektiivinen toteaminen, kummalla puolella äänestysjakautumaa jotain ryhmäetua kannatetaan tai vastustetaan muodostaa näiden äänestysten ryhmittelyä asiasisältönsä mukaan lähtökohtana pitävien tutkimusten vaikeimman ongelman, johon kritiikki ankarimmin kohdistuu. (vrt. Charles D. Farris: *A Scale Analysis of Ideological Factors in Congressional Voting*, teoksessa *Legislative Behavior, A Reader in Theory and Research*, 1959). Ongelman ratkaisu riippuu siitä, kuinka suuri äänestysten valikoima halutaan ottaa tutkimuksen kohteeksi. Jos tyydytään vain sisällykseltään »tyypillisten» äänestysten huomioon ottamiseen ja äänestysten viimeinen karsinta suoritetaan sen mukaan, miten selvästi kannattava ja vastustava puoli ovat identifioitavissa, päädytään eräänlaiseen tyypillisten äänestysten näytteeseen, jonka sisältämien äänestysten lukumäärä on kuitenkin tutkijan subjektiivisista arvioista riippuva. Ongelmaan on etsitty objektiivisuuden vaatimukset täyttävää ratkaisua kaventamalla edelleen tutkimukseen mukaan otettujen äänestysten lukumäärää ja valitsemalla ne aste-analyysimenetelmällä käsiteltäviksi. Menetelmää on käytetty Yhdysvalloissa kannatuksen jakautumisen ilmaisemiseksi, (vrt. Charles D. Farris: m.t.), mutta sen käyttö edellyttää löyhiä puoluerhyttymisiä eikä siten ole sovellettavissa Suomen eduskuntaan, jossa ryhmäyhtenäisyys äänestyksissä on pikemminkin sääntö kuin poikkeus.

Toisena mahdollisuutena ratkaisuksi ongelmalle on ottaa tutkimukseen mukaan kaikki valitut yleisnimityksen alle kuuluvat äänestykset ja pyrkiä löytämään kannatuksen ja vastustuksen määrittelemiseksi asiasisältöön perustuvan arvioinnin lisäksi mekaanisempia kriteerioita. Eräs tällainen on, kysymyksen ollessa maatalousäänestyksistä, maalaisliiton ryhmän enemmistön asema äänestysjakautumassa, sillä vain harvinaisissa konfliktitapauksissa voidaan olettaa ryhmän enemmistön asettuvan vastustamaan maatalouden ryhmäetua (vrt. Pekka Nyholm, m.t.s. 66). Tämän mekaanisen kriteerion mukaan voidaan kaikkien muiden äänestysten sisältämä maatalouden ryhmäetu paikallistaa, paitsi ei niiden, joiden aloite on tullut sosialidemokraattisen ryhmän taholta ja joissa ei ole ollut kysymys maatalouden ryhmäedun selvästi kaventamispyrkimyksestä, vaan tulonsiirrosta pienviljelijäväestön hyväksi.

Edellä olevan perusteella voidaan siis todeta, että maalaisliiton ryhmän enemmistö kannatti (neljää näkyvää poikkeusta lukuunottamatta) kaikkia sen omasta tai porvarillisten ryhmien piiristä tehtyjä ehdotuksia maatalouden ryhmäedun lisäämiseksi ja sosialidemokraattisen ryhmän enemmistö niitä vastusti.

Oman erikoistapauksen muodostivat edelleen ne 4 äänestystä joissa sekä sosialidemokraattien että maalaisliiton ryhmän enemmistöt asettuivat maatalouden ryhmäedun maksimointia tarkoittavien ehdotusten vastustajapuolelle.⁷³

Jotta maatalouden ryhmäedun puolesta ja vastaan äänestäminen voitaisiin todeta ei ainoastaan ryhmien osalta vaan myös jokaisen yksityi-

Kun on kysymys sosialidemokraattisen ryhmän piiristä tehdyistä ehdotuksista, jakaantuvat ne sisällykseltään kahteen ryhmään: toisissa ehdotuksissa pyrittiin selvästi vähentämään maatalouden ryhmäetua ja näissä äänestyksissä maalaisliiton ryhmän enemmistö asettui johdonmukaisesti vastustavalle kannalle, eikä maatalouden ryhmäedun sijainnin määrittely tuota näissä tapauksissa vaikeuksia. Kuitenkin jää vielä jäljelle joukko sosialidemokraattien ehdotuksesta suoritettuja äänestyksiä, joissa sosialidemokraatit ehdottavat maatalouden ryhmäedun lisäämistä, tosin lähinnä pienviljelijäpiireille. Näissä äänestyksissä maalaisliiton ryhmän enemmistö on asettunut enimmäkseen näiden ehdotusten sisältämää maatalouden ryhmäetua vastustamaan ja eräissä tapauksissa kannattamaan. Vastustava asenne näissä äänestyksissä ei ole ryhmälle loogillinen, mutta se on kylläkin poliittisen logiikan mukainen: kilpaillessaan samasta osasta äänestäjäkuntaa sosialidemokraattien ryhmän enemmistö ei kannata maalaisliiton ryhmän piiristä tehtyjä ehdotuksia pienviljelijäin hyväksi eikä maalaisliiton ryhmän enemmistö aina kannata sosialidemokraattisen ryhmän piiristä tehtyjä ehdotuksia heidän hyväksensä. Nämä viimeksimainitut äänestykset voitaisiin karsia pois tutkimuksesta, jolloin maatalouden ryhmäedun kannatus olisi kaikissa äänestyksissä siellä, missä maalaisliiton ryhmän enemmistö sijaitsee, joka tarjoaa siis subjektiivisten arvioiden sijasta puhtaasti laskennallisen kriteerion, jonka perusteella muutkin tutkijat voivat toistaa tutkimuksen samoin edellytyksin. Näin ei kuitenkaan ole haluttu menetellä, sillä maatalouden ryhmäetua ei ole haluttu rajoittaa vain porvarillisten ryhmien ehdotuksista ilmeneväksi. Niinpä äänestykset on jaettu kahteen ryhmään, varsinaisiin maatalousäänestyksiin, joissa maalaisliiton ryhmän enemmistö on ollut maatalouden ryhmäedun kannattajana ja sosiaaliagraarisiin äänestyksiin, joissa sosialidemokraatit ovat olleet maatalouden ryhmäedun kannattavana osapuolena yksin tai yhdessä maalaisliiton ryhmän enemmistön kanssa. Maalaisliiton ja sosialidemokraattisen ryhmän enemmistön asema äänestysjakautumassa on siten tarjonnut objektiivisen kriteerion ryhmäedun sijainnin määrittelemiseksi kaikissa maalaisliiton tai pienten porvarillisten ryhmien ehdotuksesta toimitetuissa äänestyksissä. Tutkijan arvion varaan on jäänyt erottaa sosialidemokraattisen ryhmän ehdotuksesta toimitetuista äänestyksistä erilleen ne, joissa ryhmästä tehtiin maatalouden ryhmäetua *lisäävä* ehdotus ja ne on tämän poikkeuksellisen ryhmäasetelmansa vuoksi alistettu erityisen tarkastelun kohteeksi. Päätyminen tähän jaoitteluun, jonka perustana on se »taho», mistä ehdotus äänestykseen on tullut, osoittaa, että poliittista kriteeriota on vaikea jättää huomioon ottamatta asiasällyksen ohella kysymyksen ollessa äänestysten analysoinnista edustajien kannanottojen selvittämiseksi (vrt. Pekka Nyholm, m.t.s. 162).

⁷³ Kts. s. 36 ja alaviite 77.

sen edustajan osalta erikseen, on kaikki avoimet äänestykset taulukoitava niin, että voidaan helposti todeta kunkin edustajan ryhmäjäsenyys ja asema äänestysjakautumassa jokaisessa äänestyksessä erikseen. Tämä on mahdollista verrattaessa kunkin äänestyksen kohdalla kultakin vaalikaudelta ryhmittäin järjestettyjen edustajain luetteloa, jossa kullekin edustajalle on annettu »avainnumero» aakkosellisen järjestyksen mukaan, äänestyksestä laadittuun taulukkoon (vrt. liite 1), jossa edustajat on asetettu avainnumeroiden avulla paikoilleen äänestysjakautumaan.

2. 1. *Puoluerhymien kannatus.*

Ryhdyttäessä yllä selostetulla perusmateriaalilla varustettuna tarkastelemaan maatalouden ryhmäedun kannatusta, on ensiksi mielenkiintoista todeta, mitkä puoluerhymät sille antoivat kannatuksensa, ennen kuin ryhdytään tarkastelemaan yksityisten edustajain asennoitumisia. Kriteeriona siitä, antoiko ao. ryhmä asiassa kannatuksensa vai vastustiko se, on ryhmän enemmistön asema äänestysjakautumassa, sillä ryhmät eivät esiintyneet aina yhtenäisinä, vaan hajaantuivat usein eri puolille äänestysjakautumaa. Taulusta 1 (sivu 32) käy ilmi suurimpien ryhmien asema äänestysjakautumassa eli ts. se seikka, millaisia ryhmäyhdistelmiä maatalouskysymyksistä äänestettäessä syntyi.

Käyttökelpoisen taustan ryhmittäisen kannatuksen toteamiselle muodostavat kaikkia avoimia äänestyksiä koskevat ryhmäyhdistelmät 1930-luvun kolmena vaalikautena. Eri yhdistelmiin perustuva luokitus, joka sisältää kaikki suurten ryhmien keskeiset yhdistelmämahdollisuudet, osoittaa, että yleisin ryhmäyhdistelmä kautta koko 1930-luvun oli se, jossa suuri sosialidemokraattinen ryhmä oli yksin yhdellä puolella äänestysjakautumaa ja muut huomioon otetut ryhmät, maalaisliiton, kokoomuksen ja ruotsalaisen kansanpuolueen ryhmät, vastakkaisella puolella. Kysymyksessä on siis ryhmäyhdistelmä, joka kuvastaa porvarillisten piirien ja vasemmiston vastakohtaisuutta 1930-luvun poliittisessa elämässä (luokka 2). Jos tämän tyyppiseen ryhmäyhdistelmään luetaan vielä kuuluviksi ne äänestykset, joissa ruotsalaisen ryhmän enemmistö esiintyy vasemmiston puolella (luokka 5), saadaan tulokseksi, että noin 60—75 % aikakauden äänestyksistä sai tämän porvarilliset—vasemmisto vastakohtaisuutta ilmentävän ryhmäyhdistelmän muodon. Toisena huomionarvoisena luokkana olivat äänestykset, joissa maalaisliiton ryhmän enemmistö oli yksin yhdellä puolella äänestysjakautumaa ja toiset ryhmät vastakkaisella puolella (luokka 1). Näiden äänestysten lukumäärä vaihteli 4—17 %:iin kaikista avoimista

T a u l u 1.

*Avoimet äänestykset ja maatalouden ryhmätua koskevat
äänestykset ryhmäyhdistelmien mukaan jaoteltuina
vv. 1930—39 vaalikausina.*

Luokka	Ryhmäyhdistelmä	Vaalikausi 1930—33				Vaalikausi 1933—36				Vaalikausi 1936—39				1930-luvulla			
		Kaikki äänestykset		Maatalous äänestykset		Kaikki äänestykset		Maatalous äänestykset		Kaikki äänestykset		Maatalous äänestykset		Kaikki äänestykset		Maatalous äänestykset	
		kpl	%	kpl	%	kpl	%	kpl	%	kpl	%	kpl	%	kpl	%	kpl	%
1	maal—sos + kok + ruots	22	14.0	8	25.0	42	17.3	14	33.3	6	3.9	—	—	70	12.6	22	23.4
2	sos—maal + kok + ruots	65	41.4	12	37.5	87	35.7	13	31.0	67	43.5	9	45.0	219	39.4	34	36.1
3	kok—sos + maal + ruots	5	3.2	—	—	7	2.9	—	—	4	2.6	1	5.0	16	2.9	1	1.1
4	ruots—maal + kok + sos	—	—	—	—	1	—	—	—	5	3.2	—	—	6	1.1	—	—
5	maal + kok—sos + ruots	27	17.2	5	15.6	85	34.9	15	35.7	44	28.6	5	25.0	156	28.1	25	26.6
6	maal + sos—kok + ruots	29	18.4	4	12.5	18	7.5	—	—	25	16.2	4	20.0	72	13.0	8	8.5
7	maal + ruots—sos + kok	7	4.5	3	9.4	4	1.7	—	—	1	0.7	—	—	12	2.2	3	3.2
8	yksimieliset	2	1.3	—	—	—	—	—	—	2	1.3	1	5.0	4	0.7	1	1.1
	yhteensä	157	100.0	32	100.0	244	100.0	42	100.0	154	100.0	20	100.0	555	100.0	94	100.0

äänestyksistä kymmenluvun eri vaalikausina. Kolmanneksi on mainittava äänestykset, joissa maalaisliiton ja sosialidemokraattien ryhmän enemmistöt olivat samalla puolella äänestysjakautumaa ja muut ryhmät vastakkaisella puolella. Näiden äänestysten osuus vaihteli 8—18 %:iin (luokka 6). Muut ryhmäyhdistelmät sisälsivät vain vähän äänestyksiä eivätkä ansaitse tässä yhteydessä erityistä huomiota osakseen.

Verrattaessa tätä kaikkien avointen äänestysten taustaa vasten maatalouden ryhmäetua koskevia äänestyksiä havaitaan, että myös viimeksi mainituissa toteutuivat suurin piirtein samat ryhmäyhdistelmät samassa suhteessa niiden yhteismäärästä. Ainoan poikkeuksen tästä yleisestä toteamuksesta tekee luokan 1 äänestykset, joita maataloutta koskevista äänestyksistä kysymyksen ollen on suhteellisesti enemmän.

Näissä äänestyksissä, joita oli 22 kpl ja 23.4 % kaikista maatalousäänestyksistä maalaisliiton ryhmän enemmistö on esiintynyt yksin äänestysjakautuman toisella puolella, missä myös ryhmäetu on sijainnut. Luokan 2 sisältämissä äänestyksissä, joita oli 34 kpl eli 36.1 % kaikista maatalousäänestyksistä, sosialidemokraatit olivat yksin äänestysjakautuman toisella puolella. Näissä äänestyksissä sijaitsi 15:ssä maatalouden ryhmäetu sosialidemokraattien puolella ja 19:ssä vastakkaisella puolella. Luokassa 5, joka on muuten edellisen kaltainen, mutta ruotsalainen ryhmä esiintyy sosialidemokraattien puolella, oli 25 äänestystä eli 26.6 % kaikista maatalousäänestyksistä. Näistä äänestyksistä oli yksi sellainen, jossa maatalouden ryhmäetu sijaitsi sosialidemokraattien puolella. Muissa se sijaitsi vastakkaisella puolella. Luokassa 6, jossa maalaisliiton ja sosialidemokraattien ryhmät esiintyvät äänestysjakautuman samalla puolella, oli 8 äänestystä eli 8.5 % kaikista maatalousäänestyksistä. Näistä äänestyksistä oli 4:ssä maatalouden ryhmäetu maalaisliittolais—socialidemokraattisella puolella (vv. 1930—33 vaalikauden aikana) ja 4:ssä vastakkaisella puolella. Toimitetusta maatalousäänestysten ryhmäyhdistelmittäisestä tarkastelusta ilmenee, että maatalousäänestykset eivät mitenkään poikkea muista äänestyksistä eikä maatalouden ryhmäedun kannatus siten näytä mitenkään kivettyneen joidenkin tiettyjen ryhmien kannatuksen varaan, vaan erilaiset ryhmäkombinaatiot sen puolesta näyttävät mahdollisilta.

Maatalousäänestyksissä toteutuvista ryhmäyhdistelmistä ja maatalouden ryhmäedun sijainnista äänestysjakautumassa voidaan laskea kuinka monessa äänestyksessä kunkin ryhmän enemmistö on ollut maatalouden ryhmäedun puolella.

T a u l u 2.

Ryhmien kannatus maatalouden ryhmäedulle 94:ssä avoimessa äänestyksessä 1930-luvun vaalikausina.

Vaalikaudet	sociali- demokr.	maalais- liitto	kokoomus- puolue	ruotsal. kansanp.	edistys- puolue	IKL
1930—33	11	25	10	8	5	—
1933—36	7	35	21	8	12	34
1936—39	4	14	12	13	8	18
Yhteensä	22	74	43	29	25	52
% kaikista maatalousäänestysistä	23.4	78.7	45.7	30.9	26.6	83.9 ⁷⁴

Tulos näkyy taulusta 2, johon on lisäksi laskettu edistyspuolueen ja IKL:n ryhmien kannatus. Taulusta käy ilmi, että kannatuksen painopiste on tietysti maalaisliiton ryhmässä ja heikoin sosialidemokraattisessa ryhmässä. Pienten porvarallisten ryhmien enemmistöt ovat esiintyneet milloin kannattavalla milloin vastustavalla puolella, lukuunottamatta IKL:n ryhmää, joka eduskunnassaolonsa aikana oli lähes aina maatalouden ryhmäetua kannattamassa.

2. 2. Maatalousryhmän suuruus eduskunnassa.

Tehdyt huomiot eivät vielä anna tyydyttävää vastausta kysymykseen, joka koskee maatalouden ryhmäedun kannatusta eduskunnassa. Ensinnäkin alkuolettaimus, että maatalouden ryhmäetu, ts. pyrkimys maksimoida tämä etu, aina saisi maalaisliiton ryhmän enemmistön kannatuksen on, kuten todettu, osoittautunut liian summittaiseksi. Samoin on pelkästään ryhmän enemmistön pitäminen kannatuksen tai vastustukse mittapuuna epätarkka, sillä enemmistöhän voi olla niukka tai käsittää valtaosan ryhmän edustajista. Maatalouden ryhmäedun kannatuksen tarkempi määrittely on siten välttämätön näissä molemmissa suhteissa.

Suoritettavia kannatuksen arviointeja varten on syytä erottaa kaikki ne äänestykset omaksi erityisryhmäkseen, joissa sosialidemokraattisen

⁷⁴ Prosenttiluku on laskettu kahden vaalikauden maatalousäänestyksistä, joita oli 62 kpl.

ryhmän enemmistö esiintyi maatalouden ryhmäedun kannattajana. Näitä erikoiskäsittelyn ansaitsevia äänestyksiä, joita lisäksi luonnehti se, että äänestykseen johtanut ehdotus tuli sosialidemokraattien piiristä, että maalaisliiton ryhmä jakaantui äänestyksissä kahtia, maalaisliiton vähemmistön asettuessa, viittä poikkeusta lukuunottamatta kannattamaan sosialidemokraattien ehdotuksia ja että äänestysaiheet olivat nimenomaan pienviljelijöitä koskevia, oli 1930-luvulla kaikkiaan 22 kpl, muodostaen erityisryhmän, jota seuraavassa nimitetään sosiaali-
 agraaristen⁷⁵ äänestysten ryhmäksi erotuksena varsinaisista maatalous-
 äänestyksistä, joita siis jää 72 kpl (kts. s. 29, alaviite 72).

Pelkän enemmistö—vähemmistö suhteen perusteella tapahtuvan kannatuksen arvioinnin sijasta on syytä laskea tarkka keskimääräinen maatalouden ryhmäedun kannatus kussakin ryhmässä, erikseen sekä varsinaisissa maatalousäänestyksissä että sosiaaliagraarisissa äänestyksissä. Laskutoimitusten tulokset on koottu tauluihin 3 ja 5. Yhteiseksi kannatuksen mitaksi on laskettu kuinka monta edustajaa keskimäärin kustakin ryhmästä kannatti maatalouden ryhmäetua ao. vaalikauden äänestyksissä ja kuinka suuren prosentuaalisen osan kannattajat muodostivat ryhmästään. Keskiarvoluvut on siis saatu siten, että ensin on laskettu ryhmittäin maatalouden ryhmäedun puolesta annetut äänet ja nämä ryhmittäiset summaluvut on jaettu äänestysten lukumäärällä kunkin vaalikauden osalta. Pulmana laskuissa on ollut poissaolo ja äänestämättä jättäminen, mikä viimeksi mainittukaan ei aina ole johtunut välttämättä asianomaisen suhtautumisesta maatalouteen, vaan äkillisistä matkoista, sairauksista ja muista esteistä. Jotta äänestämättä jättäminen, mistä syistä se sitten johtuikin, tulisi laskuissa huomioiduksi, on laskettu kannatus prosenteissa ryhmän *koko jäsenluvusta* ja erikseen vielä *äänestäneiden* yhteismäärästä. Viimeksi mainittu suhdeluku on valittu kannatuksen pääasiallisimmaksi mitaksi. Tauluissa 3 ja 5 löytyy siten jokaisen ryhmän osalta ja kultakin vaalikaudelta erikseen seuraavat tiedot: ryhmän miesvahvuus, ryhmän äänestäneiden keskimäärä sekä edustajien lukumäärällä että prosenteissa ryhmän miesvahvuudesta mitattuna, maatalouden ryhmäedun puolesta äänestäneiden

⁷⁵ Prof. Lolo Klusius-Ahrenberg käyttää tätä nimitystä »vasemmistosta» maalaisliiton ryhmässä. Krusius-Ahrenberg, L., Kring intresserepresentationen i vår riksdag. Ekonomi och Kultur. Helsingfors 1955. Samoin prof. Jaakko Nousiainen, Suomen poliittinen järjestelmä. Porvoo 1963, s. 55. Koska nimitys muutenkin on vakiintunut poliittiseen sanastoomme, on perusteltua käyttää sitä myös äänestysaiheista, joita ko. piirit eduskunnassa tuovat esille ja tukevat.

keskimäärä jälleen sekä edustajien lukumäärällä että prosentteissa ryhmän miesvahvuudesta mitattuna sekä lopuksi maatalouden ryhmäedun puolesta äänestäneiden osuus ryhmän kaikista äänestäneistä.

Tarkasteltaessa *varsinaisissa maatalousäänestyksissä* maatalouden ryhmäedun kannatusta eri ryhmissä, pitäen mittana kannatuksen antaeniden osuutta äänestäneistä, voidaan todeta, että kannatus on pienin sosialidemokraattisessa ryhmässä. Vain muutaman edustajan kannatus silloin tällöin nostaa keskimääräisen kannatuksen kahden ensimmäisen vaalikauden aikana 3.8 ja 7.6 prosenttiin ryhmän äänestäneistä. Lähinnä kuluttajien etuja valvovana sosialidemokraattinen ryhmä esiintyy siten maatalouden tuottajaintressin luonnollisena vastapuolena näissä eduskunnan äänestyksissä. Toisena äärimmäisyytenä on maalaisliiton ryhmä, jonka kannatus kahden ensimmäisen vaalikauden aikana oli lähes täydellinen. Kolmannen vaalikauden aikana kannatus kuitenkin aleni 82.8 %:iin. Syyt tähän ilmenevät äänestysaiheiden lähemmästä tarkastelusta. Neljässä äänestyksessä ryhmä on hajonnut ja enemmistö on, sosialidemokraattien ryhmän puolelle äänestyksessä asettuessaan jättäytynyt kannattamasta maatalouden ryhmäedun maksimointia tarkoittavia ehdotuksia, jotka on tehty ryhmän omasta piiristä ja jotka eivät ole luonteeltaan sosiaaliagraarisia.⁷⁷ Syynä tähän poikkeukselliseen menettelyyn on ollut hallitusyhteistyö sosialidemokraattien kanssa tämän vaalikauden aikana. Ryhmän enemmistö on näissä tapauksissa, jotka kaikki koskevat viljatulleja, halunnut asettua hallituksen esityksen taakse eikä ole vastoin yleistä taipumustaan asettunut kannattamaan maatalouden ryhmäedun maksimointia tarkoittavia ehdotuksia.

Pienistä porvarillisista ryhmistä on kokoomuksen ryhmästä vain puolet äänestäneistä kannattanut maatalouden ryhmäetua ja ruotsalaisen kansanpuolueen sekä edistyspuolueen ryhmästä noin kolmannes kahden ensimmäisen vaalikauden aikana. Viimeisen vaalikauden aikana tapahtuu merkittävä kannatuksen kasvu kaikkien näiden ryhmien kohdalla. Kokoomusryhmän kannatus nousee lähes koko ryhmän käsittäväksi ja ruotsalaisen ryhmän sekä edistysryhmän kannatus noin puoleen ryhmien äänestäneistä. Tähänkin muutokseen lienee osaksi johtanut näiden ryhmien loitoneminen hallitusvastuusta, mikä lopullisesti tapahtui Kivimäen hallituksen erotessa, ja joutumisesta oppositioon. Oppositioasema on ilmeisesti tehnyt suotavaksi maatalouden

⁷⁷ Kts. äänestyksiä Vp. 1937, ptk. II, s. 1386 ja Vp. 1938, ptk. II, s. 1133, 1134 ja 1135.

T a u l u 3.

Maatalouden ryhmäedun kannatus varsinaisissa maatalousäänestyksissä
puolueryhmittäin vv. 1930—39 vaalikausina.

Vaalikausi 1930—33 (21 äänestystä)

	sosiali- demokr.		maalais- liitto		kokoomus- puolue		ruotsal. kansanp.		edistys- puolue		IKL		pien- viljelijät		kansan- puolue	
	ed. 76	%	ed.	%	ed.	%	ed.	%	ed.	%	ed.	%	ed.	%	ed.	%
Ryhmän miesvahvuus	66	100.0	59	100.0	42	100.0	21	100.0	11	100.0	—	—	1	100.0	—	—
Äänestäneitä keskim.	60.5	91.7	52.8	89.5	37.5	89.3	19.5	90.5	9.0	81.8	—	—	0.8	80.0	—	—
Maatalouden ryhmäedun puolesta äänestäneitä keskim.	2.3	3.5	51.1	86.6	19.7	46.9	7.4	35.2	2.5	22.7	—	—	0.6	60.0	—	—
Maatalouden ryhmäedun puolesta äänestäneet % ryhmän äänestäneistä	3.8 %		96.8 %		52.5 %		38.9 %		27.8 %		—		75.0 %		—	
Vaalikausi 1933—36 (35 äänestystä)																
Ryhmän miesvahvuus	78	100.0	53	100.0	18	100.0	21	100.0	11	100.0	14	100.0	3	100.0	2	100.0
Äänestäneiden keskim.	69.5	89.1	47.8	90.2	14.7	81.7	17.9	85.2	8.6	78.2	11.7	83.6	2.8	93.3	1.9	95.0
Maatalouden ryhmäedun puolesta äänestäneitä keskim.	5.3	6.8	47.3	89.2	8.2	45.6	5.1	24.3	2.7	24.5	10.3	73.6	2.4	80.0	1.9	95.0
Maatalouden ryhmäedun puolesta äänestäneet % ryhmän äänestäneistä	7.6 %		99.0 %		55.8 %		28.5 %		31.4 %		88.0 %		85.7 %		100.0 %	
Vaalikausi 1936—1939 (16 äänestystä)																
Ryhmän miesvahvuus	83	100.0	53	100.0	20	100.0	21	100.0	7	100.0	14	100.0	1	100.0	1	100.0
Äänestäneitä keskim.	76.8	92.5	48.8	92.1	18.6	93.0	17.3	82.4	5.6	80.0	12.3	87.9	1.0	100.0	1.0	100.0
Maatalouden ryhmäedun puolesta äänestäneitä keskim.	0.4	0.5	40.4	76.2	18.3	91.5	10.2	48.6	2.8	40.0	11.4	81.4	0.5	50.0	0.6	60.0
Maatalouden ryhmäedun puolesta äänestäneet % ryhmän äänestäneistä	0.5 %		82.8 %		98.4 %		59.0 %		50.0 %		92.7 %		50.0 %		60.0 %	

⁷⁶ Edustajien lukumäärä tässä ja muissa tauluissa.

ryhmäedun suuremman kannatuksen puolueiden menestystä ajatellen. Myös IKL:n ryhmä on varsinkin kymmenluvun viimeisen vaalikauden aikana antanut lähes täyden kannatuksensa maatalouden ryhmäedulle. Mukana taulukossa ovat myös maalaisliittoa lähellä olleiden pienviljelijäpuolueen ja kansanpuolueen edustajat, jotka usein ovat antaneet kannatuksensa maatalouden ryhmäedulle, mutta usein myös seuranneet sosialidemokraattisia edustajia vastapuolelle.

Keskiarvoina ilmaistu maatalouden ryhmäedun kannatus ryhmittäin ei kuitenkaan ilmaise sitä seikkaa, onko ao. ryhmä antanut kannatuksensa kokonaisuena esiintyen toisissa äänestyksissä ja toisissa äänestyksissä taas kokonaisuena esiintyen kannatuksensa evännyt, vai onko maatalouden ryhmäedun kannatus aiheuttanut ryhmän jakaantumisen kahtia eri puolille äänestysjakautumaa. Tämän seikan mittaamiseen on käytetty ryhmien yhtenäisyyttä äänestyksissä ilmaisevaa koheesioindeksiä⁷⁸ siten, että ensin on laskettu ryhmien yhtenäisyys kussakin äänestyksessä erikseen ja sen jälkeen muodostettu näin saaduista koheesioindeksisarjoista aritmeettiset keskiarvot, jotka ovat ryhmittäin ja vaalikausittain taulukoituina liitteissä 2 ja 3. Koheesioindeksien tarkastelu ja vertailu kannatusprosentteihin osoittaa, että kannatus on säännönmukaisesti annettu niissä tapauksissa, joissa se ei ole lähes täydellistä eikä puutu myöskään kokonaan siten, että ryhmä on jakaantunut maatalouden ryhmäedun kannattajiin ja vastustajiin. Vertailusta käy nimittäin ilmi, että kannatuksen lisääntyessä vähäisestä määrästä tai vähentyessä lähes täydellisestä määrästä ryhmien yhtenäisyys vähenee, ts. ryhmissä kannattajat jakaantuvat omaksi joukokseen äänestyksissä. Tämä kannatuksen muoto on osoituksena siitä, että ryhmäkuri ei ole vaikuttanut edustajain kannanottoihin maatalousäänestyksissä, vaan edustajat ovat voineet noudattaa vapaasti omia käsityksiään äänestyksissä. Näin on laita varsinkin porvarillisten ryhmien keskuudessa, mutta sama yleistoteamus pätee eräin varauksin myös vasemmistoryhmiin, tutkimukseen sisältyvinä molempina ajanjaksoina.

Suoritetusta kannatuksen tarkastelusta hahmottuvat esiin tarkennettuina jo ryhmittäisen kannatuksen yhteydessä havaitut peruspiirteet. Mielenkiintoisena lisänä niihin on huomio niistä vaikutuksista, mitä hallitus- ja toisaalta oppositioasemalla on edustajien kannanottoihin.

⁷⁸ Indeksi lasketaan seuraavan kaavan mukaan: jossa M_v on ryhmän äänestänyt enemmistö ja T_v ryhmän kaikki kantaa ottaen äänestäneet yhteensä. Kts. lähemmin indeksin laskentaperusteista Pekka Nyholm, m.t.s. 22—24.

Niinpä voidaankin havaita, että sen minkä maatalouden ryhmäetu kannatuksessa menetti maalaisliiton ryhmän jouduttua hallitusvastuussa sosialidemokraattien kanssa sidotumpaan asemaan, korvautuu pienten porvarillisten ryhmien oppositioasemassa omaksumassa lisääntyneessä kannatuksessa.

Kun maatalouden ryhmäedun kannatus on saatu kunkin ryhmän osalta määriteltäviä keskimääriä vaalikausittain ilmaisevina kannatuslukuina, on syytä muodostaa kuva koko maatalousedun kannattajien ryhmästä laskemalla eri ryhmistä tuleva keskimääräinen kannatus edustajien lukumäärällä mitattuna yhteen. Tällä tavoin päädytään nimittäin edustajain ryhmittymään, jota ulkomaisissa parlamenteissa on totuttu nimeämään »maatalousblokiksi», »agraariryhmäksi» jne. ja mikä ryhmittymä rikkoo näissä äänestyksissä puolue ryhmien rajat. Suomen eduskunnan maatalousryhmä 1930-luvulla ilmenee taulusta 4. Siitä voidaan havaita, että sen miesvahvuus oli jokseenkin yhtenäi-

T a u l u 4.

Maatalouden ryhmäedun puolesta äänestäneet yhteissummmana vaalikausittain 1930-luvulla.

Vaalikaudet	Eduskunnan miesvahvuus		Äänestäneitä keskimäärin		Maatalouden ryhmäedun puolesta äänestäneet		
	ed.	%	ed.	%	ed.	% kaikista ed.	% kaikista äänest.
1930—33	200	100.0	179.6	89.8	83.6	41.8	46.5
1933—36	200	100.0	174.9	87.5	83.2	41.6	47.5
1936—39	200	100.0	181.4	90.7	84.6	42.3	46.6

sesti keskimäärin 83—84 edustajaa kautta koko 1930-luvun. Tämän yhdenmukaisen miesvahvuuden takana on vain tapahtunut yllä todettu kannatuksen painopisteen siirtymä maalaisliiton ryhmästä pienten porvarillisten ryhmien puolelle. Tämä käy ilmi siitä, että maalaisliiton ryhmän kannatus laski ensimmäisestä vaalikaudesta kymmenluvun viimeiseen vaalikauteen 51.1 edustajasta 40.4 edustajaan, mikä johtuu paitsi ryhmän sisäisen kannatuksen heikkenemisestä myös maalaisliiton ryhmän pienenemisestä 59 edustajasta 53 edustajaan. Tämän kannatuksen heikkenemisen korvasi kannatuksen lisäys pienissä porvarillisissa ryhmissä, joissa se nousi saman aikaisesti 29.6 edustajasta 42.7 edustajaan, lähinnä kokoomuksen ryhmän siirryttyä lähes

kokonaan maatalouden ryhmätua kannattamaan ja IKL:n ryhmän tuotua 11.4 edustajan voimanlisän.

Maatalousryhmä eduskunnassa oli kooltaan 41.8—42.3 % koko eduskunnan jäsenmäärästä. Suhdeluku ei kuitenkaan osoita tarkkaan sen voimaa äänestyksissä. Maatalousryhmän osuus äänestäneistä olikin 46.5—47.5 %, mikä osoittaa, että enemmistö oli aivan ryhmän ulottuvilla keskimääräisesti arvostellen. Vaa'an kielenä ovat olleet pienet porvarilliset ryhmät, joista kunkin jäsenmäärä on riittänyt aikaansaamaan maatalouden ryhmätua koskevan ehdotuksen hyväksymisen tai hylkäämisen. Kaikkien kolmen vaalikauden aikana tulikin näistä ehdotuksista hyväksytyä 42.9 %, 40.0 % ja 43.7 %.

Kuva maatalouden ryhmäedun kannatuksesta eduskunnassa 1930-luvulla muodostuisi epätäydelliseksi, jos mainitut sosiaaliagraariset äänestykset sovitettaisiin varsinaisten maatalousäänestysten joukkoon tai jos ne jätettäisiin kokonaan huomioon ottamatta. Koska niitä oli vain 22 kappaletta eli 23.4 % kaikista 94:stä maatalouden ryhmätua koskevasta äänestyksestä, ei lasketuilla keskiarvoilla ole kuitenkaan samaa arvoa kuin varsinaisista maatalousäänestyksistä kysymyksen ollen. Niihin sisältyvä poliittinen asetelma ansaitsee kuitenkin tulla tarkastelluksi vaikka vain suuntaa-osoittavinkin numeroin valaistuna.

Ensimmäisen vaalikauden aikana näitä sosiaaliagraarisia äänestyksiä oli eniten, 11 kappaletta. Niissä osa maalaisliiton ryhmästä asettui kolmessa äänestyksessä vastustamaan rukiin tullin korotusta tai kannattamaan tällaisen korotuksen haittavaikutuksia rajoitettavaksi Pohjois-Suomen osalta.⁷⁹ Neljässä äänestyksessä samaten osa maalaisliiton ryhmästä asettui sosialidemokraattien kannalle puolustaen vakauttamislainojen, uudisraivauspalkkioiden ym. rahallisten etujen myöntämistä nimenomaan pienviljelijöille, jotka hallitsivat alle tietyn tilakoon olevia viljelyksiä.⁸⁰ Kolmessa äänestyksessä oli kysymys vakauttamislainan korosta, jossa sosialidemokraatit saivat maalaisliiton ryhmästä tukea ehdotukselleen hyvin alhaisesta korosta.⁸¹ Kaikissa näissä äänestyksissä on ollut selvästi kysymys maatalouden ryhmäedusta pienviljelijäin kannalta katsottuna, mikä on aiheuttanut sen erikoislaatuisen ryhmäasetelman, että tätä etua on asettunut puolustamaan sociali-

⁷⁹ Toiset Vp. 1930, ptk. s. 689, Vp. 1931, ptk. II, s. 1556, Vp. 1932, ptk. II, s. 1996.

⁸⁰ Vp. 1931, ptk. I, s. 939, Vp. 1931, ptk. II, s. 1196, Vp. 1932, ptk. I, s. 189, Vp. 1932, ptk. III, s. 2258.

⁸¹ Vp. 1932, ptk. III, ss. 2261, 2262, 2291.

demokraattinen ryhmä ja osa maalaisliiton ryhmästä. Edelleen 1930-luvun toisen vaalikauden aikana äänestettiin tällaisen äänestysasetelman syntyessä kaikkiaan kuusi kertaa kulutustarpeiden tullinalennusten puolesta, varsinkin viljan tullen tai hintojen kurissa pitämisestä.⁸² Yhden kerran äänestettiin pakkohuutokauppojen keskeyttämisestä pienviljelijäin aseman turvaamiseksi.⁸³ Vähiten näitä äänestyksiä oli kymmenluvun viimeisellä vaalikaudella, jolloin äänestettiin neljästi maaseudun työväen asunto-oloista, pienviljelijöille tulevista määrärahoista ja perunajauhoteollisuuden alalla vallitsevista epäkohdista.⁸⁴ Se seikka, että nämä sosiaaliagraariset äänestysaiheet vähenevät kymmenluvun loppua kohti johtuu sosialidemokraattien ja maalaisliiton ryhmien jyrkän vastakohtaisuuden vaihtumisesta yhteistyöksi hallitustasolla kymmenluvun lopulla. Siitä johtuen sosialidemokraatit ilmeisesti pidättivät ehdotuksista pienviljelijäin hyväksi, joilla kymmenluvun alussa oli puolueelle huomattava arvo kilpailtaessa maalaisliiton kanssa näistä äänestäjistä.

Mielenkiintoisin on ensimmäinen vaalikausi vv. 1930—33, koska silloin esiintyi tällaisia äänestyksiä eniten ja suurpuolueiden maalaisliiton ja sosialidemokraattien välit näyttivät olevan jyrkän vastakohtaisuuden leimaamat.

Taulukosta 5 käy ilmi, että näissä äänestyksissä asettui sosialidemokraattien ryhmä lähes täydellisesti näitä sosiaaliagraarisia ehdotuksia tukemaan, jotka sitäpaitsi tehtiin sen omasta piiristä. Maalaisliiton ryhmästä asettui näitä ehdotuksia kannattamaan keskimäärin runsas kolmannes äänestäneistä siten, että ryhmä näissä äänestyksissä hajaantui (Liite 3). Ehdotukset saivat vielä jonkun verran tukea ruotsalaisen kansanpuolueen ryhmästä, mutta hyvin vähän edistyspuolueen ja kokoomuksen ryhmistä. Pienviljelijäpuolueen edustaja tietysti äänesti näissä äänestyksissä aina sosialidemokraattien mukana. Muiden vaalikausien äänestyksistä ei voi sanoa juuri mitään varmaa äänestysten perin vähäisestä lukumäärästä johtuen, mutta ainakin kymmenluvun viimeisellä vaalikaudella näissä äänestyksissä kaikkien ryhmien kannatus näytti kasvaneen. Tämä johtui ehkä maalaisliiton ja sosialidemo-

⁸² Vp. 1933, ptk. II, s. 1666, Vp. 1934, ptk. I, s. 57, Vp. 1934, ptk. III, s. 3042, Vp. 1935, ptk. I, s. 691, Vp. 1935, ptk. III, s. 3120, Vp. 1935, ptk. III, s. 3122.

⁸³ Vp. 1934, ptk. I, s. 1063.

⁸⁴ Vp. 1936, ptk. II, s. 1048, Vp. 1936, ptk. II, s. 1059, Vp. 1937, ptk. I, s. 742, Vp. 1936, ptk. II, s. 1313.

T a u l u 5.

*Maatalouden ryhmäedun kannatus sosiaaliagraarisissa äänestyksissä
puolueryhmittäin vv. 1930—39 vaalikausina.*

Vaalikausi 1930—33 (11 äänestystä)

	sosiali- demokr.		maalais- liitto		kokoomus- puolue		ruotsal. kansanp.		edistys- puolue		IKL		pien- viljelijät		kansan- puolue	
	ed.	%	ed.	%	ed.	%	ed.	%	ed.	%	ed.	%	ed.	%	ed.	%
Ryhmän miesvahvuus	66	100.0	59	100.0	42	100.0	21	100.0	11	100.0	—	—	1	100.0	—	—
Äänestäneiden keskim.	59.3	89.8	51.8	87.8	34.6	82.4	18.2	86.7	9.8	89.1	—	—	1.0	100.0	—	—
Maatalouden ryhmäedun puolesta äänestäneitä keskim.	56.6	85.8	18.9	32.0	0.6	1.4	1.5	7.1	0.4	3.6	—	—	1.0	100.0	—	—
Maatalouden ryhmäedun puolesta äänestäneet % ryhmän äänestäneistä	95.4 %		36.5 %		1.7 %		8.2 %		4.1 %		—		100.0 %		—	
Vaalikausi 1933—36 (7 äänestystä)																
Ryhmän miesvahvuus	78	100.0	53	100.0	18	100.0	21	100.0	11	100.0	14	100.0	3	100.0	2	100.0
Äänestäneitä keskim.	71.2	91.3	47.6	89.8	15.7	87.2	19.4	92.4	9.0	81.8	12.0	85.7	2.3	76.7	1.6	80.0
Maatalouden ryhmäedun puolesta äänestäneitä keskim.	71.2	91.3	9.1	17.2	—	—	4.7	22.4	4.0	36.4	0.1	0.7	2.0	66.7	1.1	55.0
Maatalouden ryhmäedun puolesta äänestäneet % ryhmän äänestäneistä	100.0 %		19.1 %		—		24.2 %		44.4 %		0.8 %		87.0 %		68.8 %	
Vaalikausi 1936—39 (4 äänestystä)																
Ryhmän miesvahvuus	83	100.0	53	100.0	20	100.0	21	100.0	7	100.0	14	100.0	1	100.0	1	100.0
Äänestäneitä keskim.	73.5	88.6	45.5	85.8	16.3	81.5	19.0	90.5	6.0	85.7	11.8	84.3	1	100.0	1	100.0
Maatalouden ryhmäedun puolesta äänestäneitä keskim.	60.8	73.3	22.0	41.5	3.5	17.5	6.3	30.0	2.0	28.6	5.8	41.4	1	100.0	0.8	80.0
Maatalouden ryhmäedun puolesta äänestäneet % ryhmän äänestäneistä	82.7 %		48.4 %		21.5 %		33.2 %		33.3 %		49.2 %		100.0 %		80.0 %	

kraattien hallitusyhteistyöstä, joka samalla kun se vähensi näiden äänestysten määrää, teki kummankin hallitusosapuolen niiden kannattamiselle suopeaksi.

Myös näitä sosiaaliagraarisia ehdotuksia kannattaneista voidaan laskea kannattaneiden yhteismäärä. Ensimmäisen vaalikauden aikana se oli keskimäärin 79.0 edustajaa eli 40.6 % äänestäneistä. Seuraavien vaalikausien aikana kannattaneiden ryhmä oli 92.2 edustajaa kumpainkin vaalikautena, mikä teki jo yli puolet äänestäneistä. Ensimmäisen vaalikauden aikana hyväksyttiinkin sosiaaliagraarisista ehdotuksista kolmannes, toisen vaalikauden aikana yli puolet ja kymmenluvun viimeisen vaalikauden aikana kaikki.

2. 3. *Maatalouden ryhmäedun edustajakohtainen kannatus*

Maatalouden ryhmäedun keskimääräinen kannatus ryhmissä tekee tosin mahdolliseksi hahmotella verrattain tarkasti nk. maatalousryhmän miesvahvuuden eduskunnassamme tiettyä ajanjaksona, mutta se ei vielä ilmoita ketkä yksityiset edustajat tähän ryhmään kuuluivat. Kun siis todetaan, että keskimäärin 19.7 edustajaa kannatti maatalouden ryhmäetua kokoomuksen puoluryhmässä vv. 1930—33 vaalikaudella, voi tämä toteamus yksittäisten edustajien osalta tarkoittaa sitä, että aina samat edustajat olivat kannattajina tai sitä, että kannatus jakaantui puoluryhmässä tasan eri edustajien kesken tai se saattoi olla näiden kahden äärimmäisyyden välillä toisten edustajien osoittaessa suurempaa taipumusta maatalouden ryhmäedun kannattamiseen kuin toisten. Seuraavassa on tarkoitus selvittää tätä edustajien henkilökohtaista asennetta.

Huomio kiinnitetään vain niihin puoluryhmiin, joissa kannatus ei ole ollut lähes täydellinen tai olematon. Varsinaisista maatalousäänestyksistä kysymyksen ollen tarkastelun ulkopuolelle jäävät sosialidemokraattien ryhmä, jonka piirissä kannatus kaikkien kolmen vaalikauden aikana oli sangen vähäistä ja maalaisliiton ryhmä sekä IKL:n ryhmä, joiden kannatus oli lähes täydellistä. Sen sijaan kokoomuspuolueen ryhmä kahden ensimmäisen vaalikauden aikana ja ruotsalaisen kansanpuolueen ja edistyspuolueen ryhmät koko kymmenluvun aikana muodostavat tässä suhteessa mielenkiintoisen tarkastelun kohteen.

Taulusta 6, jossa kokoomuksen ryhmän edustajat on ryhmitetty sen mukaan, miten taipuvaisia he olivat äänestämään maatalouden ryhmäedun puolesta, ilmenee, että tämän ryhmäedun kannatus ei ra-

Taulu 6.

*Kokoomuksen ryhmän edustajien kannanotot varsinaisissa 21:ssä maatalousäänestyksessä
vv. 1930—33 vaalikaudella.*

Maatalouden ryhmäedun vas-taiset äänet	Edustaja	Maatalouden ryhmäedun puo-lesta annetut äänet	Ammatti	Vaalipiiri
1	Tuomikoski	19	maanvilj.	Oulun 1. et.vlpr.
1	Jussila, E.	18	kirkkoherra	Oulun 1. p.vlpr.
4	Forstadius	17	maanvilj.	Uudenm. 1. vlpr.
3	Pesonen	17	maanvilj.	Mikkelin 1. vlpr.
2	Rantanen	16	pastori	Vaasan 1. p.vlpr.
3	Rautaharju	16	maanvilj.	Kuop. 1. 1.vlpr.
3	Turja	16	maanvilj.	Vaasan 1. pohj.vlpr.
3	Häkkinen	16	rouva	Hämeen 1. p.vlpr.
5	Malmivaara	16	rovasti	Kuopion 1. 1.vlpr.
4	Mäkelä, J. L.	16	maanvilj.	Hämeen 1. et.vlpr.
4	Nikkanen	15	maanvilj.	Viipurin 1. 1.vlpr.
4	Ainali	15	maanvilj.	Oulun 1. et.vlpr.
6	Anttila	14	lautamies	Vaasan 1. et.vlpr.
4	Koskenheimo	14	maanvilj.	Viipurin 1. 1.vlpr.
4	Pohjanluoma	14	maanvilj.	Vaasan 1. et.vlpr.
8	Kolki	13	rovasti	Kuopion 1. it.vlpr.
5	Sovijärvi	13	kirkkoherra	Turun 1. p.vlpr.
2	Huhtala	12	maanvilj.	Turun 1. p.vlpr.
9	Kuuliala	11	kirkkoherra	Hämeen 1. et.vlpr.
10	Pennanen	11	maanvilj.	Kuopion 1. it.vlpr.
2	Perheentupa	11	maanvilj.	Turun 1. et.vlpr.
Yllä olevat edustajat olivat yli puolessa äänestyksistä maatalouden ryhmäedun kannalla, alla olevat alle puolessa äänestyksistä.				
12	Paavolainen	9	kansanopiston joht.	Viipurin 1. it.vlpr.
8	Riipinen	8	fil.maisteri	Uudenm. 1. vlpr.
10	Junnila	6	kunnallisneuv.	Turun 1. p.vlpr.
9	Virkkunen	6	ministeri	Vaasan 1. et.vlpr.
14	Pihkala	6	johtaja	Vaasan 1. it.vlpr.
12	Päivänsalo	6	jumaluusopin tri	Uudenm. 1. vlpr.
11	Kilpeläinen	5	rovasti	Turun 1. et.vlpr.

16	Lehtonen	5	lakit. kand.	Hämeen l. et.vlpr.
14	Moilanen	4	toimittaja	Viipurin l. l.vlpr.
11	Oksala	4	insinööri	Viipurin l. it.vlpr.
12	Oksanen	4	fil. tri	Viipurin l. l.vlpr.
14	Solja	4	varatuomari	Hämeen l. p.vlpr.
17	Kalliovuori	4	fil.maist.	Turun l. et.vlpr.
16	Svinhufvud	3	pääministeri	Uudenm. l. vlpr.
15	Leivo	3	pankinjoht.	Hämeen l. et.vlpr.
14	Aalto-Setälä	3	pormestari	Turun l. p.vlpr.
17	Korpisaari	2	fil.tri	Viipurin l. l.vlpr.
14	Kuokkanen	2	pormestari	Mikkelin l. vlpr.
17	Lamminen	2	päätoimittaja	Turun l. p.vlpr.
12	Sahlstein	2	asessori	Turun l. et.vlpr.
14	Tulenheimo	2	yliop.rehtori	Hämeen l. p.vlpr.

joittunut jyrkästi tiettyyn osaan edustajista joskaan se ei myöskään jakaantunut läheskään tasan kaikkien edustajien kesken. Päinvastoin voidaan todeta, että toiset edustajat vaalikauden aikana olivat selvästi taipuvaisempia kannattamaan maatalouden ryhmäetua kuin toiset. Heitä olivat ne, jotka olivat antaneet eniten ääniä maatalouden ryhmäedun puolesta ja vähiten sitä vastaan. Jos tämän asteittain alenevan kannatuksen perusteella haluaisi ryhmästä erottaa maatalouden puolesta äänestäneiden joukon, voi rajana olla esim. se, onko ao. edustaja äänestänyt yli 50 %:ssa äänestyksistä maatalouden ryhmäedun puolesta. Tämän kriteerin mukaan erottuu kokoomuksen ryhmästä maatalouden ryhmäedun kannattajiksi 21 edustajaa. Eduskunnan pöytäkirjoihin ilmoittamansa ammatin mukaan heistä on puolueyhmän maanviljelijäedustajia 13, kirkonmiehiä 6, minkä lisäksi on vielä yksi rouva ja lautamies. Jäljelle jäävässä osassa ryhmää ei toisaalta ole yhtään maanviljelijäksi itseään ilmoittavaa edustajaa ja vain 2 kirkonmiestä. Kiinnitettäessä huomio siihen, mistä nämä maatalouden ryhmäetuun eri tavoin suhtautuvat edustajat ovat valitut voidaan todeta, että Vaasan, Kuopion ja Oulun läänien alueilta valitut edustajat olivat enimmältä osin maatalouden kannattajia, kun taas Turun, Viipurin ja Uudenmaan läänin alueilta valitut olivat enimmäkseen vastustajia. Hämeen läänin alueelta valituissa oli molempia.

Samoin voidaan ruotsalaisen kansanpuolueen osalta paikallistuttaa maatalouden ryhmäedun kannatus ja erottaa tasaisesti alenevan kannatuksen huipulta 4 edustajaa, jotka ovat antaneet kannatuksensa yli puolessa äänestyksistä (Taulu 7). He ovat kaikki maanviljelijöitä, jouskossaan yksi agronomi. Mitään paikallista keskittymistä ei ole havaittavissa, vaan kannattajista on kaksi Vaasan läänistä, yksi Uudenmaan

T a u l u 7.

*Ruotsalaisen kansanpuolueen ryhmän edustajien
kannanotot varsinaisissa 21:ssä maatalousäänestyksessä
vv. 1930—33 vaalikaudella.*

Maatalouden ryhmäedun vas- taiset äänät	Edustaja	Maatalouden puo- ryhmäedun puo- lesta annetut äänät	Ammatti	Vaalipiiri
6	Roos	15	maanvilj.	Turun 1. et.vlpr.
5	Hildén, U.	15	agronomi	Uudenmaan 1. vlpr.
8	Helenelund	12	maanvilj.	Vaasan 1. et.vlpr.
9	Haga	11	maanvilj.	Vaasan 1. p.vlpr.
Yllä olevat edustajat olivat yli puolessa äänestyksistä maatalouden ryhmä- edun kannalla, alla olevat alle puolessa.				
7	Rothberg	10	pankinjohtaja	Turun 1. et.vlpr.
12	Jern	10	maanvilj.	Vaasan 1. et.vlpr.
13	Hästbacka	9	johtaja	Vaasan 1. p.vlpr.
12	Jacobson	7	oikeusneuvos- mies	Vaasan 1. et.vlpr.
13	Nyman	8	pankinjohtaja	Uudenmaan 1. vlpr.
12	Sarlin, J. E.	8	vuorineuvos	Turun 1. et.vlpr.
10	von Frenckell	7	dipl.ins.	Uudenmaan 1. vlpr.
15	Inberr	7	kunnallis- neuvos	Vaasan 1. pohj.vlpr.
11	Palmgren	7	johtaja	Uudenmaan 1. vlpr.
14	Åkerblom	7	kansakoulunop.	Vaasan 1. et.vlpr.
15	Estlander	3	professori	Vaasan 1. et.vlpr.
17	Westman	4	pankinjohtaja	Uudenmaan 1. vlpr.
15	Österholm	3	toimittaja	Uudenmaan 1. vlpr.
15	Björk	3	hovioikeuden- neuvos	Vaasan 1. p.vlpr.
15	Sergelius	2	rehtori	Uudenmaan 1. vlpr.
8	von Born	2	tilanomistaja	Uudenmaan 1. vlpr.
20	Furuhjelm	1	professori	Uudenmaan 1. vlpr.

läänistä ja yksi Turun läänistä. Samaan suuntaan käyvät huomiot voidaan tehdä myös edistyspuolueen ryhmästä, jossa oli vain yksi edustaja, joka oli antanut yli puolessa äänestyksistä kannatuksensa maatalouden ryhmäedulle (Taulu 8). Merkille pantavaa on, että edistyspuolueen ryhmässä muut maanviljelijäjäsenet ovat useammin maatalouden ryhmäedun vastaisella kannalla kuin sille myönteisellä.

Vuoden 1933 vaalien suurin mullistus puoluejärjestelmässä oli IKL:n 14 jäsenen eduskuntaryhmän syntyminen, sosialidemokraattisen ryhmän kasvu 12 edustajalla ja kokoomuspuolueen eduskuntaryhmän supistuminen 42:sta 18:aan edustajaan. Maatalouden ryhmäedun kannatusta silmällä pitäen vaikuttaa siltä, että huomattava osa kokoomuksen äänestäjistä on siirtynyt IKL:ä äänestämään ja nimenomaan maatalousedun kannattajille äänensä antava osa kokoomuspuolueen äänestäjistä. Kokoomuksen on täytynyt menettää ääniä myös sosialidemokraateille ja tällöin lienee ollut kysymys lähinnä asutuskeskuksesta olevista äänestäjistä. Maatalouden ryhmäedun kannattajien joukko nimittäin pysyi suhteellisesti samansuuruisena kokoomuspuolueen ryhmässä, kun sen sijaan IKL kokonaisuudessaan kannatti maatalouden ryhmäetua siinä määrin, että kaikki ryhmän jäsenet kannattivat sitä yli puolessa äänestyksistä. IKL:n ryhmästä ei kuitenkaan ollut maanviljelijöiksi itsensä ilmoittaneita kuin neljä edustajaa.

Vuosien 1933—36 vaalikauden ajalta on aihetta tarkastella maatalouden ryhmäedun kannatusta kokoomuspuolueen, ruotsalaisen kansanpuolueen ja edistyspuolueen ryhmissä, sekä myös sosialidemokraattisessa ryhmässä samoin menetellen kuin edellisenkin vaalikauden suhteen. Taulukoiden liittäminen tekstin yhteyteen ei kuitenkaan enää ole välttämätöntä, vaan voidaan tyytyä pelkästään tulosten toteamiseen. Maatalouden ryhmäedun kannatus lisääntyi sosialidemokraattisessa ryhmässä edelliseen vaalikauteen verrattuna niin että keskimääräinen kannatus nousi 5.3 edustajaksi äänestystä kohden eli 7.6 %:ksi ryhmän äänestäneistä jäsenistä. Kannatus ei kuitenkaan jyrkästi rajoittunut tiettyyn osaan ryhmästä, vaan aleni tasaisesti 11 kannatusäänien maksimista. Yksikään sosialidemokraattisen puolueen edustajista ei siten antanut kannatustaan maatalouden ryhmäedulle yli puolessa tätä koskevista äänestyksistä, joita tämän vaalikauden aikana oli 35 kpl. Maatalouden puolesta esiintyneet ryhmän jäsenet olivat ammatiltaan maanviljelijöitä ja pienviljelijöitä ja eniten kannatusta antaneet olivat maatalousvaliokunnan sosialidemokraattisia jäseniä.⁸⁵

⁸⁵ Kts. s. 55 ja taulu 9, s. 53.

T a u l u 8.

*Edistyspuolueen ryhmän edustajien kannanotot
varsinaisissa 21:ssä maatalousäänestyksessä
vv. 1930—33 vaalikaudella.*

Maatalouden ryhmäedun vas- taiset äänet	Edustaja	Maatalouden ryhmäedun puo- lesta annetut äänet	Ammatti	Vaalipiiri
5	Jyske	13	agronomi	Uudenmaan l. vlpr.
Yllä oleva edustaja oli yli puolessa äänestyksistä maatalouden ryhmä- edun kannalla, alla olevat alle puolessa äänestyksistä.				
8	Brander	7	ylijohtaja	Mikkelin l. vlpr.
11	Tuomioja	7	lakit.kand.	Hämeen l. vlpr.
11	Jatkola	6	läninsiht.	Oulun l. et.vlpr.
9	Särkkä	4	maanvilj.	Viipurin l. l.vlpr.
12	Kaskinen	3	maanvilj.	Turun l. et.vlpr.
14	Cajander	3	metsähall. ylijohtaja	Viipurin l. l.vlpr.
17	Sarlin, B. G.	2	ent. maaherra	Vaasan l. it.vlpr.
10	Kivimäki	2	lakit.tri, pankinj.	Turun l. et.vlpr.
14	Mantere	1	fil.tri, ylijocht.	Hämeen l. et.vlpr.
18	Ståhlberg	1	presidentti	Uudenmaan l. vlpr.

Kokoomuspuolueen ryhmässä, jossa maatalouden ryhmäedun keskimääräinen kannatus tämän vaalikauden aikana oli 8.2 edustajaa, tiivistyi kannatus 6 edustajan kohdalla 26—18 ääneen maatalouden ryhmäedun puolesta. Ko. 6 edustajasta oli 3 maanviljelijää ja agronomia sekä pastori, lehtori ja sairaanhoitajatar. Muiden ryhmän edustajain joukossa oli 3 maanviljelijää.

Ruotsalaisen kansanpuolueen ryhmässä jakaantuivat maatalouden ryhmäedun puolesta annetut äänet 16—1:een ja edistyspuolueen ryhmässä 13—5:een. Kummassakaan ryhmässä ei siten kannatus maataloudelle keskittynyt edustajakohtaisesti niin paljon, että se olisi yhdenkään edustajan kohdalla kohonnut puoleen äänestysten määrästä. Ruotsalaisessa ryhmässä maanviljelyksen ammatikseen ilmoittavat si-

joittuivat eniten kannatusta antaneiden joukkoon. Samoin on todettavissa, että eniten kannatusta antaneet ovat valitut kahta poikkeusta lukuunottamatta Vaasan läänistä ja vähiten kannattaneet Uudenmaan läänistä. Edistyspuolueen ryhmässä ei ollut havaittavissa enempää ammatillista kuin alueellistakaan keskittymistä maatalouden ryhmäedun kannatuksessa. Näissä kummassakin ryhmässä on maatalouden ryhmäedun kannatuksen keskittymisen heikkeneminen saattanut johtua osallistumisesta hallitusvastuuseen Kivimäen hallituksessa ja tämän aseman tuomista rajoituksista ao. ryhmän edustajien kannanotoille.

Vuosien 1936—39 vaalikauden ajalta kannattaa tarkastaa maatalouden ryhmäedun edustajakohtainen jakaantuminen ruotsalaisen kansanpuolueen ja edistyspuolueen ryhmissä, sillä ainoastaan näissä ryhmissä kannatus ja vastustus koskivat vain osaa ryhmän jäsenmäärästä. Maalaisliiton ryhmässä tapahtunutta kannatuksen poikkeuksellista alenemista on jo yllä käsitelty. Vaalikauden 16 äänestyksessä ruotsalaisen ryhmän maataloudelle antama kannatus jakaantuu 13—1 kannatusääneen. Kokonaista 11 edustajaa kannatti maatalouden ryhmäetua yli puolessa äänestyksistä. Heistä oli 7 maanviljelijää, 2 dipl. insinööriä, talousneuvos ja koulun johtajatar. Mitään eroa valinta-alueen suhteen ei esiintynyt, vaan mainituista kannattajista oli puolet valittu Vaasan ja puolet Uudenmaan läänistä. Edistyspuolueen ryhmässä kannatuksen keskittyminen oli huomattavasti heikompaa, sillä kannatusäänet jakaantuivat 8—2:een. Kaksi edustajaa oli kannattanut maatalouden ryhmäetua puolessa äänestyksistä, kunnallispormestari Oulun läänistä ja lehtori Mikkelin läänistä. Maanviljelijöitä ei ryhmässä ollut ollenkaan.

Maatalouden ryhmäedun edustajakohtaisesta kannatuksesta on yllä tehty joukko huomioita niiden eduskuntaryhmien osalta, joissa kannatus ei ole ollut täydellistä puuttumatta silti kokonaan. Tarkastelusta voidaan tehdä eräitä yleisiä johtopäätöksiä. Ensiksikin voidaan todeta, että kannatus ei ko. ryhmissä keskity jyrkästi tiettyjen edustajain osalle, vaan jakaantuu aina ryhmän kaikkien edustajien kesken tasaisesti alentuen. Se, että kannatus on saanut tämän muodon niinkin yhdenmukaisesta ryhmäedusta kuin maatalouden ryhmäedusta kysymyksen ollen, johtuu ilmeisesti siitä, että tälläkin rajoitetulla alalla äänestysaiheet voivat vaihdella suuresti ja saada osakseen erilaisen kannatuksen ryhmän jäsenten keskuudessa. Lisäksi on vielä otettava huomioon äänestysaiheeseen liittyvän poliittisen tilanteen vaihtelu, se miltä taholta ehdotus on tehty ja onko ryhmä hallitusvastuussa vai eikö. Kaikki nä-

mä seikat vaikuttavat edustajain arviointeihin saaden aikaan erilaista asennoitumista aihepiiriltään yhdenmukaisissakin äänestyksissä. Samoista syistä myöskään sosialidemokraattien vastakkainen mielipide ei ollut täysin tiivis eikä maalaisliiton ryhmän kannatus täydellinen.

Maatalousryhmän suuruuden määrittely on ollut mahdollista kannatuksen keskiarvolukujen avulla, mutta tämän ryhmän edustajakohdainen määrittely ei ole mahdollista kannatuksen asteittaisuudesta johtuen eräissä ryhmissä. Näin ollen ei myöskään ole mahdollista todeta tarkasti maatalousryhmän ammattirakennetta. Vaikka maatalousryhmän edustajakohtaiset rajat siten jäävätkin tulkinnanvaraisiksi on selvää että valtaosa ryhmän jäsenistä on nimenomaan maanviljelijöitä, pienviljelijöitä, agronomeja ja tilanomistajia. Tästä voidaan vetää se johtopäätös, että maatalousväestö, jonka etu maatalouden ryhmäetu on, on valinnut enimmäkseen edustajikseen maanviljelijöitä. Näin ei kuitenkaan ole tapahtunut yksinomaisesti. Huomattavina ryhminä ovat vielä kirkonmiehet, opettajat ja erilaisia akateemisia oppiarvoja suorittaneet. Se seikka, että mainitut maataloutta ammattinsa puolesta edustamattomat kansanedustajat kuitenkin äänestävät maatalouden ryhmäedun puolesta, johtuu ilmeisesti siitä, että he toimivat siten kuin edellyttävät valitsijain toivovan. Kun valitsijana on maaseutuväki, asettuu edustaja maatalouden ryhmäetua kannattamaan omasta ammattiasemasta riippumatta. Tästä johtuu, että edustajien ammatti ei tarjoa luotettavaa lähtökohtaa edustajan asennoitumisen ennakoimiselle. Vaikka se maatalouden ryhmäedusta kysymyksen ollen näyttää suurin piirtein pitävän paikkansa, johtuu se vain siitä, että maatalouden harjoittajat mielellään valitsevat edustajan omasta ammattipiiristä eikä siitä, että ammatti ratkaisevalla tavalla predestinoisi edustajan asennoitumisen. Poikkeukset ovat nimittäin kyllin selviä ja lukuisia osoittaakseen, että se mitä edustaja olettaa valitsijainsa pitävän suotavana on asennoitumista osaltaan määrävänä tekijänä. Tästä johtuu, että maatalouden ryhmäedun kannattajain yli 80 edustajaa käsittävään ryhmään kuuluu kolmattakymmentä ei-maanviljelijää. Maatalouden ryhmäedun kannatus ei siten ole ollut maanviljelijä-kansanedustajain varassa, vaan maanviljelijä-edustajain lukumäärä on kokenut vaihteluita. Kysymyksessä on todennäköisesti ollut vain saman suuruisena säilyneen, maataloudelle myötämielisen valitsijakunnan äänten siirtyminen toisen yhteiskunnallisen aseman omaaville edustajille, joista tämän luottamuksen osoituksen kautta on tullut eduskunnan maatalousryhmän piiriin lukeutuvia. Maatalousryhmän samansuuruisuus kautta

koko 1930-luvun näyttää siten kuvastavan sen takana olevan yhteiskunnallisen intressin samansuuruisuutta valitsijakunnan keskuudessa.

Mitään maatalouden ryhmäedun kannattajain alueellista keskittymistä vaalikaudesta toiseen ei voida osoittaa. Selviä alueellisesti jäsenyviä piirteitä on nähtävissä tosin eräissä ryhmissä edellisinä vaalikausina. Niinpä vuosien 1930—33 vaalikaudelta saatettiin todeta, että kokoomuksen maatalousetua kannattavat edustajat olivat valitut Vaasan, Kuopion ja Oulun läänin alueilta. Seuraavana vaalikautena kuva kuitenkin hämärtyy, kokoomuspuolueen menettäessä edustajapaikkoja IKL:lle ja koko kysymyksenasettelu menettää ryhmän kohdalta merkityksensä koko ryhmän siirtyessä maatalouden ryhmäedun kannattajaksi vuosien 1936—39 vaalikaudella. Samoin voidaan ruotsalaisen kansanpuolueen ryhmästä todeta vuosien 1933—36 vaalikaudella, että maatalouden ryhmäetua kannattivat lähinnä Vaasan läänistä valitut edustajat ja vastustivat Uudenmaan läänistä valitut. Seuraavan vaalikauden aikana tämä havainto ei enää pidä paikkaansa, vaan maatalouden ryhmäedun kannattajia on molemmilta alueilta. Tällaisen häilyvyyden esiintymiseen siellä, missä olisi odottanut suurempaa johdonmukaisuutta, on ilmeisesti vaikuttanut 1930-luvulla levoton sisäpoliittinen ilmapiiri ja puolueiden vaalitaktilliset laskelmat. 1930-luvulla puolue ryhmät kokivat IKL:n esiintymisen johdosta suuria koon muutoksia ja niiden kannatuksen painopiste alueellisia siirtymiä, jotka ovat saattaneet vaikuttaa maatalouden ryhmäedun paikallista esiintymiskuvaa sekoittavasti eri ryhmien osalta.

Varsinaisista maatalousäänestyksistä erotettujen sosiaaliagraaristen äänestysten sisältämissä kannanotoissa kiintyy huomio ennen kaikkea maalaisliiton ryhmään. Tästä ryhmästähän erottautui osa edustajia äänestääkseen yhdessä sosialidemokraattisten edustajain kanssa tämän luontoisten, ts. sosiaaliagraaris-luontoisten ehdotusten puolesta. Vaikka äänestyksiä on vähän, kannattaa tarkastella edustajakohtaista asennoitumista ainakin kahden ensimmäisen vaalikauden aikana. Maalaisliiton ryhmässä oli vuosien 1930—33 vaalikaudella 13 edustajaa ja seuraavalla vaalikaudella 9 edustajaa, jotka liittyivät yli puolessa äänestyksistä sosialidemokraatteihin sosiaaliagraarisista ehdotuksista äänestettäessä. Nämä edustajat ovat enimmäkseen maanviljelijöitä tai pienviljelijöitä, mutta joukossa esiintyy kuitenkin kirjailija, kansakoulunopettaja, kaksi päätoimittajaa ja kirkkoherra ensimmäisen vaalikauden aikana ja sama kirjailija ja kirkkoherra sekä päätoimittajat toisen vaalikauden aikana. Yhteistä näille kaikille on, että heidät on valittu

Pohjois-Suomen ja Kuopion läänin vaalipiireistä. Kysymyksessä on maalaisliiton kannattajain paikallisten erikoispiirteiden edustaminen, mm. juuri viljatullikysymyksessä. Viljatullien korottaminen, joka oli Lounais-Suomen tuottaja-maanviljelijäin etujen mukaista, heikensi Pohjois-Suomen kuluttaja-pienviljelijäin asemaa aiheuttaen täten selvän etujen ristiriitaisuuden ryhmän keskuudessa. Sosialidemokraatit osoittivat varsinkin ensimmäisen vaalikauden aikana tekemillään ehdotuksilla halua kilpailla Pohjois-Suomessa näiden pienviljelijäin suosiosta, mikä on lisännyt paikallisten maalaisliiton edustajain taipumusta tarkasti seurata kotimaakuntansa erikoislaatuisuuden sanelemaa politiikkaa. Muiden ryhmien kohdalla yhtyminen sosialidemokraattisen ryhmän puolelle näissä äänestyksissä on ollut satunnaista ja vailla selviä piirteitä.

3. MAATALOUSVALIOKUNTA JA MAATALOUDEN RYHMÄETU

Edellä on tarkasteltu edustajain asennoitumista maatalouden ryhmäetuuun koko eduskunnassa. Paitsi eduskunta kokonaisuudessaan, joutuu maatalousasioita käsittelemään myös eduskunnan maatalousvaliokunta. Se on valmistellut eduskuntakäsittelyä varten useimmat yllä mainitut lait tai antanut niistä ainakin lausunnon jollekin toiselle valiokunnalle, esim. laki- ja talousvaliokunnalle, joka mahdollisesti on valittu asian valmistelijaksi. Kun siis maatalousvaliokunnan jäsenet täten ovat asiantuntijoina ja asiaan perusteellisesti etukäteen tutustuneina tavallaan erikoisasemassa muuhun eduskuntaan nähden, on välttämätöntä todeta, onko valiokuntajäsenyys jollain tavalla saanut ao. edustajat asennoitumaan eduskunnan täysistunnossa ryhmänsä yleisistä kannanotoista poikkeavasti, jolloin valiokuntajäsenyys olisi mahdollisesti vaikuttanut myös lopullisiin äänestystuloksiin eduskunnassa.

Tarkastelua varten erotetaan maatalousvaliokunnan jäsenet eduskunnasta omaksi joukokseen, joka koko eduskunnan tapaan jakaantuu eri puoluerhmien edustajiin. Koko 1930-luvun ajan oli valiokunnassa 17 edustajaa, kuten taulusta 9 käy ilmi. Ensimmäisen vaalikauden aikana oli valiokunnassa sosialidemokraattisia edustajia 6 ja muina vaalikausina 7. Pienillä porvarillisilla ryhmillä oli edustajia valiokunnassa

T a u l u 9.

*Eduskunnan maatalousvaliokunnan jäsenet ja kannanotot
varsinaisissa maatalousäänestyksissä vv. 1930—39 vaalikausina.⁸⁶*

Vaalikausi 1930—33 (21 äänestystä)			Vaalikausi 1933—36 (35 äänestystä)			Vaalikausi 1936—39 (16 äänestystä)		
Äänet maatalouden ryhmiä vastaan	Maatalousvalio- kunnan jäsenet	Äänet maatalouden ryhmiä edun puolesta	Äänet maatalouden ryhmiä vastaan	Maatalousvalio- kunnan jäsenet	Äänet maatalouden ryhmiä edun puolesta	Äänet maatalouden ryhmiä vastaan	Maatalousvalio- kunnan jäsenet	Äänet maatalouden ryhmiä edun puolesta
19	Pekkala	—	17	Marttila	12	15	Marttila	1
16	Setälä	4	22	Eskola	10	16	Eskola	—
20	Eskola	1	25	Jokinen	7	16	Jokinen, E.	—
14	Jokinen	3	25	Halonon, T.	9	15	Halonon, T.	—
17	Pyy	2	30	Mustasilta	5	16	Mustasilta	—
18	Halonon, T.	3	21	Lepistö	7	16	Lepistö	—
5	Hildén, U.	14	24	Setälä Koivulahti-Lehto }	4	15	Muhonen	—
7	Haga	12	14	Kullberg	16	1	Kullberg	14
5	Jyske	13	16	Mangs	14	1	Hildén, U.	13
1	Tuomikoski	19	21	Särkkä	12	6	Niskanen	10
3	Rautaharju	17	8	Soini	23	1	Harja	14
7	Pennanen Forstadius }	12	9	Honkala	21	—	Tuomivaara Tuorila }	14
—	Alestalo	21	1	Alestalo	33	1	Alestalo	14
1	Huhtanen	15	1	Vilhula Ikonen }	32	2	Ikonen	14
2	Heikkinen Koivisto }	15	3	Koivisto	30	3	Kämäräinen Koivisto }	13
—	Koivuranta	20	—	Koivuranta	33	—	Koivuranta	11
—	Lautala	19	—	Aittoniemi	35	3	Vilhula Venho }	12

⁸⁶ Poikkiviivat osoittavat puolerajoja. Ylimpänä ovat sosialidemokraatit, sitten ruotsalaiset, edistyspuolueen tai kansanpuolueen edustaja, kokoomuksen edustajat, IKL:n edustajat ja alimpana maalaisliiton edustajat.

ensimmäisen vaalikauden aikana 6 ja muina vaalikausina 5. Maalaisliitolla oli valiokunnassa jatkuvasti 5 edustajaa.

Tauluun 9 on merkitty valiokunnan jäsenten kannanotot samoissa *varsinaisissa maatalousäänestyksissä* kuin koko eduskunnankin asennoitumisia tarkasteltaessa. Valiokunnan jäsenten kannanottojen voidaan todeta vastaavan suurin piirtein niiden puolueyhjmiön kannanottoja, joihin he kuuluvat. Yleisesti ottaen maatalouden ryhmäedun vastaisen kannan on näissä äänestyksissä omaksunut sosialidemokraattinen ryhmä ja maatalouden ryhmäedun mukaisen kannan muut ryhmät. Sosialidemokraattisten valiokunnan jäsenten kannanotot eivät kuitenkaan ole olleet pelkästään maatalouden ryhmäedun vastaisia, vaan he ovat vuosien 1930—33 vaalikaudella joskus omaksuneet myönteisenkin kannan. Eriyisen monilukuista on myönteisen kannan omaksuminen ollut vuosien 1933—36 vaalikauden aikana. Lähempi tarkastelu osoittaa, että juuri sosialidemokraattisen ryhmän maatalousvaliokunnan jäsenet ovat saaneet aikaan kannatuksen keskimääräistarkastelussa 2.3 edustajan keskimääräisen kannatuksen vv. 1930—33 ja 5.3 edustajan keskimääräisen kannatuksen vv. 1933—36 (Taulu 3). On ajateltavissa, että maatalousvaliokunnassa esitetyt argumentit ja käsitelytosiasia-aineisto on ollut omiaan muokkaamaan valiokunnan sosialidemokraattisten jäsenten asennoitumista ryhmäänsä suopeammaksi maatalouden ryhmätua kohtaan. Valiokuntaan hakeutuvat luonnollisesti myös lähinnä ne edustajat, joilla on kokemusta ja harrastusta maatalousasioita kohtaan. Niinpä sosialidemokraattisen ryhmän edustajat valiokunnassa ovatkin enimmäkseen pienviljelijöiksi itsensä ilmoittavia. Viimeisen vaalikauden aikainen puhtaasti kielteinen asenne johtunee hallitusjäsenyydestä ja sen tuomista rajoituksista kannanottoihin.

Porvarillisten maatalousvaliokunnan jäsenten joukossa maalaisliitolaisten edustajien kannanotot ovat johdonmukaisesti maatalouden ryhmäedun mukaisia eräitä vähäisiä poikkeuksia lukuunottamatta. Kymmenluvun viimeisen vaalikauden aikana maatalouden ryhmäedun vastaista asennoitumista esiintyy useammin. Tässä on kysymyksessä jo koko eduskuntaa koskevan tarkastelun yhteydessä havaittu ilmiö, joka alensi maalaisliiton ryhmän prosentuaalisen kannatuksen maatalouden ryhmäedulle 82.8 %:iin. Syynä on molemmissa tapauksissa yhteistyö sosialidemokraattien kanssa, jonka kestäessä tehdyt sopimukset hallitustasolla ovat estäneet ryhmää kaikissa tapauksissa yhtymästä maatalouden ryhmäedun maksimointia tarkoittaviin ehdotuksiin.

Pienten porvarillisten ryhmien edustajat maatalousvaliokunnassa ovat yleensä kymmenluvun ensimmäisen ja viimeisen vaalikauden aikana asennoituneet maatalouden ryhmäedun mukaisesti. Tässä suhteessa he edustivat maatalousystävällisempää kantaa kuin puoluerhymänsä kokonaisuudessaan, sillä kokoomuksen, ruotsalaisen kansanpuolueen ja edistyspuolueen ryhmienhän todettiin kannattavan maatalouden ryhmäetua vain puolella tai sitäkin alemmalla jäsenmäärällään. Tämä johtuu ilmeisesti siitä, että näissä ryhmissä maatalouskysymyksistä nähtävästi oli hyvin erilaisia käsityksiä ja kun ryhmäkuri on heikohkoa, saavat edustajat asennoitua niihin vakaumuksensa mukaan. Maatalousvaliokuntaan on valittu näistä ryhmistä edustajia, jotka ovat alan asiantuntijoita tai jotka ainakin tuntevat mielenkiintoa maatalouskysymyksiä kohtaan. Näin ollen heissä tiivistyy ryhmän piirissä maataloutta kohtaan tunnettu myönteisyys. Näin ei ole kuitenkaan asian laita vuosien 1933—36 vaalikauden aikana, vaan silloin varsinkin ruotsalaisen ryhmän ja edistyspuolueen ryhmän edustajat äänestivät yhtä paljon maatalouden ryhmäedun vastaisesti kuin sen mukaisestikin. Myös kokoomuksen edustajissa esiintyi samaa taipumusta, joskaan ei yhtä voimakkaana. Ainoana mahdollisena selityksenä ilmiöön on se, että tämän vaalikauden aikana varsinkin edistyspuolue ja ruotsalaiset tunsivat olevansa hallitusvastuussa ja osin ehkä kokoomuksenkin edustajat, mikä kuten useissa tapauksissa jo aikaisemmin on todettu, on ollut omiaan aiheuttamaan pidättymistä maatalouden ryhmäedun johdonmukaisesta kannattamisesta.

Maatalousvaliokunnan jäsenten asennoitumista valaisevan yksityiskohtaisen tarkastelun lisäksi on aiheellista vielä alistaa koko lainsäädäntöprosessi maatalousasiain osalta yleistarkasteluun. Tähän prosessiinhan osallistuvat useimmiten maatalousvaliokunta, suuri valiokunta ja eduskunta kokonaisuudessaan. On syytä pyrkiä yleisvertailun avulla toteamaan, millaisessa suhteessa nämä eduskuntapiirit ovat toisiinsa maatalouden ryhmäedusta kysymyksen ollen. Vertailun tulokset näkyvät taulusta 10. Yhteiseksi kannatuksen mitaksi on laskettu kuinka moneen äänestykseen keskimäärin kunkin ryhmän piiristä tuleva kannatus on riittänyt. Keskiarvoluvut on saatu siten, että ensin on laskettu ryhmittäin ja vaalikausittain maatalouden ryhmäedun puolesta annetut äänet ja nämä ryhmittäiset summaluvut on jaettu ryhmän jäsenten lukumäärällä eduskunnassa, suuressa valiokunnassa ja maatalousvaliokunnassa. Näin lasketut keskiarvoluvut tekevät ryhmien välisen ryhmien suuruudesta riippumattoman, suoranaisen vertailun mahdolli-

T a u l u 1 0.

Maatalouden ryhmäedun kannatus varsinaisissa maatalousäänestyksissä keskimäärin ryhmittäin eduskunnassa, suuressa valiokunnassa ja maatalousvaliokunnassa vv. 1930—39 vaalikausina.⁸⁷

Vaalikausi 1930—33 (21 äänestystä)														
	sosiali- demokr.		maalais- liitto		kokoo- musp.		ruots. kansanp.		edistys- puolue		IKL		keskim. kaikki ryhmät	
	k ⁸⁸	%	k	%	k	%	k	%	k	%	k	%	k	% ⁸⁹
Koko eduskunta	0.7	3.3	18.2	86.7	9.8	46.7	7.4	35.2	4.7	22.4	—	—	8.8	41.9
Suuri valiokunta	1.0	4.8	16.6	79.0	7.7	36.7	9.0	42.9	3.3	15.7	—	—	7.9	37.6
Maatalousvaliok.	2.2	10.5	18.0	85.7	16.0	76.2	13.0	61.9	13.0	61.9	—	—	11.2	53.3
Vaalikausi 1933—36 (35 äänestystä)														
Koko eduskunta	2.4	6.8	31.3	89.4	15.9	45.4	8.4	24.0	8.5	24.3	25.7	73.4	14.5	41.4
Suuri valiokunta	2.5	7.1	32.8	93.7	17.8	50.9	10.0	28.6	10.0	28.6	26.3	75.1	15.4	44.0
Maatalousvaliok.	7.7	22.0	32.6	93.1	23.0	65.7	15.0	42.9	12.0	34.3	21.0	60.0	17.8	50.9
Vaalikausi 1936—39 (16 äänestystä)														
Koko eduskunta	0.1	0.6	12.2	76.3	14.7	91.9	7.8	48.8	6.4	40.0	13.1	81.9	6.8	42.5
Suuri valiokunta	0.1	0.6	12.9	80.6	13.8	86.3	9.2	57.5	4.5	28.1	14.7	91.9	6.9	43.1
Maatalousvaliok.	0.1	0.6	12.8	80.0	14.0	87.5	13.5	84.4	—	—	14.0	87.5	7.6	47.5

⁸⁷ Pienviljelijäin ja kansanpuolueen ryhmät on jätetty tämän taulun ulkopuolelle, koska heillä ei ollut aina edustusta valiokunnissa. Yhteissummassa heidän äänensä on otettu huomioon.

⁸⁸ Kannatusäänten keskimäärä edustajaa kohti, samoin taulussa 22, s. 92.

⁸⁹ Maatalouden ryhmäedun kannatusta osoittavat prosenttiluvut on hyväksytty huomioiden perustaksi edellyttäen, että poissaolo ei huomioituna muuttaisi lukujen keskinäisiä suhteita, ts., että poissaolo jakaantuisi tasaisesti koko eduskunnan, suuren valiokunnan ja maatalousvaliokunnan jäsenistön osalle näissä äänestyksissä. Kuitenkin on ajateltavissa, että poissaolo eduskunnassa kokonaisuudessaan on suurempi kuin näiden valiokuntien jäsenten keskuudessa, joilla saattaa olla erityinen syy olla läsnä näissä äänestyksissä. Jos näin olisi laita, olisi mahdollista, että kannatuksen keskittyminen maatalousvaliokunnan jäsenistöön olisi näennäistä, poissaolojen aiheuttamaa. Tämän seikan kontrolloimiseksi on maatalouden ryhmäedun kannatus koko eduskunnan osalta laskettu myös suhteessa äänestäneisiin, jotka koko eduskunnan osalta tunnetaan, eikä siis suhteessa koko eduskunnan jäsenmäärään. Tällöin saadaan seuraavat suhdeluvut: vuosien 1930—33 vaalikaudella 46.5 %, vuosien 1933—36 vaalikaudella 47.5 % ja vuosien 1936—39 vaalikaudella 46.7 %. Myös nämä kannatusta osoittavat suhdeluvut ovat pienemmät kuin maatalousvaliokunnan jäsenistön kannatusluvut suhteessa valiokunnan täyteen jäsenmäärään. Kuitenkin taulusta 9 näkyy, että valiokunnan jäsenet eivät ole olleet läsnä kaikissa äänestyksissä. Poissaolo ei siten muuta ryhmäedun kannatuksesta tehtyjä johtopäätöksiä, sen keskittymistä maatalousvaliokunnan jäsenten keskuuteen.

seksi vaalikausittain. Poissaolemista ei sen sijaan ole voitu ottaa huomioon, vaan jako on aina tehty täyden jäsenluvun mukaan. Poissaolot saattavat aiheuttaa siten keskiarvoluvuissa vähäisiä muutoksia, joten huomio kiinnitetään vain oleellisimpiin eroavaisuuksiin.

Taulun 10 keskiarvoluvuista käy ilmi, että pienissä porvarillisissa ryhmissä tiivistyy maatalouden ryhmäedun kannatus maatalousvaliokunnan jäsenten keskuudessa, kuten jo tämän valiokunnan jäsenten kannanottoja tarkasteltaessa kävi ilmi. Sensijaan maatalouden ryhmäedun kannatus suuren valiokunnan jäsenten keskuudessa ei millään tavalla oleellisesti eroa tästä kannatuksesta koko eduskunnassa. Kymmenluvun ensimmäisen vaalikauden aikana tällainen maatalouden ryhmäedun tiivistyminen maatalousvaliokunnan jäsenten keskuuteen toteutui kokoomuksen, ruotsalaisen kansanpuolueen ja edistyspuolueen ryhmissä. Myös sosialidemokraattisessa ryhmässä voidaan näin todeta tapahtuneen. Tästä johtuu, että myös kaikkien ryhmien yhteinen kannatus edustajaa kohti oli maatalousvaliokunnan jäsenten keskuudessa 11.2 ääntä 21 mahdollisesta eli 53.3 %, kannatuksen jäädessä suuren valiokunnan ja eduskunnan piirissä kokonaisuudessaan selvästi pienemmäksi. Sama toistui muidenkin vaalikausien aikana niiden ryhmien osalta, joiden kohdalla tällaiseen kannatuksen tiivistymiseen oli mahdollisuuksia. Varsinkin kolmannen vaalikauden aikana tämä toteutui vain ruotsalaisen ryhmän kohdalla, sillä sosialidemokraatit olivat hallitusasemassaan omaksuneet jäykän asenteen maatalousäänestyksissä ja muut ryhmät olivat siirtyneet kokonaisuudessaan huomattaviksi maatalouden ryhmäedun kannattajiksi. Tämä käy ilmi kaikkia ryhmiä koskevista keskiarvoluvuistakin siten, että kun kymmenluvun toisen vaalikauden aikana kannatus koko eduskunnan piirissä oli 14.5 ja maatalousvaliokunnan jäsenten piirissä 17.8 ääntä edustajaa kohden 35 mahdollisesta äänestä, oli kannatus viimeisen vaalikauden aikana vastaavasti 6.8 ja 7.6 ääntä 16 mahdollisesta äänestä ja tiivistymä maatalousvaliokunnan jäsenten osalta siten vähäisempi.

Vaalikausien välisten vertailujen helpottamiseksi on keskiarvoluvut muunnettu taulussa 10 prosenttiluvuiksi. Prosenttiluvut ilmaisevat siten kannatusäänten keskimäärän ryhmittäin prosentteina äänestysten kokonaisuudesta. Koska tämä vertailu koko eduskunnan osalta jo aikaisemmin on suoritettu toista kautta laskettujen vertailulukujen avulla (taulussa 3) ei sitä enää ole syytä lähemmin tarkastella.

Maatalousvaliokunnan pienten porvarillisten ryhmien edustajat ovat yleensä maatalouden ryhmäedun mukaisella asennoitumisellaan

saattaneet vaikuttaa niin, että maatalousvaliokunnan asenne on ollut äänen enemmistöllä maatalouden ryhmäedun mukainen myös valiokunnan sisäisessä työskentelyssä, mikäli tästä voidaan vetää johtopäätöksiä avointen äänestysten perusteella. Oppositiona ovat sosialidemokraatit useimmiten saaneet olla valiokunnan mietintöihin vastalauseita liittävänsä osapuolena. Maatalousvaliokunnassa ovat voimasuhteet siten saattaneet olla maatalouden ryhmäedun vastustajain ja sen puoltajain välillä päinvastaiset kuin eduskunnassa kokonaisuudessaan, sillä maatalouden ryhmäedun kannattajathan olivat eduskunnassa keskimäärin niukasti vähemmistönä. Tämän olettamuksen, johon maatalouden ryhmäedun kannatuksen tiivistyminen maatalousvaliokunnan jäsenten keskuudessa antaa aiheen, voi kuitenkin vain itse valiokunnan omassa piirissä suoritettujen kannanottojen tarkastelu vahvistaa. Jos olettamus osoittautuisi paikkansa pitäväksi, olisi maatalousvaliokunnan maatalouden ryhmäedulle suotuisilla voimasuhteilla ollut suuri merkitys maatalousasiain käsittelylle 1930-luvulla sikäli, että sen johdosta käsittelypohja eduskuntaa varten on ollut myönteinen, mikä sinänsä on maatalouden ryhmäedun hyväksytyksi tulemisen kannalta ollut edullista.

II

Vaalikaudet 1945—51

1. MAATALOUTTA KOSKEVIEN ÄÄNESTYSTEN LUKUMÄÄRÄ

Sotien jälkeisenä aikana oli maatalouspolitiikka monissa suhteissa aivan erilaisten tehtävien edessä 1930-lukuun verrattuna. Sotien aikana oli tuotanto taantunut ja maan tuottokyky heikentynyt. Maataloustuotantoa ja tuotteiden markkinointia harjoitettiin tiukan säännöstelyn puitteissa, jonka tarkoituksena oli jakaa tasapuolisesti kuluttajille tuotteet ja pitää hinnat kurissa. Viljelysmaansa menettäneille maanviljelijöille ja muillekin maan saantiin oikeutetuille ryhdyttiin jakamaan maata luovutusvelvollisilta. Tämän johdosta tilakoko pieneni ja maatalouden tuotantosuuntaa jouduttiin kääntämään karjatalousvaltaiseksi. Kaikki nämä uudet olosuhteet näkyvät luonnollisesti sodanjälkeisten äänestysten aiheista, jotka ovat selvästi 1930-luvun aiheista eroavia ja ryhmittyvätkin eri tavalla.⁹⁰

Vuosien 1945—48 vaalikaudella toimitettiin 282 avointa äänestystä, joista 29 eli siis 10.3 % oli maataloutta suoranaisesti koskevia.⁹¹

⁹⁰ Siirtoväen asuttamista koskevat äänestykset on jätetty syrjään samasta syystä kuin 1930-luvulla asutuslakiakin koskevat äänestykset. Vrt. s. 15 alaviite 7.

⁹¹ Sotien aikaisen vv. 1939—45 vaalikauden tarkastelu on jätetty suorittamatta, koska avoimia äänestyksiä oli vähän, 136 kpl, ja siten myös maatalousäänestysten lukumäärä on ollut pieni toimeenpanovallalle luovutettujen poikkeuksellisten valtuuksien vuoksi.

*Asetelma maataloutta koskevista avoimista äänestyksistä
v. 1945—48 vaalikaudella.*

	Äänestyksiä kpl
<i>1. Määrärahat talousarviossa</i>	
Maatalouden ohjaus- ja tutkimustyö	6
Pienviljelijöille tarkoitetut määrärahat	5
<i>2. Säännöstelyasiat</i>	
Puutavaran hinnat	1
Ravintorasvarastojen luovuttaminen valtiolle	3
Puunsaannin turvaaminen	3
Lihan säännöstely	1
Maidon säännöstely	3
Polttoaineiden säännöstely	2
<i>3. Muut maatalousasiat</i>	
Vähämaisten karjanrehu	1
Jätepuun kerääminen	2
Leipäviljan tuotannon tukeminen	1
Metsänparannuslaki	1
Yhteensä	29

Huomattavan osan niistä muodostavat erilaisia määrärahoja koskevat äänestykset budjetin 11. pääluokan käsittelyn yhteydessä. Toisena ryhmänä ovat säännöstelyjärjestelmää koskevat äänestykset ja kolmantena muut maataloutta koskevat lakialoitteet tai toivomusaloitteet, oheisen asetelman mukaan.

Maatalouspääluokan äänestyksistä yli puolet käsitti määrärahoja ohjaus- ja tutkimustyön rahoittamiseen. Perunan tuotannon kohottamiseen tähtäsi maalaisliiton ryhmästä tehty ehdotus lisämäärärahasta maatalouden neuvontajärjestöille, jotta ne voisivat järjestää mm. pientilojen hyvin hoidettujen perunaviljelysten palkitsemisen ja kurseja perunan viljelyksen ja varastoinnin opastamiseksi.⁹² Ehdotus kuitenkin hylättiin. Karjatalouden tuotannon tehostamiseksi ehdotettiin niinkään maalaisliiton ryhmästä määrärahan lisäystä karjan ruokinnan ja hoidon neuvontaa harjoittaville järjestöille.⁹³ Tätäkään ehdotusta ei hyväksytty. Edelleen äänestettiin valtiovarainvaliokunnan poistamasta

⁹² Vp. 1945, ptk. II, s. 2036.

⁹³ Vp. 1945, ptk. II, s. 2037.

määrärahaista maatalouden tuotantotoiminnan tehokasta ohjausta varten ja tämä ehdotus hyväksyttiin.⁹⁴ Samantapaisista määrärahoista vuoden 1948 budjetissa äänestettäessä maatalousministeri Vesterinen pahoitteli sitä, että valtiovarainvaliokunta pyrki säästöihin juuri näiden neuvontamäärärahojen kohdalla, sillä »meidän pienviljelysvaltaisessa maassamme on maatalouden kehityksen eteenpäinmenon edellytyksenä, että maatalouden koetoiminnan ja muun tieteellisen työn sekä muiden käytännön viljelijöiden saavutukset saatetaan viljelijäin tietoon mahdollisimman tehokkaalla tavalla».⁹⁵ Äänestyksissä edistyspuolueen ryhmän taholta ja maalaisliittolaisen kannattamana ehdotettiinkin takaisin valtiovarainvaliokunnan alentamaa määrärahaa avustukseksi Maatalousseurojen Keskusliitolle sekä Pienviljelijäin Liitolle ja Pienviljelijäin Keskusliitolle maatalouden neuvontatyön tehostamiseksi.⁹⁶ Ehdotus hyväksyttiin. Edelleen äänestettiin määrärahan lisäyksestä Svenska Lantbrukssällskapen i Finland-nimiselle liitolle ruotsalaisen pienviljelijäväestön ammattineuvontaa varten.⁹⁷ Tämäkin ehdotus hyväksyttiin. Ja vielä äänestettiin maalaisliiton ehdotuksesta uutta määrärahaa käytettäväksi salaojitusta varten tarvittavien työvälineiden kehittämiseen ja kokeiluun varsinkin pienviljelijätiluksilla, joilla salaojitusta aiotaan laajentaa.⁹⁸ Tätä ehdotusta ei kuitenkaan hyväksytty. Sosialidemokraattien ehdotuksesta äänestettiin vielä määrärahan lisäystä Tikkurilan koelaitokselle rehunviljelyksen tutkimista ja rikkaruohojen erikoistutkijan palkkamenoja varten, joista osa oli unohtunut pois. Ehdotus hyväksyttiin.⁹⁹

Oman ryhmänsä määrärahaäänestysten joukossa muodostavat nimenomaan pienviljelijöille tarkoitetut määrärahat. Kahdesti äänestettiin maalaisliiton ryhmän ja SKDL:n ryhmän taholta tehdyistä ehdotuksista määrärahan lisäyksiksi maatalouskoneiden hankkimiseksi pienviljelijöille.¹⁰⁰ Maalaisliiton ehdotus hyväksyttiin. Edelleen äänestettiin SKDL:n ehdotuksesta määrärahaa avustukseksi pienviljelijöille lantaloiden rakentamista varten, mutta ehdotus hylättiin.¹⁰¹ Vielä äänestettiin SKDL:n ehdotuksesta toivomuksesta, että avustukset sala-

⁹⁴ Vp. 1945, ptk. II, s. 2039.

⁹⁵ Vp. 1947, ptk. III, s. 2869.

⁹⁶ Vp. 1947, ptk. III, s. 2986.

⁹⁷ Vp. 1947, ptk. III, s. 2986.

⁹⁸ Vp. 1947, ptk. III, s. 2980.

⁹⁹ Vp. 1946, ptk. III, s. 2860.

¹⁰⁰ Vp. 1946, ptk. III, s. 2867 ja Vp. 1947, ptk. III, s. 2988.

¹⁰¹ Vp. 1947, ptk. III, s. 2990.

ojitusta varten annettaisiin vain pienviljelijöille.¹⁰² Tämä ehdotus tuli hyväksytyksi.

Vuosien 1945—48 vaalikauden aikana oli sota-aikainen säännöstelyjärjestelmä vielä voimassa, joskin sen purkamiseen vähin erin ryhdyttiin. Tästä johtuu, että säännöstelyjärjestelmään liittyvät äänestykset olivat tänä aikana maatalousäänestyksistä lukuisimpia. Kolme äänestystä aiheuttivat valtioneuvoston päätökset maidon hinnan korottamisesta, sillä päätöksistä aiheutunut voivarastojen arvonnousu ehdotettiin takavarikoitavaksi valtiolle, joka siirtäisi sen hinnantasausrahaan. Maalaisliiton ryhmän taholta tällaista menettelyä vastustettiin ja tahdottiin luovuttaa varastojen arvonnousu meijereiden toimesta maidon tuottajille. Kun kävi ilmi, että tällaista muutosta ei saada aikaan, ehdottivat maalaisliittolaiset edustajat koko päätöksen kumoamista. Tämä ehdotus kuitenkin hylättiin.¹⁰³ Toisella kertaa oltaessa saman ongelman edessä perustuslakivaliokunta ehdotti, että varastojen arvon nousu jaettaisiin osaksi valtiolle ja osaksi maidon tuottajille. Tämä kompromissiratkaisukin aiheutti kaksi vastaehdotusta. SKDL:n ehdotuksesta äänestettiin siitä, että varastojen luovutus valtiolle koskisi koko hinnannousua vastaavaa määrää. Tämä ehdotus hylättiin.¹⁰⁴ Maalaisliiton taholta ehdotettiin jälleen, että valtioneuvoston päätös kumottaisiin, mutta tämäkin ehdotus hylättiin.¹⁰⁵ Kolme äänestystä toimitettiin kun käsiteltiin lakia puunsaannin turvaamisesta. Kysymys oli tämän lain voimassaolon osittaisesta jatkamisesta poltto- ja paperipuun osalta. Asiasta käytiin pitkä keskustelu. Maalaisliiton ja kokoomuksen edustajat vastustivat säännöstelyn jatkamista. Kuitenkin siltä varalta, että hallituksen esitys hyväksyttäisiin, tekivät maalaisliiton ryhmän edustajat ehdotuksen, että pakkohakkuuta ei ulotettaisi koskemaan metsiä, joiden vuotuinen lisäkasvu ei ylitä 75 kiintokuutiometriä. Ehdotus hyväksyttiin ensin,¹⁰⁶ mutta tuli sitten hylätyksi koneäänestyksessä valiokunnan mietintöä vastaan. Toisessa äänestyksessä maalaisliiton ryhmän taholta vastustettiin tämän säännöstelylain kiireelliseksi julistamista, mikä tulikin estetyksi.¹⁰⁷ Kun sitten äänestettiin lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä, lakiehdotus tuli hylätyk-

¹⁰² Vp. 1947, ptk. III, s. 2162.

¹⁰³ Vp. 1947, ptk. I, s. 377.

¹⁰⁴ Vp. 1947, ptk. IV, s. 3386.

¹⁰⁵ Vp. 1947, ptk. IV, s. 3387.

¹⁰⁶ Vp. 1947, ptk. I, s. 747.

¹⁰⁷ Vp. 1947, ptk. I, s. 797.

si.¹⁰⁸ Myös valtioneuvoston päätös 12. 6. 47 maidon ja ravintorasvojen säännöstelymääräysten muuttamisesta ja maidon rasvapitoisuuden standardisoimisesta aiheutti kolme avointa äänestystä. Sosialidemokraatit pitivät päätöstä epäedullisena kuluttajille ja ehdottivat sitä kumottavaksi. Heidän ehdotuksensa kuitenkin hylättiin.¹⁰⁹ SKDL:n piiristä ehdotettiin, että standardisoimisesta aiheutuva rasvapitoisuuden aleneminen olisi korvattava hallituksen esittämää suuremmalla hinnanalenuksella. Äänestyksessä tämä ehdotus hyväksyttiin.¹¹⁰ Vielä äänestettiin myöhemmin vaalikauden aikana ruotsalaisen kansanpuolueen ryhmästä tehdystä ehdotuksesta toivomukseksi, että jos sadosta tulee hyvä hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin maitotuotannon vapauttamiseksi säännöstelystä. Ehdotus hyväksyttiin.¹¹¹ Myös valtioneuvoston päätös lihan säännöstelystä antoi aihetta yhteen avoimeen äänestykseen. Valtioneuvoston päätöksen mukaan lihan säännöstelystä luovuttaisiin, mutta ei vielä lihajalosteiden säännöstelystä. Kuitenkin perustuslakivaliokunta ehdotti mietinnössään, että lihan säännöstelystä luovuttaisi kokonaan. SKDL:n ryhmän piiristä ehdotettiin, että tämä kohta perustuslakivaliokunnan mietinnöstä poistettaisiin. Ehdotus kuitenkin hylättiin.¹¹² Hallitus piti myös polttoaineiden edelleen säännöstelyä tarpeellisenä. Maalaisliiton ryhmän piiristä tehtiin lakitekstiin kaksi muutosehdotusta. Ensimmäisessä ehdotettiin, että valtioneuvosto ei enää saisi antaa määräyksiä polttopuiden kuljetuksesta, koska työvelvollisuus muutenkin jo oli lakkautettu. Ehdotus kuitenkin hylättiin.¹¹³ Toiseksi maalaisliiton ryhmästä ehdotettiin, että valtion ja yhtiöiden metsistä hakkautettaisiin yhtä paljon polttopuuta kuin yksityistenkin metsistä. Tämäkin ehdotus hylättiin.¹¹⁴ Pitkä keskustelu käytiin valtioneuvoston päätöksestä, joka koski puutavaran ja metsän hintoja. Päätöksen tarkoituksena oli korvata puutavaran hintain nousu metsäkaupoissa, jotka oli tehty jo vuosia sitten, mutta joita ei oltu saatu päätökseen. Valtioneuvoston päätöksen mukaan hintakorvaus metsän myyjille koski vain ns. hinnanjärjestelytavaraa eli tavaraa, josta ei vielä ole saatu ennakkomaksua. Koska yhtiöt olivat suorittaneet 70—80 %:n ennak-

¹⁰⁸ Vp. 1947, ptk. I, s. 798.

¹⁰⁹ Vp. 1947, ptk. II, s. 1301.

¹¹⁰ Vp. 1947, ptk. II, s. 1302.

¹¹¹ Vp. 1947, ptk. V, s. 4151.

¹¹² Vp. 1947, ptk. II, s. 1218.

¹¹³ Vp. 1947, ptk. IV, s. 3610.

¹¹⁴ Vp. 1947, ptk. IV, s. 3611.

koja, ilmoittivat maalaisliiton edustajat tyytymättömyyttään ja viittasivat Puunjalostusteollisuuden Keskusliiton vaikutukseen asiassa. Keskustelussa todettiin, että se kohta, josta oli kysymys, on lainattu asiakirjasta, jonka ovat allekirjoittaneet Puunjalostusteollisuuden Keskusliitto ja MTK.¹¹⁵ Maalaisliiton ryhmän edustajat ehdottivat valtioneuvoston päätöksiä kumottaviksi, mutta ehdotus hylättiin ja päätökset tulivat voimaan.¹¹⁶

Määrärahojen ja säännöstelyasiain lisäksi vaalikauden aikana oli vain vähän muita maatalousasioita. Huomattavin niistä oli metsänparannuslaki, jonka uusimisesta oli kysymys. Suuressa valiokunnassa oli hyväksytty yksi maatalousvaliokunnan mietintöön liitetty vasemmiston vastalause, jonka mukaan avustusvarojen jaossa olisi keskityttävä vain pienmetsänomistajien avustamiseen. Maalaisliiton taholta tätä vastustettiin ja viitattiin siihen, että käytäntö muutenkin on ollut jo sellainen. Muodollisesti ei kuitenkaan haluttaisi kytkeä valtion avustusta pinta-alaporrastuksesta riippuvaksi, vaan metsänomistajain varallisuudesta harkinnan mukaan. Maalaisliiton ryhmän ehdotus hyväksyttiin.¹¹⁷ Hallituksen esitystä laiksi leipäviljan tuotannon tukemisesta kannattivat porvarilliset ryhmät ja vastustivat varsinkin sosialidemokraatit. Esityksen mukaan tarkoitukseen varatuista 750 milj. markasta tulisi suurin osa alle 10 ha:n tiloille, niin että kysymys oli lähinnä pienviljelijäin tukemisesta. SKDL:n ryhmä teki kuitenkin ehdotuksen, että varat olisi keskitettävä suuremmassa määrin alle 5 ha:n tiloille kuin hallituksen esityksessä. Ehdotus hylättiin.¹¹⁸ Maalaisliiton ryhmästä tulleen aloitteen muodossa kehoitettiin hallitusta ryhtymään toimenpiteisiin jätetuun keräyksen vilkastuttamiseksi ja käytön lisäämiseksi. SKDL:n ryhmästä tehtiin vastaehdotus, jossa kehoitettiin hallitusta ryhtymään toimenpiteisiin valtalain nojalla, jotta hakkuutähteiden kerääminen sallittaisiin kohtuullista korvausta vastaan tai korvauksettakin, milloin keräyskustannukset ovat korkeat. SKDL:n versio voitti kahdessa äänestyksessä.¹¹⁹ Vielä äänestettiin SKDL:n toivomuksesta toimenpiteiksi maattomien ja vähämaisten karjanomistajain rehunsaannin turvaamiseksi. Varsinkin maalaisliiton ryhmä vastusti toivomusta, koska toteu-

¹¹⁵ Vrt. ed. Kinnusen, Söderhjelmin ja Lampisen puh.vuorot. Vp. 1945, ptk. II, s. 2261—2262.

¹¹⁶ Vp. 1945, ptk. II, s. 2291.

¹¹⁷ Vp. 1947, ptk. V, s. 4084.

¹¹⁸ Vp. 1947, ptk. IV, s. 3762.

¹¹⁹ Vp. 1947, ptk. V, s. 4188 ja 4189.

tettuna se olisi merkinnyt rehujen pakko-ottoa niiltä, joilla rehuja oli. SKDL:n ehdotus kuitenkin hyväksyttiin.¹²⁰

Vuosien 1948—51 vaalikaudella toimitettiin 397 avointa äänestystä, joista 50 eli 12,6 % oli maataloutta käsitteleviä. Maatalousäänestykset jaoituvat samalla tavalla kuin edellisenäkin vaalikautena määrärahoja, säännöstelyasioita ja muita maatalousasioita koskeviin äänestyksiin oheisen astetelman mukaan. Kuitenkin on havaittavissa, että säännöstelyasioita koskevat äänestykset ovat vähentyneet ja määrärahoja koskevat lisääntyneet. Tähän on vaikuttanut ilmeisesti se, että toisaalta säännöstelyjärjestelmää oli jo huomattavasti purettu ja toisaalta maalaisliiton ryhmä oli siirtynyt hallitusasemista oppositioon, mikä oli omiansa lisäämään ehdotusaktiiviteettia maatalouden määrärahoista äänestettäessä.

Maatalouden määrärahaäänestyksistä oli tälläkin vaalikaudella useat maatalouden neuvontatyötä koskevia. Niinpä sosialidemokraattisen ryhmän taholta ehdotettiin ja äänestettiin avoimesti lisävaroista Paimion kerhoneuvojaopiston rakennusavustukseksi,¹²¹ maalaisliiton ryhmän taholta lisävaroista laboratoriotyövälineiden hankkimiseksi Valtion maantutkimuslaitokselle¹²² sekä varoista Maataloushallituksen maanparannustöiden koneellistamista varten.¹²³ Näiden tietyille laitoille tarkoitettujen määrärahojen lisäksi äänestettiin yleisempään käyttötarkoitukseen maalaisliiton ryhmästä tehdyistä ehdotuksista seuraavasti: lisämäärärahasta käytettäväksi perus- ja maatilatutkimuksia varten peltojemme ravintoainesten selville saamiseksi,¹²⁴ lisämäärärahasta yksityismetsätalouden edistämiseksi,¹²⁵ valtiovarainvaliokunnan poistaman määrärahan uudelleen ottamisesta maatalouden neuvontatyötä varten¹²⁶ ja määrärahasta jaettavaksi avustuksina pienviljelijäseuroille, osuuskunnille tai yhtymille vesijohtolaitteiden suunnittelua ja rakentamista varten.¹²⁷ Lisäksi äänestettiin vielä lisämäärärahasta maanviljelyksen ja maatalouden rakennustoiminnan edistämiseksi¹²⁸ sekä sellaisista muutoksista määräraha-perusteluihin, että ylei-

¹²⁰ Vp. 1946, ptk. II, s. 2205.

¹²¹ Vp. 1948, ptk. II, s. 1337.

¹²² Vp. 1948, ptk. II, s. 1648.

¹²³ Vp. 1948, ptk. II, s. 1649.

¹²⁴ Vp. 1948, ptk. II, s. 1339.

¹²⁵ Vp. 1948, ptk. II, s. 1356.

¹²⁶ Vp. 1948, ptk. II, s. 1738.

¹²⁷ Vp. 1948, ptk. II, s. 1350.

¹²⁸ Vp. 1948, ptk. II, s. 1345.

*Asetelma maataloutta koskevista avoimista äänestyksistä
vv. 1948—51 vaalikaudella.*

	Äänestyksiä kpl
<i>1. Määrärahat talousarviossa</i>	
Maatalouden ohjaus- ja tutkimustyö	9
Maatalouteen välittömästi tarkoitetut määrärahat	10
Pienviljelijöille tarkoitetut määrärahat	11
<i>2. Säännöstelyasiat</i>	
Korvaus luovutusvelvollisuutensa ylittäneille maanviljelijöille	1
Säännöstelyrikosten rankaiseminen	1
Viljan hinta	4
Vuotien hinnat	1
Voin hinta	1
<i>3. Muut maatalousasiat</i>	
Asuntolainat	1
Katokorvaukset	1
Verolakien muutokset	3
Siementuotannon edistäminen	2
Vesiperäisten metsämaiden kuivaus	1
Maatalouden kannattavuuden turvaaminen	2
Laki sähköistämislainoista pientilallisille	2
Yhteensä	50

sen maatalousneuvonnan hajanaisuus ei ulottuisi rajaseudun maatalousneuvontaan.¹²⁹

Oman ryhmänsä määrärahaäänestyksissä muodostivat tämän vaalikauden aikana välittömästi maatalouden hyväksi tulevat määrärahat. Vuoden 1949 talousarviota käsiteltäessä äänestettiin maalaisliiton ryhmän piiristä tehdystä ehdotuksesta lisämäärärahasta uudis- ja laidunraivauspalkkioihin¹³⁰ ja maaseudun sähköistämiseen¹³¹ erään valiokunnan poistaman määrärahan uudelleen ottamisesta talousarvioon¹³² ja maatalouden tukemiseen tarkoitettujen avustusten jakeluperusteista.¹³³ SKDL:n ryhmän taholta ehdotettiin määrärahaa hallavahinkojen korvaamiseen¹³⁴ ja Pohjois-Suomen halla-alueille työttömyyden

¹²⁹ Vp. 1948, ptk. II, s. 1346.

¹³⁰ Vp. 1948, ptk. II, s. 1347.

¹³¹ Vp. 1948, ptk. II, s. 1495.

¹³² Vp. 1948, ptk. II, s. 1740.

¹³³ Vp. 1948, ptk. II, s. 1743.

¹³⁴ Vp. 1948, ptk. II, s. 1359.

torjumiseksi.¹³⁵ Vuoden 1950 talousarviota käsiteltäessä äänestettiin maalaisliiton ryhmän ehdotuksesta maanparannusrahojen suuntaamisesta etupäässä halla-alueille.¹³⁶ Vuoden 1951 talousarviota käsiteltäessä toimitettiin kolme äänestystä maitotaloustuotannon tukemiseen tarkoitetuista määrärahoista,¹³⁷ joita sosialidemokraatit halusivat kokonaan poistettaviksi. Eduskunta kuitenkin hyväksyi määrärahan.

Kolmannen ryhmän määrärahaäänestyksistä muodostivat jälleen pienviljelijöille tarkoitetuista määrärahoista suoritettut äänestykset. Noin puolet näistä ehdotuksista tehtiin SKDL:n ja puolet maalaisliiton ryhmän taholta. Maalaisliiton ryhmästä ehdotettiin määrärahaa maatalouskoneiden hankkimiseksi pienviljelijöille¹³⁸ ja määrärahaa avustuksiksi osuuskunnille vesijohtolaitteiden rakentamiseksi vähävaraisilla maanviljelysmailla.¹³⁹ Maalaisliiton ryhmän ehdotuksesta äänestettiin myös siitä, että apulantamiljardeja jaettaessa olisi otettava huomioon saajan taloudellinen asema ja viljelmän koko pienviljelijäin hyväksi¹⁴⁰ sekä pienviljelijäin etuja korostavasta lisäyksestä budjetin yleisperusteluihin.¹⁴¹ SKDL:n ryhmä puolestaan ehdotti kolmasti lisää määrärahaa avustukseksi maatalouskoneiden hankkimiseksi pienviljelijäväestölle,¹⁴² määrärahaa jaettavaksi pienviljelijöille lantaloiden rakentamista varten,¹⁴³ määrärahaa valtion osuuksien merkitsemiseksi pienviljelijäin maatalouskoneyhtymien osakepääomaksi,¹⁴⁴ määrärahaa pienviljelijäin väkirehuhankintojen rahoittamiseksi,¹⁴⁵ ja perustelujen muuttamista vuoden 1951 talousarviossa niin, että nk. apulantamiljardi varattaisiin vain pienviljelijäin taloudellisen aseman parantamiseksi.¹⁴⁶

Säännöstelyä koskevista maatalouden ehdotuksista äänestettiin 8 kertaa. Tulo- ja menoarviota vuodelle 1949 käsiteltäessä kokoomuksen

¹³⁵ Vp. 1948, ptk. II, s. 1667.

¹³⁶ Vp. 1949, ptk. III, s. 2801.

¹³⁷ Vp. 1950, ptk. III, s. 2589, 2590 ja 2847.

¹³⁸ Vp. 1949, ptk. III, s. 2810.

¹³⁹ Vp. 1949, ptk. III, s. 2812.

¹⁴⁰ Vp. 1948, ptk. II, s. 1497.

¹⁴¹ Vp. 1948, ptk. II, s. 1706.

¹⁴² Vp. 1948, ptk. II, s. 1349, Vp. 1949, ptk. III, s. 2809 ja Vp. 1950, ptk. III, s. 2582.

¹⁴³ Vp. 1948, ptk. II, s. 1351.

¹⁴⁴ Vp. 1948, ptk. II, s. 1600.

¹⁴⁵ Vp. 1949, ptk. III, s. 2828.

¹⁴⁶ Vp. 1950, ptk. IV, s. 4141.

ryhmästä tehtiin ehdotus, jonka mukaan niille maanviljelijöille, jotka olivat ylittäneet luovutusvelvollisuutensa, olisi maksettava palkkiota. Varat tähän ehdotettiin otettaviksi apulantamiljardeista. Äänestyksessä itse ehdotus hyväksyttiin,¹⁴⁷ mutta ehdotettu rahoitustapa hylättiin. Käsiteltäessä ehdotusta laiksi säännöstelyrikosten rankaisemisesta ehdotettiin siihen maalaisliiton ryhmästä muutosta, jonka tarkoituksena oli lieventää säännöstelyrikoksesta tuomitulle tulevia taloudellisia seuraamuksia uudella momentilla, jossa todettaisiin mm.: »Edellä 1 momentissa tarkoitettua rahakorvausta älköön kuitenkaan tuomittako, jos se viljelijän olosuhteet huomioon ottaen on kohtuutonta.» Äänestyksessä ehdotus hyväksyttiin.¹⁴⁸

Yleisten säännöstelymääräysten ohella olivat myös taloudellisen valtalain nojalla annetut valtioneuvoston päätökset tuotteiden hinnoista äänestysten kohteena. Kokonaista neljä kertaa äänestettiin viljan hinnoista. Vuoden 1949 budjettia käsiteltäessä ehdotettiin maalaisliiton ryhmän taholta, että menoarviosta poistettaisiin 800 milj. markkaa, joka oli tarkoitettu leipäviljan hinnantasaukseen. Pääministeri Fagerholm sitävastoin ilmoitti hallituksen pitävän määrärahan hyväksymistä välttämättömänä, sillä muuten leipäviljan hinta kohoaisi ja vaikuttaisi inflatorisesti. Äänestyksessä maalaisliiton ehdotus hylättiin.¹⁴⁹ Valtioneuvosto antoi 22. 6. 50 päätöksen, jolla viljan hintaa korotettiin korvauksena aikaisemmin nk. F-sopimuksella tapahtuneesta palkkain korotuksesta. SKDL:n ryhmän piiristä ehdotettiin päätöksen kumoamista, mutta äänestyksessä ehdotus hylättiin.¹⁵⁰ Lisätulo- ja menoarvio vuodelle 1950 sisälsi hallituksen esityksen 200 milj. markan määrärahasta käytettäväksi Pohjois-Suomen väestön hyväksi niiden hinnankorotusten kompensoimiseksi, jotka hallitus oli päättänyt aikaisemmin. Oppositio piti kuitenkin esitettyä järjestelmää sekavana ja sosialidemokraatit ehdottivat määrärahan poistamista. Äänestyksessä ehdotus kuitenkin hylättiin.¹⁵¹ Aivan sama asia tuli jälleen esille vuoden 1951 budjettia käsiteltäessä ja sosialidemokraatit ehdottivat ko. määrärahan poistamista. Äänestyksessä ehdotus jälleen hylättiin.¹⁵² Valtioneuvosto antoi 28. 7. 49 päätöksen voim hinnan alentamisesta, korvaukseksi kuluttajille

¹⁴⁷ Vp. 1948, ptk. II, s. 1500.

¹⁴⁸ Vp. 1949, ptk. I, s. 659.

¹⁴⁹ Vp. 1948, ptk. II, s. 1741.

¹⁵⁰ Vp. 1950, ptk. II, s. 1904.

¹⁵¹ Vp. 1950, ptk. II, s. 2220.

¹⁵² Vp. 1950, ptk. III, s. 2703.

toimeenpannuista hintojen korotuksista, mm. margariinin hinnan korotuksesta. Päätöstä käsiteltäessä esittivät maalaisliittolaiset mietintöön seuraavaa lisäystä kehoitukseksi hallitukselle: »Maitotaloustuotteiden hintojen alennus merkitsee pienviljelijäin tulojen niin huomattavaa vähennystä, että pienviljelijöille annettaisiin tuotantotukena sellainen hyvitys, joka korvaa maitotaloustuotteiden hintojen alentamisesta sekä tukipalkkioiden että maidon kuljetusmaksujen poistamisesta aiheutuneen menetyksen.» Äänestyksessä ehdotus hyväksyttiin.¹⁵³ Säännöstelyasioita oli vielä valtioneuvoston päätös 21. 4. 49, joka määräsi vuotien hinnoista. Päätöstä käsiteltäessä syntyi keskustelua koko vuotta koskevan säännöstelyn purkamisesta. Maalaisliiton ryhmästä ehdotettiin valtioneuvoston päätöksen kumoamista ja väitettiin, että säännöstely oli pitänyt raakanahkain hinnat kohtuuttoman alhaisina nahkatuotteiden hintoihin verrattuna. Kansanhuoltoministeri puolestaan vetosi siihen, että jalkineiden hinnat siitä kohoaisivat. Äänestyksessä maalaisliiton ryhmästä tehty ehdotus kuitenkin hyväksyttiin ja valtioneuvoston päätös kumottiin.¹⁵⁴

Mainittujen äänestysten lisäksi aiheuttivat vielä eräät maataloutta koskevat hallituksen tai edustajain aloitteet äänestyksiä, jotka kuuluivat tutkimuksen piiriin. Neljä näistä äänestyksistä liittyi verolakien muuttamiseen. Niinpä käsiteltäessä joukkoa liikevaihtoverolain muuttamiseen tähtäviä lakialoitteita SKDL:n ryhmästä tehtiin toivomusehdotus, »että hallitus valmistuttaisi ja antaisi eduskunnalle esityksen sellaiseksi muutokseksi liikevaihtoverolakiin, että maatalouskoneyhtymäin yksityisille viljelijöille suorittama konetyö vapautettaisiin liikevaihtoverosta». Ehdotus kuitenkin hylättiin.¹⁵⁵ Tulo- ja omaisuusverolain muuttamisen yhteydessä SKDL:n ryhmästä tehtiin ehdotus, jonka mukaan palkkatuloista, metsä- ja uittotöistä ja myös maatalouden hyväksi tehdystä työstä saadun tulon verotusta alennettaisiin. Tämäkin ehdotus hylättiin.¹⁵⁶ Käsiteltäessä ehdotusta laiksi leimaverolain muuttamisesta, tehtiin maalaisliiton ryhmästä ehdotus, että perintökirjaa koskeva leimaveropysytettäisiin entisellään vastoin hallituksen korotusesitystä. Äänestyksessä ehdotus hylättiin.¹⁵⁷ Verotusta sivusi vielä

¹⁵³ Vp. 1949, ptk. II, s. 1854.

¹⁵⁴ Vp. 1949, ptk. III, s. 2195.

¹⁵⁵ Vp. 1950, ptk. II, s. 1461.

¹⁵⁶ Vp. 1950, ptk. II, s. 1622.

¹⁵⁷ Vp. 1950, ptk. II, s. 2214.

SKDL:n ryhmästä tehty ehdotus toivomukseksi halpakorkoisten lainojen myöntämisestä maaseudun väestölle verojen ja muiden maksettavaksi lankeavien velkojen suorittamiseen. Ehdotus hylättiin.¹⁵⁸

Samaan ryhmään on vielä luettava seuraavat seitsemän äänestystä, jotka suoritettiin osaksi hallituksen, osaksi edustajien alun perin tekemistä ehdotuksista. Maalaisliiton ryhmästä tehtiin toivomusaloite, että hallitus kiinnittäisi huomiota erityisesti Keski- ja Pohjois-Suomen vesiperäisten metsämaiden kuivatuksen tehostamiseen. Ehdotus hyväksyttiin.¹⁵⁹ Käsiteltäessä hallituksen esitystä laiksi kotimaisen siementuotannon edistämisestä vv. 1950—54, ehdottivat sosialidemokraatit, että timotein siementuotantoalueeseen liitettäisiin eräitä kuntia, jotka olivat pienviljelysvaltaisia. Ehdotus hyväksyttiin.¹⁶⁰ Samassa käsittelyssä tehtiin maalaisliiton ryhmästä ehdotus, että suuren valiokunnan lakiehdotuksesta poistama timotein siemenen hinta- ja menekkitakuu otettaisiin siihen uudelleen. Ehdotus kuitenkin hylättiin.¹⁶¹ Kun hallituksen ehdotus kadon aiheuttamiksi toimenpiteiksi oli esillä, ehdotettiin maalaisliiton ryhmästä palstaviljelytoiminnan rahoittamiseen tarkoitettun avustuksen korottamista kaksinkertaiseksi. Ehdotus hyväksyttiin.¹⁶² Lakia maatalouden kannattavuuden turvaamisesta käsiteltäessä ruotsalaisen kansanpuolueen ryhmästä ehdotettiin lakiin sellaista muutosta, että saariston asukkaat tulisivat rinnastetuiksi Pohjois-Suomen asukkaisiin. Ehdotus kuitenkin hylättiin.¹⁶³ Kun käsiteltiin ehdotusta laiksi asuntolainoista, -takuista ja -avustuksista tehtiin maalaisliiton ryhmästä ehdotus, että lakia ei saisi rajoittaa vain asutuskeskuksia koskevaksi, joten sana »asutuskeskus» olisi siitä poistettava. Ehdotus hylättiin.¹⁶⁴ Vielä äänestettiin kahdesti käsiteltäessä lakia varojen varaamisesta pientilallisille myönnettäviä sähköistämislainoja varten. SKDL:n ryhmästä ehdotettiin lain laajentamista koskemaan myös omakotien ja pienasuntojen omistajia. Ehdotus tuli kuitenkin hylätyksi.¹⁶⁵ Myös sosialidemokraatit ehdottivat lainansaajien piirin

¹⁵⁸ Vp. 1950, ptk. III, s. 3063.

¹⁵⁹ Vp. 1950, ptk. II, s. 2229.

¹⁶⁰ Vp. 1950, ptk. I, s. 493.

¹⁶¹ Vp. 1950, ptk. I, s. 714.

¹⁶² Vp. 1949, ptk. I, s. 732.

¹⁶³ Vp. 1950, ptk. IV, s. 4084.

¹⁶⁴ Vp. 1949, ptk. I, s. 536.

¹⁶⁵ Vp. 1950, ptk. IV, s. 3922.

laajentamista koskemaan vähävaraisia. Tämä ehdotus tuli hyväksytyksi.¹⁶⁶

Sotia seuranneina vaalikausina maatalousäänestysten osuus kaikista avoimista äänestyksistä pysytteli suurin piirtein sillä tasolla, jolle se oli 1930-luvun lopussa alentunut, kuten alla oleva asetelma osoittaa. Vaikka maatalous muiden elinkeinojen tavoin oli suuresti sodasta kär-

	Kaikki avoimet äänestykset	Maataloutta koskevat äänestykset	Maatalous- äänestysten osuus %
Vv. 1945—48	282	29	10.3
Vv. 1948—51	397	50	12.6

sint, ei laajamittaisia maataloutta koskevia lakeja vielä säädetty, vaan huomio oli keskittyneenä säännöstelyn purkamiseen ja maatalouden määrärahoihin maatalouspääluokassa. Samat syyt, jotka aiheuttivat muutoksia ryhmien ehdotusaktiviteetissa 1930-luvulla on havaittavissa sotien jälkeisinäkin vaalikausina. »Kolmen suuren» hallitusyhteistyö ensimmäisen sodanjälkeisen vaalikauden aikana oli omiansa hillitsemään varsinkin maalaisliiton ja SKDL:n edustajien muutoshalukkuutta maatalouden määrärahoista kysymyksen ollen. Siirryttäessä sosialidemokraattiseen vähemmistöhallitukseen toisen sodanjälkeisen vaalikauden aikana juuri näiden ryhmien ehdotusaktiviteetti oppositioasemassa suuresti vilkastui. Siirryttäessä ensimmäisestä sodanjälkeisestä vaalikaudesta toiseen vähenivät säännöstelykysymyksiä käsittelevät maatalousäänestykset, mutta juuri määrärahoja koskevat äänestykset lisääntyivät niin, että niiden johdosta maatalousäänestysten osuus kaikista avoimista äänestyksistä kasvoi. Äänestysaiheiden sisällöstä näkyy, että maalaisliitto ja SKDL olivat oppositioasemaan siirtyessään joutuneet ankaraan kilpailuun äänestäjäjoukkojen suosiosta varsinkin pienviljelijäin keskuudessa. Maatalouden ryhmäedun parlamentaarinen merkitys maataloutta koskevien äänestysten lukumäärällä mitattuna oli siis yleisesti ottaen samalla tasolla kuin 1930-luvullakin ja samoista syistä johtuvien vaihteluiden alainen.

2. MAATALOUDEN RYHMÄEDUN KANNATUS

Maatalouden ryhmäedun parlamentaarisen merkityksen toisen osatekijän, maatalouden ryhmäedun kannatuksen toteamiseksi, on jälleen

¹⁶⁶ Vp. 1950, pkt. IV, s. 3923.

tarpeen määrittellä kunkin äänestyksen osalta, millä puolella äänestysjakautumaa ryhmäetua vastustettiin ja millä puolella sitä kannatettiin. Kannatuspuolen toteamiseksi on jälleen käytetty sekä äänestysaiheen mukaista arviota, että myös maalaisliiton ryhmän enemmistön sijaintiin perustuvaa kriteeriota.¹⁶⁷ Suoritettu maatalouden ryhmäedun sijainnin määrittely osoittaa, että ko. vaalikausien kaikkiaan 79 avoimesta maataloutta koskevasta äänestyksestä 61:ssä kumpikin kriteerio osoitti saman tuloksen. Sen sijaan 18 äänestyksessä maalaisliiton ryhmän enemmistö oli selvästikin maatalouden ryhmäedun maksimointia ko. tapauksissa vastustavalla kannalla ja vasemmistoryhmät tai jompi kumpi niistä kannattajina. Nämä äänestykset on jälleen erotettu omaksi sosiaaliagraaristen äänestysten ryhmäkseen erotuksena varsinaisista maatalousäänestyksistä. Mainituilla perusteilla määritelty maatalouden ryhmäedun kannatuksen sijainti äänestysjakautumassa tekee mahdolliseksi tämän kannatuksen lähemmän tarkastelun samanlaista aineistoa ja metodia käyttäen kun 1930-luvustakin kysymyksen ollen.

2. 1 *Puolueyhjmiien kannatus.*

Ensin on yleiskäsityksen saamiseksi syytä tarkastella, mitkä ryhmät antoivat kannatuksensa maatalouden ryhmäedulle. Ryhmän katsotaan kannattaneen maatalouden ryhmäetua, jos enemmistö ryhmän äänestäneistä sitä kannatti. Taulusta 12 käy ilmi suurimpien ryhmien asema äänestysjakautumassa. Puoluejärjestelmässämme 1930-lukuun verrattuna tapahtuneiden muutosten vuoksi ruotsalaisen kansanpuolueen asema ryhmäyhdistelmissä on jätetty luokituksessa huomiota vaille ja sen sijaan on otettu huomioon SKDL:n ryhmä.

Maatalousäänestyksissä toteutuvia ryhmäyhdistelmiä on jälleen syytä tarkastella kaikissa avoimissa äänestyksissä syntyvien ryhmäyhdistelmien muodostamaa taustaa vasten. Luokituksesta käy ilmi, että yleisin ryhmäyhdistelmä ko. vaalikausina oli se, jossa porvarilliset ryhmät olivat yhdellä puolella äänestysjakautumaa ja vasemmistoryhmät vastakkaisella puolella (luokka 5). Yli puolessa äänestyksistä toteutui tämä ryhmäyhdistelmä. Siinä kuvastuu jo 1930-luvulta todettu porvarillisten piirien ja vasemmiston vastakohtaisuus. Tämän yleisen ryhmäyhdistelmän ohella esiintyy äänestyksiä, joissa joku huomioiduista ryhmistä

¹⁶⁷ Vrt. s. 28—30.

T a u l u 1 1.

*Avoimet äänestykset ja maatalouden ryhmätua koskevat
äänestykset ryhmäyhdistelmien mukaan jaoiteltuina
vv. 1945—51 vaalikausina.*

Luokka	Ryhmäyhdistelmä	Vaalikausi 1945—48				Vaalikausi 1948—51				Vuodet 1945—51			
		Kaikki äänestykset		Maatalous- äänestykset		Kaikki äänestykset		Maatalous- äänestykset		Kaikki äänestykset		Maatalous- äänestykset	
		kpl	%	kpl	%	kpl	%	kpl	%	kpl	%	kpl	%
1	maal—sos+kok+ SKDL	16	5.7	—	—	46	11.6	9	18.0	62	9.2	9	11.4
2	sos—maal+kok+ SKDL	7	2.5	—	—	5	1.2	2	4.0	12	1.8	2	2.5
3	kok—maal+sos+ SKDL	14	5.0	—	—	15	3.8	1	2.0	29	4.3	1	1.3
4	SKDL—maal+sos +kok	47	16.7	2	6.8	83	21.0	11	22.0	130	19.1	13	16.4
5	maal+kok—sos+ SKDL	177	62.7	25	86.2	194	49.0	17	34.0	371	54.6	42	53.2
6	maal+kos—kok+ SKDL	7	2.5	—	—	6	1.4	—	—	13	1.9	—	—
7	maal+SKDL—sos +kok	10	3.5	1	3.5	47	11.8	10	20.0	57	8.4	11	13.9
8	Yksimieliset	4	1.4	1	3.5	1	0.2	—	—	5	0.7	1	1.3
	yhteensä	282	100.0	29	100.0	397	100.0	50	100.0	679	100.0	79	100.0

on yksin äänestysjakautuman toisella puolella ja muut vastakkaisella puolella. Näistä äänestyksistä on erikoisesti mainittava ensinnäkin ne, joissa maalaisliiton ryhmä oli yksin äänestysjakautumassa (luokka 1), sekä ne, joissa SKDL:n ryhmä esiintyi yksin (luokka 4). Ensinmainittuja äänestyksiä oli ko. vaalikausina 9.2 % kaikista avoimista äänestyksistä ja jälkimmäisiä 19.1 %. Niissä kuvastuu näiden puolueiden edustamat erityisintressit. Vielä ansaitsee huomiota ryhmäyhdistelmä, jossa maalaisliiton ja SKDL:n ryhmät esiintyvät samalla puolella äänestysjakautumaa (luokka 7). Näitä äänestyksiä oli 8.4 % kaikista avoimista äänestyksistä. Muita ryhmäyhdistelmiä oli vain vähän.

Kun maatalousäänestyksissä toteutuvia ryhmäyhdistelmiä verrataan kaikkien avointen äänestysten muodostamaan taustaan havaitaan, että ne ovat suurin piirtein samassa suhteessa kaikissa äänestyksissä toteutuihin ryhmäyhdistelmiin. Vuosien 1945—48 vaalikauden aikana tosin

T a u l u 1 2.

Ryhmien kannatus maatalouden ryhmäedulle 79:ssä avoimessa äänestyksessä vv. 1945—51 vaalikausina.

Vaalikaudet	sozialidemokr.	SKDL	maalaisliitto	kokoomusp.	ruotsal.kansanp.	edistyspuolue
1945—48	3	6	25	24	17	19
1948—51	4	27	36	16	25	15
Yhteensä	7	33	61	40	42	34
% kaikista maatalousäänestyksistä ..	8.9	41.8	77.2	50.6	53.2	43.0

voidaan havaita, että valtaosa maatalousäänestyksistä sijoittuu luokkaan 5, mutta toisen vaalikauden aikana maatalousäänestysten hajaantuminen eri luokkiin on suurempi. Niissä äänestyksissä, joissa maalaisliiton ryhmä oli yksin äänestysjakautuman toisella puolella, oli yhteensä 9 kpl eli 11.4 % kaikista maatalousäänestyksistä ja maalaisliiton ryhmä oli samalla puolella kuin maatalouden ryhmäetukin. Luokassa 4, jossa SKDL:n ryhmä oli yksin äänestysjakautuman toisella puolella, oli 13 äänestystä eli 16.4 % kaikista avoimista äänestyksistä ja näissä äänestyksissä taas SKDL:n ryhmä tähtäsi ehdotuksineen maatalouden ryhmäedun maksimointiin ja esiintyi siis yksin ryhmäedun kannattajana. Luokkaan 7 lukeutui 11 äänestystä eli 13.9 % maatalousäänestyksistä ja näissä äänestyksissä maalaisliiton ja SKDL:n ryhmät olivat maatalouden ryhmäedun kannattajia. Luokkaan 5 kuului 42 äänestystä eli 53.2 % maatalousäänestyksistä. Näissä äänestyksissä esiintyivät maalaisliiton ja kokoomuksen ryhmät 37:ssä maatalouden ryhmäedun kannattajina ja vasemmistoryhmät 5:ssä. Todettakoon vielä, että muihin luokkiin lukeutuvissa 4 äänestyksessä maalaisliiton ryhmän sijainti oli maatalouden ryhmäedun mukainen. Katsaus näihin maatalousäänestyksissä syntyviin ryhmäyhdistelmiin osoittaa, että myöskään sodanjälkeisellä ajalla ei esiinny mitään tiettyä ryhmäyhdistelmää, jonka puitteissa maatalouden ryhmäedun kannatus kuuluisi tietyille samoille ryhmille, vaan että kannatus löytyy eri äänestyksissä eri tahoilta.

Ryhmittäisen kannatuksen selventämiseksi voidaan yllä esitettyjen tietojen perusteella laskea kuinka monessa äänestyksessä kukin ryhmä on kannattanut maatalouden ryhmäetua.

Taulusta 12 käy ilmi, että maatalouden ryhmäedun kannatuksen painopiste on maalaisliiton ryhmässä. Sangen vähäistä puolestaan on sen kannatus sosialidemokraattisessa ryhmässä. Pienet porvarilliset ryhmät ovat kannattaneet maatalouden ryhmäetua noin puolessa maatalousäänestyksistä. Kaikki nämä piirteet ovat samat kuin 1930-luvulla. Eroavaisuutena on maataloutta kannattaneen IKL:n ryhmän puuttuminen kuvasta. Sen sijaan esiintyy SKDL:n ryhmä huomattavana maatalouden ryhmäedun kannattajana. Jo tästä ryhmittäisestä kannatuksen kaavasta käy ilmi, että maatalouden ryhmäedun kannatuksen painopiste on 1930-lukuun verrattuna siirtynyt vasemmalle.

2. 2 *Maatalousryhmän suuruus eduskunnassa.*

Ryhdyttäessä arvioimaan tarkemmin maatalouden ryhmäedun saama kannatusta kussakin ryhmässä on jälleen syytä jakaa äänestykset kahteen eri ryhmään: varsinaisiin maatalousäänestyksiin ja sosiaaliagrarisiin äänestyksiin. Sosiaaliagrarisia äänestyksiä olivat 1930-luvun osalta omaksutun määritelmän mukaan ne äänestykset, joissa maatalouden ryhmäetua kannatti sosialidemokraattisen ryhmän enemmistö eli silloinen vasemmisto ja riippumatta siitä kannattiko sitä maalaisliiton ryhmän enemmistö vai vastustiko se. Sotien jälkeisenä aikana tätä kriteeriota ei kuitenkaan enää voida sinänsä soveltaa äänestysten ryhmitelyyn, koska vasemmisto on jakautuneena kahteen erilliseen ryhmään, SKDL:n ryhmään ja sosialidemokraatteihin. Herää nimittäin kysymys, onko sosiaaliagraristen äänestysten tunnusmerkiksi omaksuttava se, että näiden molempien vasemmistoryhmien enemmistöt maatalouden ryhmäetua kannattavat, vai riittäisikö vain toisen enemmistö jakopuustaksi. Oheinen taulu 13, jossa äänestykset on ryhmitelty sen mukaan, minkä ryhmien enemmistöt maatalouden ryhmäetua kannattivat, helpottaa ratkaisua.

Taulusta käy ilmi, että sellaisia äänestyksiä, joissa molempien vasemmistoryhmien enemmistö olisi ollut yhdessä maatalouden ryhmäetua kannattavana puolena, oli molempien vaalikausien aikana yhteensä vain 5 kappaletta. Taulusta ilmenee, että vasemmiston maataloutta koskeva aktiviteetti oli melko vahvasti keskittyneenä SKDL:n ryhmään, joten niidenkin äänten lukeminen sosiaaliagrarisiksi, joissa kannattajana esiintyi SKDL:n ryhmä yksin on perusteltua. Vielä on ratkaistava niiden äänestysten ryhmittely, joissa sekä maalaisliiton että jom-

T a u l u 13.

*Avoimet maatalousäänestykset maatalouden ryhmäetua
kannattaneiden ryhmien mukaan jaoiteltuina
vv. 1945—51 vaalikausina.*

Vaalikausi	maalaisl.	maalaisl. + SKDL	+ maalaisl. + SKDL + sos.	SKDL	SKDL + sos.	yhteensä
1945—48	23	1	1	2	2	29
1948—51	23	12	1	11	3	50

mankumman vasemmistoryhmän enemmistöt ovat yhdessä maatalouden ryhmäetua kannattavina osapuolina. Näitä äänestyksiä oli kaikkiaan 15 kappaletta. Kun näitä äänestyksiä tarkastelee lähemmin voi havaita, että äänestykseen johtanut aloite on useimmiten tullut maalaisliiton ryhmän taholta ja vasemmistoryhmät ovat esiintyneet passiivisina kannattajina. Niissä äänestyksissä taas, joissa vasemmistoryhmät ovat esiintyneet kannattajina ilman maalaisliiton ryhmän enemmistön tukea, on äänestyksiin johtava ehdotus tullut poikkeuksetta vasemmistoryhmien taholta. Tämän mukaan näyttää tarkoituksenmukaisimmalta erottaa varsinaisiksi maatalousäänestyksiksi ne äänestykset, joissa maatalouden ryhmäetua on kannattanut maalaisliiton ryhmän enemmistö, joko yksin tai vasemmistoryhmien kera. Näitä äänestyksiä on vuosien 1945—48 vaalikauden aikana 25 kappaletta ja vuosien 1948—51 aikana 36 kappaletta. Sosiaaliagraarisiksi äänestyksiksi jäävät tällöin ne äänestykset, joissa maatalouden ryhmäetua ovat kannattaneet vasemmistoryhmät, mutta ei maalaisliiton ryhmä. Näitä äänestyksiä oli vuosien 1945—48 vaalikaudella 4 kappaletta ja vuosien 1948—51 vaalikaudella 14 kappaletta.

Taulusta 14 käy ilmi näin jaoiteltujen äänestysten kohdalla maatalouden ryhmäedun kannatus puolueryhmittäin *varsinaisissa maatalousäänestyksissä*. Taulu on laadittu samanlaiseksi kuin vastaavat tiedot 1930-luvulla ilmoittanut taulu 3.¹⁶⁸ Suurin kannatus, 96.4 % ryhmän äänestäneistä, löytyy, kuten luonnollistakin maalaisliiton ryhmästä ja pienin vasemmistoryhmistä, 11.1 % ryhmän äänestäneistä sosialidemokraattien ryhmästä ja 10.4 % SKDL:n ryhmästä. Pienten porva-

¹⁶⁸ S. 37—38. Vrt. myös liite 2.

T a u l u 1 4.

Maatalouden ryhmäedun kannatus varsinaisissa maatalousäänestyksissä puolueyhtymittäin vv. 1945—51 vaalikausina.¹⁶⁹

Vaalikausi 1945—48 (25 äänestystä)												
	sosiaali- demokr.		SKDL		maalais- liitto		kokoo- musp.		ruotsal. kansanp.		edistys- puol.	
	ed.	%	ed.	%	ed.	%	ed.	%	ed.	%	ed.	%
Ryhmän miesvahvuus	50	100.0	49	100.0	49	100.0	28	100.0	14	100.0	9	100.0
Äänestäneiden keskim.	38.0	76.0	40.2	82.0	41.5	84.7	22.4	80.0	11.2	80.0	5.9	65.6
Maatalouden ryhmä- edun puolesta ää- nestäneitä keskim.	4.2	8.4	4.2	8.6	40.0	81.6	20.1	71.8	7.4	52.9	4.3	47.8
Maatalouden ryhmä- edun puolesta äänes- täneet % ryhmän äänestäneistä	11.1 %		10.4 %		96.4 %		89.7 %		66.1 %		72.9 %	
Vaalikausi 1948—51 (36 äänestystä)												
Ryhmän miesvahvuus	54	100.0	38	100.0	56	100.0	33	100.0	14	100.0	5	100.0
Äänestäneitä keskim.	45.7	84.6	30.3	79.7	51.3	91.6	27.1	82.1	10.6	75.7	3.9	78.0
Maatalouden ryhmä- edun puolesta äänes- täneitä keskim.	2.9	5.4	11.4	30.0	50.6	90.4	13.6	41.2	6.4	45.7	1.5	30.0
Maatalouden ryhmä- edun puolesta äänes- täneet % ryhmän äänestäneistä	6.3 %		37.6 %		98.6 %		50.2 %		60.4 %		38.5 %	

rillisten ryhmien kannatus vaihtelee näiden äärimmäisyyksien välillä. Kokoomuksen ryhmässä kannatus oli 89.7 % ryhmän äänestäneistä, ruotsalaisen ryhmän 66.1 % ja edistyspuolueen ryhmän 72.9 % ryhmän äänestäneistä. Tämä kuva maatalouden ryhmäedun kannatuksesta vuosien 1945—48 vaalikaudella on yleispiirteiltään samanlainen kuin 1930-luvullakin. Erona on se, että prosentuaalinen kannatus äänestäneistä sekä vasemmistoryhmissä että pienissä porvarillisissa ryhmissä on korkeampi kuin 1930-luvulla. Jos kuitenkin otetaan huo-

¹⁶⁹ Ruotsalaisen vasemmiston yksi edustaja on jätetty tässä taulussa huomiota vaille vv. 1945—48 vaalikaudella. Hän äänesti kaksi kertaa maatalouden ryhmäedun puolesta. Samoin taulussa 16, s. 81.

mioon äänestäneiden osuus ryhmän koko jäsenmäärästä havaitaan, että se on sotien jälkeen selvästi alhaisempi kuin 1930-luvulla. Tästä johtuukin, että nk. maatalousryhmän miesvahvuus on tämän vaalikauden aikana pienempi (80.2) kuin 1930-luvulla huolimatta korkeamista kannatusprosentteista ryhmän kaikista äänestäneistä laskettuna.

Vuosien 1948—51 vaalikauden ajalta voidaan tehdä samat yleishuomiot maatalouden ryhmäedun kannatuksesta. Maalaisliiton ryhmässä kannatus oli edelleenkin suurin. Huomattavia kannatuksen siirtymiä kuitenkin tapahtui. Merkityksellisin niistä oli se, että SKDL:n ryhmän kannatus ryhmän äänestäneistä kohosi tämän vaalikauden aikana 37.6 %:iin ja erottui siten tavallaan selvästi sosialidemokraattien kannatuksesta, joka tämän vaalikauden aikana jäi 6.3 %:iin ryhmän äänestäneistä. Tässä muutoksessa heijastuu SKDL:n ryhmän suuri vaalitappio 1948, minkä korvaamiseksi puolue selvästikin aktivoi maatalouspolitiikkansa ja aloitti kilpailun pienviljelijäin suosiosta maalaisliiton kanssa. Toisena muutoksena oli kannatuksen pieneneminen pienissä porvarillisissa ryhmissä. Syynä tähän oli todennäköisesti se, että maalaisliiton ja SKDL:n kilpailu pienviljelijöiden äänistä muutti äänestysaiheet niin tuntuvasti pienviljelijöitä yksipuolisesti suosiviksi, että kannatusta pienistä porvarillisista ryhmistä ei ole annettu näissä äänestyksissä, mikä on ollut omiansa alentamaan koko kannatuksen määrää. Tällaisia äänestyksiä oli vv. 1945—48 vain 2 kpl, mutta vv. 1948—51 kokonaista 13 kpl taulussa 13 suoritetun jaoituksen mukaan. Näitä äänestyksiä ei kuitenkaan ole äänestysaiheen »vasemmistolaisuudesta» huolimatta luettu sosiaaliagraarisiin äänestyksiin, koska ne eivät ole ilmaus vasemmiston aktiviteetista maatalouspolitiikassa, vaan aloite on tullut enimmäkseen maalaisliiton taholta ja äänestykset kuvastavat siten pikemminkin maalaisliiton harjoittaman maatalouspolitiikan painopisteen siirtymistä vasemmalle. Tästä on luonnollisesti kannatuksen menettäminen pienten porvarillisten ryhmien keskuudessa ollut seurauksena.

Sen jälkeen kun maatalouden ryhmäedun kannatus kunkin ryhmän osalta on varsinaisissa maatalousäänestyksissä tullut tarkkaan määritellyä, voidaan taulusta 14 laskea myös nk. maatalousryhmän suuruus koko eduskunnassa. Taulusta 15 se käy ilmi koko tutkimuksen ajanjaksolta. Voidaan todeta, että se ensimmäisen sodanjälkeisen vaalikauden aikana oli pienempi ja toisen vaalikauden aikana suurempi kuin 1930-luvulla, käsittäen ensimmäisen vaalikauden aikana keskimäärin 80.2 edustajaa ja toisen aikana 86.4 edustajaa Tämän maatalousryh-

T a u l u 15.

*Maatalouden ryhmäedun puolesta äänestäneet yhteis-
summana vaalikausittain vv. 1930—51.*

Vaalikaudet	Eduskunnan miesvahvuus		Äänestäneitä keskimäärin		Maatalouden ryhmä- edun puolesta äänestäneet		
	ed.	%	ed.	%	ed.	% kaikista ed.	% kaikista äänestän.
1930—33	200	100.0	179.6	89.8	83.6	41.8	46.5
1933—36	200	100.0	174.9	87.5	83.2	41.6	47.6
1936—39	200	100.0	181.4	90.7	84.6	42.3	46.6
1945—48	200	100.0	159.2	79.6	80.2	40.1	50.4
1948—51	200	100.0	168.9	84.5	86.4	43.2	51.2

män osuus koko eduskunnan jäsenmäärästä oli vastaavasti ensimmäisen vaalikauden aikana hieman alapuolella ja toisen aikana yläpuolella 1930-luvun osuuksia. Huomionarvoisena erona 1930-lukuun verrattuna oli kuitenkin se, että maatalousryhmä keskimääräisessä suuruudessaan sotienjälkeisenä aikana muodosti enemmistön äänestäneistä eduskunnan jäsenistä, mikä on johtunut 1930-lukuun verrattuna suuremmista poissaoloprosenteista äänestyksissä.

Maatalouden ryhmäedun kannattajain suurempi osuus äänestäneistä edustajista sotien jälkeisenä aikana 1930-lukuun verrattuna heijastuu myös ehdotusten hyväksymismäärässä. Kun varsinaisiin maatalousäänestyksiin sisältyvistä ehdotuksista hyväksyttiin 1930-luvulla 40.0—43.7 %, hyväksyttiin niistä 1945—48 vaalikaudella 48.0 % ja vuosien 1948—51 vaalikaudella 63.9 %.

Maatalousryhmän kokonaismäärän taakse kätkeytyy yksityiskohtaisempien muutosten sarja. Nämä edustajamäärillä mitattavat maatalouden ryhmäedun kannatuksen muutokset täydentävät suhteellisen kannatuksen avulla muodostettua kuvaa. Niinpä taulun 14 sisältämistä kannattaneiden edustajien määriä koskevista luvuista käy ilmi, että vasemmiston kannatus, joka 1930-luvun ajan oli vähäistä, kasvoi sotien jälkeen niin, että vasemmistoryhmistä vv. 1945—48 kannatti maatalouden ryhmäetua 8.4 edustajaa keskimäärin ja vv. 1948—51 jo 14.3 edustajaa keskimäärin, joista 11.4 edustajaa SKDL:n ryhmästä. Samanaikaisesti myös koko 1930-luvun ajan pienentynyt maalaisliiton ryhmä lisäsi vv. 1948—51 kannattavien edustajien määrän 40.0:sta 50.6:een edustajaan keskimäärin. Tätä 1930-luvun loppuun verrattuna vain 24

kannattavan edustajan kasvua mainituissa ryhmissä vastasi kannattavien edustajien aleneminen pienissä porvarillisissa ryhmissä 22 edustajalla. Myös näissä absoluuttisissa luvuissa kuvastuu maatalouden ryhmäedun kannatuksessa sotien jälkeen tapahtunut siirtyminen vasemmalle.¹⁷⁰ Siirtyminen johtuu ensisijassa paitsi kannatuksen suhteellisesta voimistumisesta vasemmistossa ja heikkenemisestä pienissä porvarillisissa ryhmissä myös vasemmiston edustajamäärän kasvusta pienten porvarillisten ryhmien kustannuksella.

Sosiaaliagrariset äänestykset perustuivat sotien jälkeisinä vaalikausina, yhtä lukuunottamatta, SKDL:n ryhmästä tehtyihin ehdotuksiin. Lisäksi niille oli tunnusmerkillistä se, että niissä enimmäkseen ajettiin pienviljelijäin etuja. Niinpä vuosien 1945—48 vaalikaudella äänestettiin SKDL:n ehdotuksista maattomien ja vähävaraisten karjanrehutilanteen helpottamiseksi,¹⁷¹ muutoksesta pienviljelijäin eduksi lakiin leipäviljan tuotannon tukemisesta¹⁷² sekä määrärahoiksi maatalouskoneiden hankkimiseksi ja avustuksiksi lantaloiden rakentamiseksi pienviljelijöille.¹⁷³ Vuosien 1948—51 vaalikauden aikana toimitettujen 14 sosiaaliagrarisen äänestyksen joukossa oli kolme SKDL:n ehdotusta määrärahasta maatalouskoneiden hankkimiseksi pienviljelijöille¹⁷⁴ sekä viisi muuta SKDL:n nimenomaan pienviljelijöille osoittamaa ehdotusta.¹⁷⁵ Muillakin SKDL:n äänestyksiin johtaneilla ehdotuksilla oli sama sävy. Niinpä äänestettiin viidesti määrärahasta hallavahinkojen korvaamiseen,¹⁷⁶ verovapaudesta maatalouskoneyhtymäin viljelijöille suorittamasta työstä,¹⁷⁷ määrärahasta työttömyyden torjumiseksi Pohjois-Suomessa,¹⁷⁸ veronalennuksesta¹⁷⁹ ja sähköistämislainojen antamisesta myös omakotitalojen ja pienasuntojen omistajille.¹⁸⁰ Sosiaaliagraristen äänestysten joukossa oli ainoastaan yksi so-

¹⁷⁰ Kts. taulu 23. s. 105.

¹⁷¹ Vp. 1946, ptk. II, s. 2205.

¹⁷² Vp. 1947, ptk. IV, s. 3762.

¹⁷³ Vp. 1947, ptk. III, s. 2990 ja 2988.

¹⁷⁴ Vp. 1949, ptk. II, s. 1349, Vp. 1949, ptk. III, s. 2809 ja 2810.

¹⁷⁵ Vp. 1948, ptk. II, s. 1351, Vp. 1949, ptk. II, s. 160, Vp. 1949, ptk. III, s. 2828, Vp. 1950, ptk. III, s. 3063 ja Vp. 1950, ptk. IV, s. 4141.

¹⁷⁶ Vp. 1948, ptk. II, s. 1359.

¹⁷⁷ Vp. Vp. 1949, ptk. III, s. 2810.

¹⁷⁸ Vp. 1948, ptk. II, s. 1667.

¹⁷⁹ Vp. 1950, ptk. II, s. 1622.

¹⁸⁰ Vp. 1950, ptk. IV, s. 3922.

T a u l u 16.

Maatalouden ryhmäedun kannatus sosiaaliagrarisissa äänestyksissä puoluerhytmittain vv. 1945—51 vaalikausina.

Vaalikausi 1945—48 (4 äänestystä)												
	sosiali- demokr.		SKDL		maalais- liitto		kokoo- musp.		ruotsal. kansanp.		edistys- puolue	
	ed.	%	ed.	%	ed.	%	ed.	%	ed.	%	ed.	%
Ryhmän miesvahvuus	50	100.0	49	100.0	49	100.0	28	100.0	14	100.0	9	100.0
Äänestäneitä keskim.	33.0	66.0	42.5	86.7	40.8	83.3	21.3	76.1	10.8	77.1	7.0	77.8
Maatalouden ryhmä- edun puolesta äänes- täneitä keskim.	16.5	33.0	42.0	85.7	3.5	7.1	1.0	3.6	—	—	—	—
Maatalouden ryhmä- edun puolesta äänes- täneet % ryhmän äänestäneistä	50.0 %		98.8 %		8.6 %		4.7 %		—		—	
Vaalikausi 1948—51 (14 äänestystä)												
Ryhmän miesvahvuus	54	100.0	38	100.0	56	100.0	33	100.0	14	100.0	5	100.0
Äänestäneitä keskim.	42.2	78.1	32.6	85.8	48.2	86.1	27.3	82.7	10.6	75.7	3.8	76.0
Maatalouden ryhmä- edun puolesta äänes- täneitä keskim.	10.9	20.2	32.4	85.3	11.3	20.2	0.4	1.2	1.4	10.0	0.1	2.0
Maatalouden ryhmä- edun puolesta äänes- täneet % ryhmän äänestäneistä	25.8 %		99.4 %		23.4 %		1.5 %		13.2 %		2.6 %	

sialidemokraattien ehdotuksesta suoritettu äänestys, joka koski eräiden kuntain liittämistä timotein siemenen viljelyalueeseen.¹⁸¹

Sosiaaliagrarisia äänestyksiä oli sotienjälkeisenä aikana johtopää-
tösten tekoa varten riittävästi vain vuosien 1948—51 vaalikaudella.
Taulusta 16 käy ilmi, että maatalouden ryhmäedun suhteellinen kan-
natus ryhmissä on näissä äänestyksissä suurin piirtein samanmuotoinen
kuin 1930-luvun ensimmäisen vaalikauden aikana. Suurin muutos kos-
kee vasemmistoa. SKDL:n ryhmä on kannattanut maatalouden ryhmä-
etua lähes täysimääräisesti, niinkuin sosialidemokraatit 1930-luvun
alussa. Vuosien 1948—51 vaalikaudella sen sijaan sosialidemokraa-

¹⁸¹ Vp. 1950, ptk. I, s. 493.

teista on kannattanut maatalouden ryhmäetua näissä äänestyksissä vain 25.8 % keskimäärin. Vasemmiston maatalouspolitiikan aktiviteetti on sotien jälkeisenä aikana ollut keskittyneenä enimmältä osaltaan SKDL:n ryhmään. Niinkuin 1930-luvullakin niin sotienjälkeisenä aikakin osa maalaisliiton ryhmästä on kannattanut maatalouden ryhmäetua näissä äänestyksissä, 23.4 % ryhmän äänestäneistä keskimäärin. Pienten porvarillisten ryhmien kannatus on ollut vähäistä. Suurinta kannatusta on jälleen ollut ruotsalaisen kansanpuolueen ryhmän piirissä, 13.2 % ryhmän äänestäneistä keskimäärin.¹⁸²

Sosiaaliagrarisista äänestyksistä lasketun maatalousryhmän suuruudeksi saadaan vuosien 1948—51 vaalikaudelta 56.5 edustajaa. Se on huomattavasti pienempi kuin maatalousryhmä varsinaisissa maatalousäänestyksissä ja sosiaaliagrarisissa äänestyksissä 1930-luvulla. Voidaankin todeta, että näihin äänestyksiin johtaneista ehdotuksista tuli hyväksytyksi ainoastaan yksi vuosien 1945—48 vaalikaudella ja kaksi vuosien 1948—51 vaalikaudella.

2. 3. *Maatalouden ryhmäedun edustajakohdainen kannatus.*

Vuosien 1945—48 vaalikaudella antoivat maalaisliiton ja kokoomuspuolueen ryhmät lähes täydellisen kannatuksensa maatalouden ryhmäedulle varsinaisissa maatalousäänestyksissä (taulu 14). Sitävastoin vasemmistoryhmistä antoi kannatuksensa näissä äänestyksissä vain 10—11 % edustajista keskimäärin ja ruotsalaisen kansanpuolueen ja edistyspuolueen ryhmistä yli puolet edustajista. Tarkasteltaessa kannatuksen edustajakohtaista jakaantumista näissä osittaisen kannatuksen antaneissa ryhmissä voidaan todeta, että se vasemmistoryhmien osalta jakaantui jokseenkin tasan kaikkien ryhmän jäsenten kesken. Niinpä sosialidemokraattisessa ryhmässä ainoastaan seitsemän edustajaa oli äänestänyt viisi kertaa tai useammin maatalouden ryhmäedun puolesta näissä 25:ssä äänestyksessä. Näistä seitsemästä oli neljä ryhmän edustajina maatalousvaliokunnassa. Näitä vähäisiä poikkeuksia lukuunottamatta ei kannatus siis sosialidemokraattisessa ryhmässä keskittynyt tietyille edustajille. Aivan samanlainen kannatuksen tasainen jakaantuminen on todettavissa SKDL:n ryhmän osalta. Vain kolme edustajaa antoi äänensä neljä kertaa tai useammin maatalouden ryhmäedun puolesta ja näistä kaksi oli ryhmän edustajana maatalousvaliokunnassa.

¹⁸² Vrt. myös liite 3.

T a u l u 17.

*Ruotsalaisen kansanpuolueen ryhmän edustajain
kannanotot varsinaisissa 25:ssä maatalousäänestyksessä
vv. 1945—48 vaalikaudella.*

Maatalouden ryh- mäedun vastaiset äänät	Edustaja	Maatalouden ryh- mäedun puolesta annetut äänät	Ammatti	Vaalipiiri
3	Forss	19	maanvilj.	Vaasan l. p. vlpr.
5	Wickman	19	saarnaaja	Vaasan l. p. vlpr.
1	Hollsten	18	maanvilj.	Turun l. et. vlpr.
—	Frietsch	17	fil. tri	Uudenmaan l. vlpr.
7	Hästbacka	17	talousneuvos	Vaasan l. p. vlpr.
9	Brommels	16	opettaja	Vaasan l. it. vlpr.
8	Jern	14	kunnallis- neuvos	Vaasan l. et. vlpr.
8	Smeds	13	professori	Vaasan l. et. vlpr.
Yllä olevat edustajat olivat yli puolessa äänestyksistä maatalouden ryhmäedun kannalla, alla olevat alle puolessa äänestyksistä.				
7	von Bron	11	varatuomari	Uudenmaan l. vlpr.
9	Meinander	11	fil. maisteri	Uudenmaan l. vlpr.
8	Östenson	10	fil. maisteri	Uudenmaan l. vlpr.
11	Österholm	9	kouluneuvos	Uudenmaan l. vlpr.
9	Söderhjelm	6	lakit. tri	Uudenmaan l. vlpr.
10	Törngren	5	fil. maisteri	Turun l. et. vlpr.

Ruotsalaisen kansanpuolueen ryhmässä kahdeksan edustajaa kannatti maatalouden ryhmäetua yli puolessa äänestyksistä ja kuusi alle puolessa (taulu 17). Ryhmän maanviljelijäjäsenet ovat kannattajien kärjessä, mutta muistakin piireistä peräisin olevia edustajia on kannattaneiden kärkipäässä. Kokonaisuutena ottaen on maatalouden ryhmäedun kannatuksen jakaantuminen ryhmän jäsenten kesken samanmuotoista kuin 1930-luvullakin: selvää kannatuksen keskittymistä on todettavissa, mutta se ei ole jyrkkää, johonkin tiettyyn edustajapiiriin rajoittuvaa. Siinä suhteessa ero 1930-lukuun verrattuna on kuitenkin selvä, että maatalouden ryhmäedun kannatuksella on nyt alueellinen pohja. Kaikki maatalouden ryhmäedun kannattajat ovat valitut Vaasan

T a u l u 1 8.

*Edistyspuolueen ryhmän edustajien kannanotot
varsinaisissa 25:ssä maatalousäänestyksessä
vv. 1945—48 vaalikaudella.*

Maatalouden ryh- mäedun vastaiset äänät	Edustaja	Maatalouden ryh- mäedun puolesta annetut äänät	Ammatti	Vaalipiiri
4	Berner	18	johtaja	Kymen l. l. vlpr
4	Kauppi	16	professori	Uudenmaan l. vlpr.
2	Teittinen	15	maanmittaus- ins.	Hämeen l. et. vlpr.
Yllä olevat edustajat olivat yli puolessa äänestyksistä maatalouden ryhmäedun kannalla, alla olevat alle puolessa äänestyksistä.				
5	Heiniö	12	dipl. ins.	Hämeen l. pohj. vlpr.
6	Suontausta	12	hoviok. asessori	Turun l. et. vlpr.
3	Sarlin	11	maaherra	Vaasan l. it. vlpr.
4	Hiekkala	10	toimittaja	Uudenmaan l. vlpr.
3	Kannisto	10	kunnallispor- mest.	Oulun l. vlpr.
4	Kytömaa	9	lakit. kand.	Turun l. p. vlpr.

läänin vaalipiireistä kahta poikkeusta lukuunottamatta. Toisaalta taas kaikki vähiten kannattaneet on valittu Uudenmaan läänin vaalipiiristä ja yksi Turun lääni eteläisestä vaalipiiristä. Ruotsalaisen kansanpuolueen kohdalla on siis jo 1930-luvun keskimmäisen vaalikauden aikana havaittu tendenssi maatalouden ryhmäedun kannatuksen alueelliseen keskittymiseen Pohjanmaalle toteutunut. Edistyspuolueen piirissä kannatuksen yleispiirteet ovat samat, joskin kannatuksen jakaantuminen eri edustajille on tasaisempi kuin ruotsalaisen kansanpuolueen ryhmässä. Maatalouden ryhmäedun kannatus 25:ssä äänestyksessä aleni 18 äänestä 9 ääneen (taulu 18). Kolme ryhmän yhdeksästä edustajasta kannatti maatalouden ryhmäetua yli puolessa äänestyksistä. Heidän joukostaan ei enempää kuin koko ryhmästäkään kukaan ollut ilmoittanut itseään maanviljelijäksi. Maatalouden ryhmä-

edun kannatus ei tässä ryhmässä mitenkään keskity alueellisesti tiettyyn osaan maata.

Vuosien 1948—51 vaalikaudella todettiin maatalouden ryhmäedun kannatuksen ryhmissä sikäli muuttuneen, että varsinaisista maatalousäänestyksistä kysymyksen ollen sosialidemokraattisen ryhmän kannatus aleni, SKDL:n kasvoi huomattavasti ja pienten porvarillisten ryhmien kannatus aleni. Sosialidemokraattisesta ryhmästä voidaankin havaita, että kannatus jakaantuu tasaisesti kaikkien edustajien kesken. Vain neljä edustajaa on kannattanut maatalouden ryhmäetua kuusi kertaa ja heistä oli kaksi ryhmän edustajana maatalousvaliokunnassa. SKDL:n ryhmässä oli yksi edustaja, joka oli kannattanut maatalouden ryhmäetua 18 kertaa 36:ssa äänestyksessä. Tästä huipusta aleni kannatuksen määrä tasaisesti 5:een kannatusääneen. SKDL:n ryhmässäkään ei siis voida maatalouden ryhmäedun kannatuksen yleisestä kasvamisesta huolimatta osoittaa kannatuksen keskittyvän mihinkään tiettyyn osaan ryhmästä. Eniten kannattaneiden joukossa olivat ryhmän pienviljelijäjäsenet, mutta heidän lukumääränsä on pieni verrattuna muihin ammattiryhmiin, työmiehiin, kirvesmiehiin, toimittajiin jne., joita myös oli kannattaneiden kärkipäässä. Edelleen voidaan todeta, että varsinaista alueellista kannatuksen keskittymistä ei voida havaita. Ainoa huomio, joka voidaan tehdä on se, että eniten kannattaneiden joukossa on enemmän Oulun läänin vaalipiiristä peräisin olevia edustajia ja vähiten kannattaneiden joukossa eniten Uudenmaan läänin vaalipiiristä valittuja. Eräänlainen tendenssi kannatuksen alueelliseen eroavaisuuteen on siis olemassa, mutta kannatuksen suhteellisen vähäisyyden ja tasaisen jakaantumisen vuoksi eri edustajien kesken se ei pääse selvästi esille.

Pienistä porvarillisista ryhmistä kokoomuspuolueen ryhmässä erottuu seitsemän edustajaa, jotka ovat antaneet kannatuksensa maatalouden ryhmäedulle yli puolessa äänestyksistä (taulu 19). Edelliseen vaalikauteen verrattuna ryhmäedun kannatus kokoomuksen ryhmässä on huomattavasti laskenut. Kannatus alenee 26 kannatusäänen muodostamasta huipusta verraten tasaisesti 4 kannatusäänen minimiin. Mitään jyrkkää rajaa ei siis löydy ryhmän edustajien suhtautumisessa maatalouteen. Eniten kannattaneiden joukossa on kaksi kirkonmiestä, kaksi maanviljelijää, emäntä, pankinjohtaja ja fil.maisteri. Ryhmän muut neljä maanviljelijää eivät ole näiden seitsemän eniten kannattaneen joukossa. Kannatuksen keskittymistä alueellisesti ei voida havaita muussa muodossa kuin siten, että Pohjanmaalta valitut edustajat ovat kannattajien kärkipäässä ja Uudenmaan läänistä valitut vähiten kannattaneita.

T a u l u 19.

*Kokoomuspuolueen ryhmän edustajien kannanotot
varsinaisissa 36:ssa maatalousäänestyksessä
vv. 1948—51 vaalikaudella.*

Maatalouden ryh- mäedun vastaiset äänät	Edustaja	Maatalouden ryh- mäedun puolesta annetut äänät	Ammatti	Vaalipiiri
7	Wirtanen, J.	26	pastori	Vaasan l. et. vlpr.
8	Koivisto, E.	24	kirkkoherra	Lapin l. vlpr.
9	Hamara	24	agronomi	Mikkelin l. vlpr.
9	Ala-Mäyry	22	pankinjoht.	Vaasan l. it. vlpr.
9	Antila	22	maanvilj.	Vaasan l. et. vlpr.
7	Virkki	19	talousneuvos, emäntä	Kymen l. vlpr.
8	Pohjola	18	fil. maisteri	Turun l. p. vlpr.
Yllä olevat edustajat olivat yli puolessa äänestyksistä maatalouden ryhmä- edun kannalla, alla olevat alle puolessa äänestyksistä.				
13	Saariaho	17	osastopääll.	Kymen l. vlpr.
15	Turja	16	maanvilj.	Vaasan l. p. vlpr.
17	Kölli	16	maanvilj.	Hämeen l. et. vlpr.
20	Borg-Sundman	15	fil. maisteri	Uudenmaan l. vlpr.
10	Heikkilä	15	maanvilj.	Hämeen l. p. vlpr.
18	Hetemäki	15	varatuomari	Vaasan l. it. vlpr.
17	Kaukamaa	15	fil. tri	Turun l. p. vlpr.
20	Pusa, J.	15	maanvilj.	Kymen l. vlpr.
16	Honkala	14	fil. maisteri	Turun l. et. vlpr.
16	Lappi-Seppälä	14	asutusneuvos	Uudenmaan l. vlpr.
20	Lehtonen	14	pankinjohtaja	Hämeen l. et. vlpr.
16	Turunen, O.	14	toimitusjoht.	Turun l. vlpr.
13	Tuurna	14	kaupungin- johtaja	Kymen l. vlpr.
19	Seppälä	13	lehtori	Hämeen l. et. vlpr.
14	Hakala	13	pastori	Hämeen l. p. vlpr.
19	Heitto	11	toimitus- johtaja	Kymen l. vlpr.
17	Honka	11	lehtori	Turun l. et. vlpr.
19	Jalas	11	lääket. lis.	Uudenmaan l. vlpr.
21	Nuorsaari	11	rehtori	Turun l. p. vlpr.
15	Paavolainen	10	päätoimittaja	Kymen l. vlpr.

21	Koski	10	varatuomari	Uudenmaan l. vlpr.
20	Ahmavaara	9	kihlakunnan- tuomari	Oulun l. vlpr.
15	Mäkinen	8	vuorineuvos	Kuopion l. it. vlpr.
14	Oksala	7	insinööri	Uudenmaan l. vlpr.
21	Viherheimo	6	fil. maisteri	Hämeen l. p. vlpr.
10	Leikola	4	toimitus- johtaja	Uudenmaan l. vlpr.

den joukossa. Kysymys on kuitenkin vain heikosta tendenssistä. Ruotsalaisen kansanpuolueen ryhmässä oli maatalouden ryhmäedun kannatus suuressa määrin samanmuotoista kuin edellisenäkin vaalikautena. Niinpä nytkin vain puolet ryhmän edustajista kannatti ryhmäetua yli puolessa äänestyksistä (taulu 20). Samoin nytkin maanviljelijät, joita tosin oli vain kaksi, olivat eniten kannattaneiden joukossa. Edelleen on havaittavissa selvä alueellinen kannatuksen keskittyminen siten, että kaikki Vaasan läänin vaalipiireistä valitut olivat eniten kannattaneiden joukossa ja taas Uudenmaan läänin vaalipiiristä valitut, yhtä poikkeusta lukuunottamatta, vähiten kannattaneita. Eräs selvä ero edelliseen vaalikauteen on kuitenkin havaittavissa, nimittäin sen rajaviivan jyrkentyminen, joka jakaa edustajat ryhmässä eniten kannattaneisiin ja muihin. Ainoastaan tässä ryhmässä ja tämän vaalikauden aikana on toteutunut jokseenkin selvänä kannatuksen keskittyminen tiettyihin edustajiin ja jakaantumisperuste ei ole ollut ammatillinen vaan alueellinen, mikä viittaa valitsijakunnan rakenteella olleen ratkaisevan vaikutuksen. Edistyspuolueen ryhmän jäsenmäärä oli supistunut viiteen ja maatalouden ryhmäedun kannatus alentunut niin, että kukaan ei kannattanut maatalouden ryhmäetua yli puolessa äänestyksistä. Muutenkin on todettavissa, että kannatus jakaantui tasaisesti ryhmän viiden edustajan kesken.

Maatalouden ryhmäedun edustajakohtaisesta kannatuksesta sotienjälkeisinä vaalikausina voidaan tehdä samat yleiset havainnot kuin 1930-luvultaakin. Voidaan todeta, että yleensä ei ko. ryhmäedun kannatus missään ryhmässä rajoitu selvästi vain joihinkin edustajiin eikä toisaalta taas jakaannu aivan tasankaan ryhmän eri edustajien kesken, vaan toiset edustajat osoittavat suurempaa taipumusta ko. ryhmäedun kannattamiseen kuin toiset. Myös ne perusteet, jotka aiheuttavat tämän taipumuksen erilaisuutta edustajien keskuudessa näyttävät samoilta. Niinpä nytkin nk. maatalousryhmän ammattirakennetta tarkasteltaessa voidaan todeta, että siitä on noin 75 % maanviljelijöitä ja 25 %

T a u l u 20.

Ruotsalaisen kansanpuolueen ryhmän edustajien kannanotot varsinaisissa 36:ssa maatalousäänestyksessä vv. 1948—51 vaalikaudella.

Maatalouden ryhmäedun vastaiset äänet	Edustaja	Maatalouden ryhmäedun puolesta annetut äänet	Ammatti	Vaalipiiri
3	Wickman	32	saarnaaja	Vaasan 1. p. vlpr.
3	Korsbäck	30	agronomi	Vaasan 1. et. vlpr.
5	Fors	28	kihlakunnan- tuomari	Vaasan 1. p. vlpr.
5	Kullberg	26	maanvilj.	Uudenmaan 1. vlpr.
10	Jern	24	kunnallis- neuvos	Vaasan 1. et. vlpr.
7	Larson	22	maanvilj.	Ahvenanmaan vlpr.
7	Brommels	19	kansak. opet- taja	Vaasan 1. et. vlpr.
Yllä olevat edustajat olivat yli puolessa äänestyksistä maatalouden ryhmäedun kannalla, alla olevat alle puolessa äänestyksistä.				
17	Östenson	13	fil. maisteri	Uudenmaan 1. vlpr.
20	Meinander	9	fil. maisteri	Uudenmaan 1. vlpr.
26	Öhman	8	lakit. kand.	Uudenmaan 1. vlpr.
13	Törngren	8	fil. maisteri	Turun 1. et. vlpr.
22	Österholm	6	kouluneuvos	Uudenmaan 1. vlpr.
21	von Born	5	varatuomari	Uudenmaan 1. vlpr.
8	Söderhjelm	1	lakit. tri	Uudenmaan 1. vlpr.

muihin ammattiryhmiin kuuluvia. Ammatti näyttää siis vaikuttaneen taipumukseen äänestää maatalouden ryhmäedun mukaisesti. Poikkeukset tästä säännöstä kuitenkin osoittavat, että perussyynä lienee sotien jälkeiselläkin ajalla ollut valitsijakunnan rakenne. Maatalousväestö on valinnut edustajikseen mieluiten maanviljelijöitä, mutta varsinkin porvarillisissa puolueissa ja myös SKDL:n piirissä muidenkin ammattien edustajia. Nämä muidenkin ammattien edustajat ovat, tietoisina valitsijakuntansa rakenteesta ja toivomuksista, noudattaneet maatalouden ryhmäedun maksimointiin tähtäävää politiikkaa.

Tällaisen tulkinnan oikeutuksesta näyttää sotienjälkeinen aika antavan mielenkiintoisen lisätodisteen, nimittäin maatalouden ryhmäedun kannatuksen alueellisen jakaantumisen ruotsalaisessa kansanpuolueessa. Se osoittaa, että valitsijakunnan maatalousvaltaisuus Pohjanmaalla on vaikuttanut edustajain asennoitumiseen, vaikka heistä enin osa ei itse ole ollut ammatiltaan maanviljelijöitä. Missään muussa ryhmässä ei näin selvää alueellista erilaisuutta valitsijakunnassa voida päätellä esiintyvän.

Edustajien asennoitumiseen vaikuttaneet taktilliset laskelmat, jotka perustuvat milloin hallitusryhmässä olemiseen, milloin oppositiossa toimimiseen eivät sotienjälkeisenä aikana ilmene yhtä selvinä. Tämä johtuu mm. siitä että pienet porvarilliset ryhmät olivat yhtä mittaa oppositioasemassa koko tarkastelun kohteena olevan ajanjakson. Selvin tällainen muutos ilmenee SKDL:n suhtautumisessa maatalouspolitiikkaan. Ryhmän 1948 vaalien jälkeisen suuren aktiviteetin maatalouspolitiikassa selittävät koettu vaalitappio ja joutuminen oppositioon. Näistä syistä puolue aloitti ja saattoi aloittaa ankaran kilpailun pienviljelijäin suosiosta lähinnä maalaisliiton kanssa, mikä sitten ilmeni selvästi edustajain kannanotoissa.

Sosiaaliliigaaristen äänestysten osalta on syytä tarkastella lähinnä vain sosialidemokraattisten ja maalaisliittolaisten edustajain kannanottoja vuosien 1948—51 vaalikaudella. Molemmissa ryhmissä oli maatalouden ryhmäedun kannatus suunnilleen samansuuruisen keskimääräisesti otettuna, noin 25 % ryhmän äänestäneistä edustajista. Kuitenkin oli edustajakohtainen kannatus ryhmissä erilainen. Sosialidemokraattisessa ryhmässä jakaantuivat kannatusäänet hyvin tasaisesti niin, että yksikään ryhmän edustajista ei kannattanut maatalouden ryhmäetua yli puolessa äänestyksistä, joita oli yhteensä 14 kappaletta. Sen sijaan maalaisliiton ryhmässä on kannatuksen edustajakohtainen keskittyminen niin selvää, että seitsemän edustajaa on kannattanut ko. ryhmäetua yli puolessa äänestyksistä. Heistä oli viisi Lapin ja Oulun läänien vaalipiireistä valittuja sekä yksi Kuopion läänin läntisestä vaalipiiristä ja yksi Kymen läänin vaalipiiristä. Myös muut edustajat, joiden kohdalla kannatuksen keskittymistä oli havaittavissa, olivat Lapin ja Oulun läänien vaalipiireistä. Kilpailu vasemmiston kanssa pienviljelijäin suosiota käytiin siten nyt niinkuin 1930-luvun alussakin äänestäjäkunnan alueellisen erilaisuuden perusteella Pohjois- ja Itä-Suomen valitsijakuntaa silmällä pitäen maalaisliitosta kysymyksen ollen.

3. MAATALOUSVALIOKUNTA JA MAATALOUDEN RYHMÄETU

Sotien jälkeisenä aikana oli eduskunnan maatalousvaliokunnassa 17 jäsentä. Valiokunnan puolueryhmityskin oli sama kummankin vaalikauden aikana lukuun ottamatta sitä, että SKDL:n edustus aleni neljästä kolmeen ja sosialidemokraattien edustus kasvoi vastaavasti neljästä viiteen vuoden 1948 vaalien seurauksena. Edistyspuolueen edustajia ei maatalousvaliokunnassa ollut.

Tauluun 21 on merkitty maatalousvaliokunnan jäsenten kannanotot *varsinaisissa maatalousäänestyksissä* vuosien 1945—51 vaalikausina. Maalaisliiton ja pienten porvarillisten edustajain äänet on valtaosaltaan annettu maatalouden ryhmäedun puolesta. Maalaisliiton edustajat eivät ole kertaakaan äänestäneet sitä vastaan ja pienten porvarillisten puolueiden edustajatkin kaikki vähemmässä kuin puolessa äänestysten kokonaismäärästä. Vasemmistopuolueiden edustajat ovat olleet vastustavana osapuolena näissä äänestyksissä. Kuitenkin jo vuosien 1945—48 vaalikauden aikana sosialidemokraattien ja SKDL:n edustajat valiokunnassa kaikki antoivat jonkin verran myös maatalouden ryhmäetua kannattavia ääniä. Koska vasemmistoryhmien edustajia oli tämän vaalikauden aikana 8 ja porvarillisten ryhmien edustajia 9, voidaan todeta, että enemmistö on valiokunnan jäsenten keskuudessa ollut yleensä yhden äänen enemmistöllä maatalouden ryhmäedun puolella. Vuosien 1948—51 vaalikaudella lisääntyy tämä enemmistö vielä siten, että SKDL:n edustajat antoivat suunnilleen saman verran ääniä puolesta ja vastaan. SKDL:n edustajien muuttanut asenne kuvastaa sitä muutosta, joka on koko eduskunnan osaltakin todettu tässä ryhmässä tapahtuneen. Vaikka siis porvarillisten jäsenten enemmistö on maatalousvaliokunnassa 1930-lukuun verrattuna sotien jälkeisinä vaalikausina supistunut, on se kuitenkin vielä ollut olemassa, tosin vain yhden äänen enemmistöllä. Kuitenkin muuttamalla maatalouspolitiikkaa »vasemmistolaisemmaksi» on sille voitu hankkia myös SKDL:n tukea, joskin tämä tuki on lisännyt pienten porvarillisten ryhmien edustajain maatalouden ryhmäedun vastaisia kannanottoja. Sama vastareaktio on ollut näissä ryhmissä havaittavissa koko eduskunnankin asennoitumisia tarkasteltaessa (taulu 14).

Taulussa 22 on jälleen esitetty maatalouden ryhmäedun kannatus vertailtavaksi koko eduskunnan, suuren valiokunnan ja maatalousvaliokunnan jäsenten kesken. Sekä kannatusäänten keskimäärästä edus-

T a u l u 2 1.

*Eduskunnan maatalousvaliokunnan jäsenet¹⁸³ ja kannanotot
varsinaisissa maatalousäänestyksissä vv. 1945—51 vaalikausina.*

Vaalikausi 1945—48 (25 äänestystä)			Vaalikausi 1948—51 (36 äänestystä)		
Äänet maatalouden ryhmiä vastaan	Maatalous- valiokunnan jäsenet	Äänet maatalouden ryhmiä edun puolesta	Äänet maatalouden ryhmiä vastaan	Maatalous- valiokunnan jäsenet	Äänet maatalouden ryhmiä edun puolesta
14	Eskola, V.	5	30	Eskola, V.	3
13	Lepistö } Pusa, E. }	3	18	Pusa, E.	6
16	Simonen	4	24	Simonen, H.	2
16	Kuusela	4	24	Koskinen	6
18	Uusitalo	2	29	Sävelä	4
15	Riihimäki	7	15	Riihimäki	16
17	Talvio	4	13	Leino } Meriläinen }	19
20	Järvinen } Metsäranta }	4	17	Leskinen, M.	13
1	Hollsten	18	5	Kullberg	26
4	Fors	19	3	Korsbäck	30
1	Heikkilä	20	9	Heikkilä	16
1	Antila	21	9	Antila	23
—	Ikonen	24	—	Hautala	36
—	Lampinen	25	—	Ikonen	33
—	Miettinen } Hautala }	25	—	Koivuranta	35
—	Murtomaa	24	—	Lampinen	35
—	Vilhula } Luukka }	22	—	Murtomaa	36

¹⁸³ Poikkiviivat osoittavat puoluerajoja. Ylimpänä ovat sosialidemokraatit, sitten SKDL:set, ruotsalaiset, kokoomuslaiset ja maalaisliittolaiset.

T a u l u 2 2.

Maatalouden ryhmäedun kannatus varsinaisissa maatalousäänestyksissä keskimäärin ryhmittäin eduskunnassa, suuressa valiokunnassa ja maatalousvaliokunnassa vv. 1945—51 vaalikausina.¹⁸⁴

Vaalikausi 1945—48 (25 äänestystä)														
	sosiali- demokr.		SKDL		maalais- liitto		kokoo- musp.		ruots. kansanp.		edistys- puolue		keskim. kaikki ryhmät	
	k	%	k	%	k	%	k	%	k	%	k	%	k	% ¹⁸⁵
Koko eduskunta	2.1	8.4	2.1	8.4	20.4	81.6	17.9	71.6	13.2	52.8	11.9	47.6	10.0	40.0
Suuri valiokunta	2.5	10.0	2.3	9.2	22.0	88.0	19.2	76.8	15.2	60.8	12.5	50.0	11.0	44.0
Maatalousvaliok.	4.0	16.0	4.3	17.2	24.0	96.0	20.5	82.0	18.5	74.0	—	—	13.6	54.4
Vaalikausi 1948—51 (36 äänestystä)														
Koko eduskunta	1.9	5.3	10.8	30.0	32.5	90.3	14.8	41.1	16.4	45.6	10.8	30.0	15.6	43.3
Suuri valiokunta	2.0	5.6	9.8	27.2	33.4	92.8	16.3	45.3	17.7	49.2	13.0	36.1	16.1	44.7
Maatalousvaliok.	4.2	11.7	16.0	44.4	35.0	97.2	19.5	54.2	28.0	77.8	—	—	19.9	55.3

¹⁸⁴ Kts. laskentaperusteista s. 55 ja taulu 10, s. 56.

¹⁸⁵ Maatalouden ryhmäedun kannatuksen suhdeluvut koko eduskunnan osalta olivat suhteessa *äänestäneiden* lukumäärään vuosien 1945—48 vaalikaudella 50.3 % ja vuosien 1948—51 vaalikaudella 51.2 %. Vrt. viite 89, s. 56.

tajaa kohti laskettuna että sen prosenttiosuudesta äänestyksistä voidaan havaita kannatuksen vähäistä lisääntymistä suuressa valiokunnassa koko eduskuntaan verrattuna, mutta huomattavaa lisääntymistä maatalousvaliokunnassa edellisiin verrattuna. Tämä maatalouden ryhmäedun kannatuksen konsentroituminen maatalousvaliokunnan jäsenten piiriin toteutuu kummankin vaalikauden aikana kaikissa ryhmissä, paitsi edistyspuolueen ryhmässä, jolla ei ollut edustusta maatalousvaliokunnassa. Niinpä sitten vuosien 1945—48 vaalikautena kannatusäänten keskimäärä edustajaa kohti oli koko eduskunnan osalta 10.0 ääntä eli 40.0 % mahdollisista 25 äänestä, mutta maatalousvaliokunnan jäsenten keskuudessa 13.6 ääntä eli 54.4 % 25 mahdollisesta. Samalla tavalla voidaan vuosien 1948—51 vaalikaudelta todeta, että kannatusäänten keskimäärä edustajaa kohti oli koko eduskunnan osalta 15.6 ääntä eli 43.3 % 36 mahdollisesta, mutta maatalousvaliokunnan jäsenten keskuudessa 19.9 ääntä eli 55.3 % mahdollisista. Samalla kun nämä luvut viittaavat maatalouden ryhmäedun kannatuksen tiivisty-

miseen maatalousvaliokunnassa, kuten 1930-luvullakin, ne antavat aiheen otaksua, että maatalouden ryhmäedun kannattajat olivat keskimääräisesti ottaen enemmistönä koko eduskunnassa, sekä enemmistönä myös maatalousvaliokunnassa sen sisäisessä toiminnassa, mikä myös oli 1930-luvulta tehty otaksuma. Sen voi kuitenkin vahvistaa vain valiokunnan sisäisen päätöksenteon lähempi tutkiminen.

III

Yhteenvedo tutkimustuloksista

1. MAATALOUTTA KOSKEVIEN ÄÄNESTYSTEN LUKUMÄÄRÄ

Eduskunta joutuu ratkaisemaan maatalouden ryhmäedun piiriin kuuluvia asioita vuosittain. Ratkaistaviksi tulevat äänestysaiheet voivat ensinnäkin liittyä maataloutta koskeviin lakialoitteisiin tai voimassa olevien lakien muutosehdotuksiin. Maataloutta koskeva lainsäädäntä on sangen monipuolista ulottuen maatalouselinkeinon toimintaedellytyksiä säätelevistä yleislaeista aina yksityiskohtia koskeviin hetkellisiin hintaratkaisuihin saakka ja kuvastaa siten maatalouselinkeinon riippuvuutta maassamme valtiovallan tuesta ja säännöstelevästä toiminnasta. Tarkastellun ajanjakson aineisto osoittaa, että maataloutta koskevan lainsäädäntätyön intensiteetti kohoaa, kun maatalouspolitiikan avulla on koetettava auttaa maataloutta sopeutumaan poikkeuksellisiin olosuhteisiin, kuten esim. 1930-luvulla maailmanpulan vaikutuksiin. Olojen normalisoituessa uusien lakien tarve vähenee ja niin myös näiden säätämisestä aiheutuvien maatalousäänestysten lukumäärä.

Paitsi lainsäädäntätyössä maatalous on ryhmäetuna esillä vuosittain myös siten, että tulo- ja menoarviossa, lähinnä 11. pääluokassa, ratkaistaan maatalouden käyttöön tulevat määrärahat. Valtaosa määrärahoista on lakisidonnaisia ja vuosittain toistuviksi tarkoitettuja eikä niiden olemassaolo siten tule kokonaisuudessaan vuosittain ratkaistavaksi. Äänestykset toimitetaan muutosehdotuksista, jotka voivat tarkoittaa vähennystä taikka lisäystä maatalouden määrärahoihin. Tarkastellun ajanjakson osalta on käynyt ilmi, että määrärahojen muuttelu-

halu voi vaihdella. Yleisesti ottaen se on näyttänyt riippuvan maalaisliiton suhteesta hallitukseen siten, että hallituksessa mukanaolo on vähentänyt muutteluhalua ja oppositioasema on sitä lisännyt. Tämä johtuu luonnollisesti siitä, että hallitusasemassa ollessaan maalaisliitto on itse muovaamassa budjetin pääluokkia ehdotuksen muotoon, mikä on tietysti omiansa sitomaan yksityisten edustajain liikkumavapautta eduskunnassa. Joskus voi tämä lojaliteetti kuitenkin pettää, kuten tapahtui vuonna 1938 vehnän ja rukiin tulleja käsiteltäessä, jolloin maalaisliiton ryhmän vähemmistö asettui aktiivisine vastaehdotuksineen vastustamaan maalaisliittolais-sosialidemokraattisen hallituksen tulliesitystä. Tällainen »kapina» voisi tietysti sattua jonkun kiistanalaisen määrärahan kohdalla, jos puolue on joutunut huomattaviin myönnytyksiin hallitusyhteistyössä muiden puolueiden kanssa. Muista puolue ryhmistä voidaan tehdä samanlainen havainto, että ne oppositioasemissa ollessaan ovat taipuvaisia tekemään joko kilpailevia tai vastustavia ehdotuksia, mutta hallituksessaolo aiheuttaa pidättyväisyyttä muutosehdotuksissa, kuten esim. sosialidemokraattisen ryhmän toiminnasta 1930-luvulla voi havaita. Sen piiristähän tehtiin runsaasti nk. sosiaaliagraaris-luontoisia ehdotuksia silloin, kun puolue oli jyrkässä oppositiossa ja maalaisliitto hallituspuolueena 1930-luvun alussa. Tämä aktiviteetti väheni mainittujen puolueiden lähestyessä toisiaan, ensin yhteisessä oppositioasemassa Kivimäen hallituksen aikana, ja hävisi lähes kokonaan näiden puolueiden muodostaessa yhteishallituksen 1930-luvun lopulla. Samalla tavalla vuonna 1948 tapahtunut nk. kolmen suuren hallitusyhteistyön päättyminen, sosialidemokraattisen vähemmistöhallituksen muodostaminen ja maalaisliiton sekä SKDL:n joutuminen oppositioon lisäsi vuosien 1948—51 vaalikaudella selvästi viimeksimainittujen ehdotusaktiivisuutta maataloutta koskevissa asioissa.

Maatalouden ryhmäedun parlamentaarinen merkitys, ts. se, miten useasti se esiintyy äänestysratkaisuisissa, vaihtelee siis riippuen maatalouspolitiikan vaatimuksista ja ryhmien suhteesta hallitukseen. Minkä tasoinen tämä merkitys yleisesti ottaen on, ei ole arvioitavissa, koska vertailupohja muihin ryhmäetuihin puuttuu. Maatalousäänestysten 10—20 %:n osuus kaikista avoimista äänestyksistä tarkastellulla ajanjaksolla kuitenkin osoittaa, että maatalous lienee eturyhmistä useimmin esillä eduskunnassa. Vastaavaa osuutta äänestyksistä ei voi ne mikään muu selvästi määriteltävissä oleva eturyhmä osoittaa.

2. MAATALOUDEN RYHMÄEDUN KANNATUS

Maataloutta koskevissa äänestyksissä toteutuvia ryhmäyhdistelmiä tarkasteltaessa näytti siltä, että maatalouden ryhmäedun kannatuksen kaava on joustava. Näytti nimittäin mahdolliselta, että kannatuksen antajana saattoi olla mikä ryhmä tahansa ja että erilaiset ryhmäyhdistelmät olivat mahdollisia. Näin ollen mitään kannatuksen säännönmukaisuutta ei esiintynyt lukuunottamatta sitä tosiseikkaa, että kannatus keskittyy maalaisliiton eduskuntaryhmään, joka 1930-luvulla oli 78.4 %:ssa äänestyksistä enemmistönä maatalouden ryhmäedun puolella äänestysjakautumassa ja sotienjälkeisenä aikana 77.2 %:ssa äänestyksistä.

Tämä ryhmittäisen kannatuksen monimuotoisuus on kuitenkin vain näennäistä ja johtuu siitä, että äänestysaineisto maatalouden alaan rajoittuvanakin, sisältää sängen erilaisia äänestysaiheita. Aineisto voidaan selvin perustein jakaa kahteen eri luokkaan, varsinaisiin maatalousäänestyksiin ja sosiaaliagraarisiin äänestyksiin. Jako voidaan suorittaa mielivaltaisiin arvioihin turvautumatta ja siis tältä osin intersubjektiviivisen validiteetin vaatimukset tyydyttäen, ryhmien aseman mukaan äänestysjakautumassa, mikä on puhtaasti laskennallisesti määriteltävissä, kun ryhmän enemmistön aseman katsotaan edustavan koko ryhmän asemaa. Luokitus on siis suoritettu sen mukaan, mitkä ryhmät kannattivat maatalouden ryhmäetua. Jakoperusteena 1930-luvulla oli sosialidemokraattien asema äänestysjakautumassa siten, että tämän ryhmän enemmistön kannatus on leimannut äänestykset sosiaaliagraarisiksi ja muut äänestykset varsinaisiksi maatalousäänestyksiksi. Sotien jälkeisenä aikana taas ne äänestykset, joissa vasemmistoryhmät yhdessä tai erikseen esiintyivät maatalouden ryhmäetua kannattavina, laskettiin sosiaaliagraarisiin äänestyksiin kuuluviksi ja muut varsinaisiin maatalousäänestyksiin. Vasemmiston sotienjälkeinen jakaantuminen kahteen eri ryhmään on vaatinut lisäksi sen lisäkriteerion, että kaikki ne äänestykset, joissa maalaisliiton ryhmän enemmistö esiintyi ryhmäedun kannattajana, on luettu varsinaisiin maatalousäänestyksiin kuuluviksi siinäkin tapauksessa, että jompi kumpi vasemmistoryhmä esiintyisi samalla puolella äänestysjakautumaa.

Tällaisin perustein muodostettuja äänestysluokkia luonnehtivat muutkin luokkakohtaiset yhtäläisyydet kuin jakoperuste, mikä tekee luokittelun perustelluksi. Ensinnäkin varsinaisissa maatalousäänestyksissä oli muutamia mainittuja poikkeuksia lukuunottamatta maatalou-

den ryhmäedun kannattajana maalaisliiton ryhmä melkein kokonaisuudessaan ja vaihteleva osa pienistä porvarillisista ryhmistä. Vasemmiston kannatus oli satunnaista ja vähäistä paitsi tutkimuksen käsittävän ajanjakson viimeisen vaalikauden aikana, jolloin SKDL:n kannatus lisääntyi näissä äänestyksissä huomattavasti. Sosiaaliagraarisissa äänestyksissä esiintyivät taas vasemmistoryhmät yhdessä tai erikseen maatalouden ryhmäedun täysivoimaisina kannattajina saaden säännönmukaisesti maalaisliiton ryhmän vähemmistön tuen, mutta vain satunnaisesti kannatusääniä pienistä porvarillisista ryhmistä. Tämän kannatuksen kaavan yhtenäisyyden ohella kumpaakin luokkaa erikseen tarkasteltaessa voidaan myös todeta, että aiheen varsinaisiin maatalousäänestyksiin on antanut pienistä porvarillisista ryhmistä tai maalaisliiton ryhmästä tehty ehdotus, kun sen sijaan sosiaaliagraarisiin äänestyksiin on antanut aiheen säännönmukaisesti vasemmistoryhmistä tehty ehdotus. Täten siis ensinmainittu äänestysten luokka edustaa porvarillista maatalouspolitiikkaa vastakohtana sosialististen ryhmien näkemyksille maatalouspolitiikasta sosiaaliagraaristen äänestysten luokassa. Tästä tärkeästä eroavaisuudesta johtuu, että luokkien välinen erillaisuus ja luokkien sisäinen yhdenmukaisuus toteutuu myös kun on kysymys äänestysaiheiden luonteesta. Sosiaaliagraariset äänestysaiheet erottuvat muista niihin sisältyvän sosiaalisen ja pienviljelijäystävällisen aineksen vuoksi. Tämä ero hämärtyi kuitenkin viimeisen vaalikauden aikana maalaisliiton vastatessa SKDL:n ryhmän suuresti aktivoituneeseen toimintaan maatalouden alalla, tekemällä vastaavan määrän samansisältöisiä ehdotuksia, ts. kääntäen maatalouspolitiikkaa entistä enemmän sosiaaliagraaris-luontoiseksi. Mahdollisuus jakaa äänestysaineisto muodollisesti selvien ja asiallisesti perusteltavien ominaisuuksiensa mukaan kahteen luokkaan osoittaa, että eduskunnan suhtautuminen maatalouden ryhmäetuun on poliittisesti kaksidimensionaalista ja että vain näiden dimensioiden huomioon ottaminen tekee mahdolliseksi yksityiskohtaisemmat huomiot maatalouden ryhmäedun kannatuksesta eduskunnassa.

Maatalouden ryhmäedun kannatuksessa havaittaviin vaihteluihin voidaan hakea selitystä seuraavista perusteista, joista kutakin tarkastellaan tehtyjen huomioiden valossa erikseen.

1. Ryhmän suhde hallitukseen
2. Ryhmän puoluestrateginen päätös
3. Valitsijakunnan rakennemuutos
4. Maatalouspolitiikan suunnanmuutos

Ryhmän suhde hallitukseen näyttää vaikuttavan maatalouden ryhmäedun kannatukseen siten, että ryhmän kannatus hallitusryhmän ominaisuudessa on vähäisempi kuin oppositioryhmän ominaisuudessa. Niinpä pienet porvarilliset ryhmät, jotka 1930-luvun kahden ensimmäisen vaalikauden aikana olivat hallitusvastuussa, siirtyivät oppositioon Cajanderin III hallituksen ajaksi. Samanaikaisesti on havaittavissa, että maatalouden ryhmäedun kannatus näissä ryhmissä varsinaisissa maatalousäänestyksissä kohosi, toisen vaalikauden aikana annettua kannatusta kolmannen vaalikauden aikana annettuun kannatukseen verrattaessa. Sama huomio voidaan tehdä näiden ryhmien osalta myös sosiaaliagrarisista äänestyksistä, joskin äänestysten vähäisestä lukumäärästä johtuen heikommin perustein. Myös sosialidemokraattisesta ryhmästä voidaan havaita, että kannatusta sen piirissä esiintyi varsinaisissa maatalousäänestyksissä 1930-luvun kahden ensimmäisen vaalikauden aikana, mutta ei juuri enää viimeisen vaalikauden aikana, jolloin ryhmä oli hallitusvastuussa. Maalaisliiton ryhmästä voidaan todeta, että myös sen piirissä kannatus heikkeni oppositioasemasta hallitusvastuuseen siirtymisen seurauksena. Samanlainen huomio voidaan tehdä SKDL:n ryhmästä sotien jälkeiseltä ajalta, sillä ryhmän kannatus lisääntyi ryhmän siirtyessä oppositioon vuonna 1948. Maalaisliiton kannatus oli jo sen hallituksessa ollessa niin korkealla tasolla, että oppositioon siirtyminen sen osalta vain vähän näkyy kannatuksen kasvuna, mutta sitäkin selvemmin ehdotusaktiivisuuden lisääntymisenä.

Koko eduskunnan osalta tehdyt havainnot maatalouden ryhmäedun vaihteluista voidaan nähdä myös maatalousvaliokunnan jäsenten muodostamassa suppeammassa piirissä. Niinpä pienten porvarillisten ryhmien edustajain kannatus kasvoi, kun ryhmät siirtyivät oppositioon 1930-luvun loppupuolella. Samanaikaisesti sosialidemokraattien asenne puolestaan muuttui lähes täydellisesti kielteiseksi maatalouden ryhmäetua koskeviin ehdotuksiin nähden, kun he siirtyivät hallitusvastuuseen. Myös SKDL:n maatalousvaliokuntaan kuuluvat edustajat lisäsivät huomattavasti kannatustaan ryhmän siirtyessä oppositioon sotien jälkeisenä aikana.

Vaikka ryhmän oppositiossaolo nähtävästi vapauttaa ja kannustaa ryhmän edustajia runsaskätisempään suhtautumiseen maatalouden ryhmäetua kohtaan ja hallitusasema taas sitoo toimintavapautta, eivät kaikki kannatuksessa havaittavat muutokset nähtävästi ole pelkästään ryhmän aseman passiivisia seurausilmiöitä. Ainakin kahdessa tapauk-

nessä näyttää siltä, että ryhmässä on voitu tehdä puoluestrategisista syistä suoranaan päätös kannatuksen lisäämisestä. Tällainen päätös on saattanut vaikuttaa siihen, että kokoomuspuolueen ryhmä ryhtyi 1930-luvun viimeisenä vaalikautena kannattamaan maatalouden ryhmäetua lähes 100-prosenttisesti sen sijaan, että sen äänestäneistä edustajista vain 55.8 % kannatti ko. ryhmäetua edellisen vaalikauden aikana. Muutos oli liian suuri ollakseen yksinomaan seurausilmiö oppositioasemaan siirtymisestä varsinkin kun ryhmän edustus Kivimäen hallituksessa oli jo epävirallista ja epämääräistä laatua. Toinen tapaus, jossa kannatuksen kasvu ei liene yksinomaan passiivista seurausta ryhmän aseman muuttumisesta suhteessa hallitukseen, on SKDL:n ryhmän kannatuksen kasvu vuosien 1948—51 vaalikaudella edelliseen vaalikauteen verrattuna. Tässäkin tapauksessa on syytä olettaa, että ryhmässä on tehty puoluestrateginen päätös kilpailun aloittamisesta pienviljelijäin suosioista, mihin raskas vaalitappio vuonna 1948 on ilmeisesti antanut aiheen. Näissäkin tapauksissa luonnollisesti ryhmien oppositioasema mahdollistaa kannatuksen lisäämisen, mutta lisäys ei ole passiivinen seuraus ryhmän aseman muuttumisesta, vaan siinä on ilmeisesti yhteispäätös kannatuksen lisäämisestä mukana aktiivisena tekijänä.

Ryhmien suhde hallitukseen ja ryhmien strategiset päätökset selittävät kuitenkin vain osaksi edustajain maatalouden ryhmäedulle suoman kannatuksen vaihteluita eivätkä nämä syyt sitäpaitsi selitä lainkaan kannatuksen olemassaoloa, sen silmiinpistävän yhdenmukaista kaavaa kummassakin äänestysten luokassa erikseen. Kannatuksen perusteita on mahdollista etsiä puolueiden valitsijakunnan rakenteesta siten, että muutosten valitsijakunnan rakenteessa pitäisi heijastua myös muutoksena edustajain kannanotoissa. Tämän hypoteesin perustana on siis oletttamus, että edustajat asennoitumisellaan seuraavat jossain määrin valitsijakuntansa tahtoa, sikäli kuin ovat siitä perillä. Tutkimuksen käsittävän ajanjakson aikana tapahtuneet huomattavat muutokset puolueiden parlamentaarisisissa voimasuhteissa näyttävät tarjoavan tilaisuuden hypoteesin paikkansapitävyyden tarkastelemiseen, edellyttäen, että puolueiden parlamentaarisisissa voimasuhteissa tapahtuvia muutoksia vastaavat samansuuntaiset, joskaan eivät täsmälleen samansuuruiset muutokset puolueiden suosiossa valitsijakunnan keskuudessa. Tämä vastaavaisuus ei voi olla tarkka, vaan siihen voivat vaikuttaa suuresti vaaliliitot, äänestysprosentti jne., ja edustajaehdokkaiden välisen ratkaisun sanelee yksityistapauksissa joskus kapea äänestäjain

marginaali. Vaalijärjestelmämme pitkälle toteutetusta suhteellisuu-
desta kuitenkin johtuu, että useiden eduskuntapaikkojen suuruinen
muutos yleensä merkitsee myös muutosta ao. puolueen menestyksessä
valitsijakunnan keskuudessa. Niinpä vertaamalla vaalien aiheuttamia
muutoksia eduskunnassa ryhmäedun kannatukseen eri ryhmissä, voi-
daan pyrkiä tekemään johtopäätöksiä syy-yhteyksistä kahden muuttu-
jan, toisaalta puolueiden valitsijakunnan rakenteen ja toisaalta maata-
louden ryhmäedun kannatuksen välillä suurista muutoksista kysymyk-
sen ollen.

Lähtökohtana on ensinnäkin, että vasemmisto, sosialidemokraatit,
sai 1930-luvun aikana ensimmäistä ja viimeistä vaalikautta toisiinsa
verrattaessa, yhteensä 17 lisäpaikkaa eduskunnassa, vuosien 1933 ja
1936 vaalien tuloksena ja ryhmän jäsenluku kohosi 66:sta 83:een
edustajaan. Muiden ryhmien yhteisvoima sen sijaan aleni 134:stä 117
edustajaan. Kun sosialidemokraattien kannatus maatalouden ryhmä-
edulle ei kuitenkaan kokonaisuutena ottaen tästä voimallisyyksestä
miksikään muuttunut, voidaan olettaa, että sosialidemokraattien saa-
mat lisääännet ovat tulleet asutuskeskukseisistä yhteiskuntapiireistä,
ts. piireistä, jotka eivät ole tunteneet maatalouden ryhmäetua omak-
seen. Tämä johtopäätös voidaan tehdä sillä edellytyksellä, että äänes-
täjäkunnan rakenteella on vaikutusta edustajain kannanottoihin ja
näinhän täytynee ainakin jossain määrin olla, koska mm. maatalouden
ryhmäedun kannatuksella on todetut kiinteät piirteet vaalikaudesta
toiseen. Kannatus ei voi siten perustua yksinomaan valitsijoista riippu-
mattomalle individualistiselle harkinnalle, sillä silloin kannatuksen
kaava olisi paljon oikukkaampi. Edelleen voidaan päätellä, että kun
nimenomaan asutuskeskukseiset äänestäjät ovat vähentyneet suhteel-
lisesti porvarillisten ryhmien osalta, maaseudun äänestäjien suhteelli-
nen lukumäärä on kasvanut eli edustajakohtaisesti todettuna, maata-
louden ryhmäetua kannattavain edustajain suhteellinen osuus näissä
ryhmissä on kohonnut. Näin olikin tosiasiasa tapahtunut, sillä nk.
maatalousryhmän miesvahvuuden varsinaisista maatalousäänestyksistä
kysymyksen ollen on todettu 1930-luvun aikana pysyneen lähes sama-
na, 83—85 edustajana keskimäärin, ja se muodosti siten 62.4 % en-
simmäisen vaalikauden porvarillisista edustajista ja 72.3 % kymmen-
luvun viimeisen vaalikauden edustajista. Tässä yleisessä merkityksessä,
1930-lukua yhtenä kokonaisuutena tarkastellen voidaan siis todeta va-
litsijakunnan rakennemuutoksen heijastuvan ryhmien maatalouden
ryhmäedulle antamassa kannatuksessa siinä muutoksia aiheuttaen.

Kuitenkin muutosten yksityiskohtaisen tarkastelun antama kuva on monimutkaisempi, niin että ryhmien voimasuhteiden muutokset eivät täysin vastaa maatalouden ryhmäedun kannatuksessa todettuja muutoksia, ts. ne eivät ole samanaikaisia. Niinpä vuoden 1933 vaaleissa tapahtuneet muutokset ryhmien voimasuhteissa voidaan havainnollisuuden vuoksi esittää alla olevan asetelman muodossa.

		IKL	+ 14
kokoomus	— 24	socialidemokraatit	+ 12
maalaisliitto	— 6	muut	+ 4
yhteensä	— 30	yhteensä	+ 30

Asetelmasta näkyy, että kokoomuksen on täytynyt menettää ääniä sekä IKL:lle että socialidemokraateille. Todennäköisesti socialidemokraatteja kannattamaan siirtyneet ovat olleet asutuskeskukseleisiä ja IKL:oa kannattamaan siirtyneet maaseutuväkeä, sillä socialidemokraattinen ryhmä ei osoittanut mitään jyrkkää maatalouden ryhmäedun kannatuksen kasvua vaaleja seuranneen vaalikauden aikana, kun taas IKL:n piirissä kannatus oli lähes 90 %:sta. Asetelmasta näkyy edelleen, että kokoomuksen äänestäjien menetys lienee ollut suunnilleen yhtä suuri kummallekin taholle. Tästä on osoituksena sekin, että maatalouden ryhmäedun kannatus varsinaisissa maatalousäänestyksissä säilyi kokoomuspuolueessa vaaleja seuranneen vaalikauden aikana suhteellisesti yhtä suurena, vajaana puolena ryhmän jäsenmäärästä, tästä suuresta mullistuksesta huolimatta. Tässä tapauksessa voidaan siis verrattain tarkoin seurata äänestäjäkunnan muutosten vaikutuksia edustajain äänestyskäyttäytymiseen. Asetelman mukaan on edelleen todennäköistä, että maalaisliiton jättäneet äänestäjät olivat siirtyneet nimikkeen »muut» sisältämiin pikkupuolueisiin, pienviljelijöihin ja kansanpuolueeseen, joita yleisesti pidettiinkin maalaisliiton »juurivesoina» ja joiden edustajat äänestivätkin maatalouden ryhmäedun puolesta. Mainittakoon vielä, että maatalouden ryhmäedun kannatus säilyi muissa ryhmissä suurin piirtein ennallaan.

Vuoden 1936 vaaleissa olivat voimasuhteiden muutokset vähemmän dramaattisia, mutta kuitenkin huomion arvoisia, kuten alla olevasta asetelmasta käy ilmi.

edistyspuolue	— 4	socialidemokraatit	+ 5
muut	— 3	kokoomus	+ 2
yhteensä	— 7	yhteensä	+ 7

Asetelman perusteella on vaikea päätellä millaisista äänestäjien muutoksista on kysymys, mutta on mahdollista, että edistyspuolueen kannattajia siirtyi äänestämään nimenomaan socialidemokraatteja. Jos nämä olivat etupäässä asutuskeskuksista kotoisin olevia, on maatalouden ryhmäedun kannattajain suhteellisen osuuden täytynyt kasvaa edistyspuolueen ryhmässä. Näin tapahtuikin, sillä kannatus kohosi toisesta vaalikaudesta kolmanteen siirryttäessä 24.5 %:sta 40.0 %iin. Pikkupuolueiden äänestäjiä on asetelman mukaan siirtynyt äänestämään sekä kokoomusta että socialidemokraatteja, mutta on epävarmaa, onko tämä siirtyminen tapahtunut suoraan asetelman osoittamalla tavalla vai onko se tapahtunut siten, että näiden pikkupuolueiden äänestäjät siirtyivät äänestämään maalaisliittoa ja maalaisliitosta puolestaan siirryttiin äänestämään kokoomusta. Vain yksityiskohtainen vaalitulosten tutkimus voisi tätä asiaa valaista. Joka tapauksessa tällä viimeksi mainitulla siirtymällä ei ole ollut näkyvää vaikutusta maatalouden ryhmäedun kannattamiseen, sillä sen suhteelliset muutokset ko. ryhmien voimasuhteissa olivat siihen liian pieniä.

Ryhmien voimasuhteita koskevat asetelmat eivät kuitenkaan anna mitään selitystä siihen, miksi kokoomuksen ja ruotsalaisen kansanpuolueen ryhmissä maatalouden ryhmäedun kannatus kasvoi voimakkaasti juuri siirryttäessä kolmannelle vaalikaudelle 1930-luvulla. Näiden ryhmien voimasuhteissahan ei vuoden 1936 vaaleissa tapahtunut mainittavampia muutoksia. On mahdollista, että niiden äänestäjäjoukossa on tapahtunut sisäinen rakennemuutos, joka ei näy voimasuhteiden muutoksena, mutta se on epätodennäköistä. Luultavampaa on, että Cajanderin III hallituksen muodostaminen, maalaisliiton ja socialidemokraattien yhteistyö hallituksessa sekä pienten porvarillisten puolueiden joutuminen oppositioon, ovat aiheuttaneet muutoksen näiden ryhmien asenteessa maatalouden ryhmäetuun, muutoksen, jonka puolestaan on tehnyt mahdolliseksi maatalouden kannatusta näissä ryhmissä suosinut aikaisempi rakennemuutos.

Sotienjälkeisen ajan vaaleissa, vuosina 1945 ja 1948, vasemmiston voima kasvoi tuntuvasti 1930-luvun lopun voimasuhteisiin verrattuna. Vasemmiston edustajamäärä kohosi vuoden 1939 vaalien anta-

masta tuloksesta, 85 edustajasta, 99 edustajaan vuonna 1945 ja 92 edustajaan vuonna 1948, muiden ryhmien edustajamääräin yhteissumman alentuessa samanaikaisesti vuoden 1939 aikaisesta 115 edustajasta 101 edustajaan 1945 ja 108 edustajaan vuonna 1948. Verrattaessa tätä äänestäjäkunnan selvää siirtymistä vasemmiston hyväksi maatalouden ryhmäedun kannatukseen puolueryhmissä varsinaisissa maatalousäänestyksissä voidaan todeta, että vasemmiston voiman kasvua vastaa maatalouden ryhmäedun kannatuksen kasvu vasemmistoryhmissä ja tämän kannatuksen väheneminen muissa ryhmissä. Niinpä maatalousryhmän porvarilliset jäsenet muodostivat 1930-luvun viimeisen vaalikauden aikana 72.3 % porvarillisista edustajista, mutta vuosien 1948—51 vaalikauden aikana vain 66.8 % siitä. Tämän mukaan vasemmisto on saanut ilmeisesti huomattavasti myös maaseutuvaestön ääniä, mitkä äännet muut ryhmät ovat vastaavasti menettäneet.

Jälleen on kuitenkin yksityiskohtaisemmassa tarkastelussa todettava, että valitsijakunnan rakennemuutokset ja kannatuksen muutokset, vaikka ne koko sotienjälkeiseltä ajalta ovatkin yhdensuuntaisia, eivät ole aivan samanaikaisia. Tarkasteltakoon ensin vuoden 1945 vaalien aiheuttamia muutoksia ryhmien voimasuhteissa seuraavan asetelman mukaan.

		IKL	— 9
kokoomus	+ 3	ruotsalaiset	— 4
edistysp.	+ 3	maalaisliitto	— 7
SKDL	+ 49	sosialidemokraatit	— 35
yhteensä	+ 55	yhteensä	— 55

Asetelmassa on huomattavimpana muutoksena SKDL:n syntyminen, pääasiassa 1930-luvun sosialidemokraattisen ryhmän kustannuksella. Merkillepantavaa kuitenkin on, että myös muut ryhmät ovat ilmeisesti menettäneet kannatustaan SKDL:lle, nimittäin ainakin maalaisliitto ja mahdollisesti myös ruotsalaiset ja IKL, joskin kaksi viimeksimainittua on menettänyt kannatusta myös kokoomukselle ja edistyspuolueelle. Kuitenkin SKDL:n kannatuksen lisäys on osaksi peräisin ryhmistä, joiden valitsijakunnassa on syytä olettaa olevan runsaasti maatalouden ryhmäedun kannattajia. Jos SKDL:n oletetaan saaneen näitä maaseudun asukkaiden ääniä, ei tämä seikka kuitenkaan näy ryhmän edustajain kannanotoissa vuosien 1945—48 vaalikaudella, vaan vasta seuraavan vaalikauden aikana, jolloin ryhmän kannat-

tus maataloudelle varsinaisissa maatalousäänestyksissä kohosi edellisen vaalikauden 10.4 %:sta 37.6 %:iin. Edustajain reaktion viivästyminen ei merkinne sitä, että SKDL ei olisi jo vuoden 1945 vaaleissa saanut maaseudun asukkaiden ääniä, vaan johtuu todennäköisesti siitä, että ryhmä hallitusasemassa ollessaan ei katsonut voivansa antaa tämän seikan vaikuttaa kannanottoihin. Vasta vapauduttuaan hallitusvastuusta tämä kävi mahdolliseksi. Osoituksena siitä, että SKDL:n äänestäjien joukossa on maaseudun asukkailla ja viljelijäväestölläkin vuoden 1945 vaalien tuloksena täytynyt olla huomattava sija, ovat vuoden 1948 vaalien tulokset seuraavassa asetelmassa pelkistettyinä.

kokoomus	+	5	edistysp.	—	4
sosialidemokraatit	+	4	SKDL	—	11
maalaisliitto	+	7	ruotsal. vasemm.	—	1
yhteensä	+	16	yhteensä	—	16

Asetelman mukaan SKDL menetti ääniä ainakin maalaisliitolle ja myös sosialidemokraateille. Maalaisliiton SKDL:lta voittama kannatus on todennäköisesti ollut peräisin maaseudun asukkailta, joiden kannatusta SKDL siten menetti. Vaalien tulos on SKDL:n piirissä nähtävästi tulkittu erityisesti pienviljelijäin äänten menetykseksi, koska näistä vaaleista lähtien ryhmän on sallittu maatalousäänestyksissä hajota ja niiden edustajain, jotka ovat tienneet saaneensa kannatuksensa maaseutuväen taholta, on sallittu ottaa ryhmän enemmistön vastainen kanta. Maatalouden ryhmäedun kannatuksen edustajakohtaisesta jakaantumisesta ryhmässä on käynyt ilmi, että tällainen päätös on tehty, paitsi yleensä menetetyt kannatuksen takaisin voittamiseksi myös maaseudun piirissä elävän valitsijakunnan tyydyttämiseksi, koska kannatuksen on todettu keskittyvän selvästi Pohjois- ja Itä-Suomesta valittujen edustajain piiriin. Näyttääkin todennäköiseltä, että huomattava osa maaseutuväestöä siirtyi sotien jälkeisenä aikana kannattamaan SKDL:oa, jonka edustajien oli pakko ryhtyä kannanotoissaan ottamaan huomioon tämä valitsijakuntansa rakenne.

Vuosien 1945 ja 1948 vaalien tuloksia kuvaavista asetelmista ei kuitenkaan ole saatavissa tietoa siitä, miksi pienistä porvarillisista ryhmisistä juuri kokoomuksen ryhmässä maatalouden ryhmäedun kannattajain määrä aleni ryhmän jäsenmäärän kasvaessa, ei ainoastaan suhteellisesti ryhmän jäsenmäärään verrattuna vaan myös absoluuttisesti maatalouden ryhmäedun kannattajain lukumäärällä mitattuna. On jälleen

mahdollista, että puolueen valitsijakunnassa tapahtui siirtymisiä, vaalien aiheuttamia muutoksia kuvaavissa asetelmissä näkymättömin tavoin siten, että kokoomus menetti maaseutuväestön kannatusta samalla kun se voitti kannatusta muilla tahoilla. Tämä ei kuitenkaan ole todennäköistä, vaan maatalouden ryhmäedun äkillinen kannatuksen aleneminen nimenomaan kokoomuksen ryhmässä juuri vuosien 1948—51 vaalikaudella johtunee siitä, että maatalouspolitiikan suuntaa, sellaisena kuin se ilmenee tänä aikana lähinnä maalaisliiton äänestyksiä aiheuttavissa ehdotuksissa, oli käännetty selvästi poliittisesti vasemmalle. Äänestysaiheiden esittelyn yhteydessä on todettu, että juuri tämän vaalikauden aikana esiintyi erityisen runsaasti pienviljelijöihin vetoavia ehdotuksia, joita tehtiin paitsi SKDL:n taholta myös maalaisliiton taholta ja joita sijoittui siten huomattava määrä myös varsinaisiin maatalousäänestyksiin. Aihepiiriltään tällaisten äänestysten yleistyminen on aiheuttanut sen, että samalla kun niissä oleva maatalouden ryhmäetu sai lisääntyvää tukea SKDL:n ryhmältä, tukea menetettiin kokoomuksen ryhmältä, kuten taulusta 23 voi lähemmin todeta. On nimittäin todennäköistä, että kokoomuksen ryhmän maatalousintres-

T a u l u 23.

*Eduskunnan maatalousryhmän keskimääräinen
suuruus edustajien lukumäärällä mitattuna
vv. 1930—51 vaalikausina.*

Vaalikaudet	Vasemmisto		Maalaisliitto	Muut ryhmät			Yhteensä
	Sos.dem.	SKDL		Kok.	Ruots.	Muut	
1930—33	2.3		51.1	19.7	7.4	3.1	83.6
				30.2			
1933—36	5.3		47.3	8.2	5.1	17.3	83.2
				30.6			
1936—39	0.4		40.4	18.3	10.2	15.3	84.6
				43.8			
1945—48	4.2	4.2	40.0	20.1	7.4	4.3	80.2
	8.4			31.8			
1948—51	2.9	11.4	50.6	13.6	6.4	1.5	86.4
	14.3			21.5			

sin edustajtkaan eivät ole näissä äänestyksissä antaneet tukea maatalouden ryhmäedulle ja siksi koko ryhmän keskimääräinen kannatus sille on laskenut. Maatalouspolitiikan selvä suunnanmuutos, josta 1930-luvulla ei ole kysymystäkään, mutta josta sotienjälkeinen aika tarjoaa kiintoisan esimerkin, on siten otettava huomioon mahdollisena lisätekijänä maatalouden ryhmäedun kannatuksen vaihteluita selvitettäessä.

Vaikuttaa siltä, että maatalouden ryhmäedun kannatus riippuu pohjimmaltaan ao. ryhmän valitsijakunnan rakenteesta. Tämä riippuvuusuhde ei kuitenkaan ole jäykkä, vaan muut seikat kuten ryhmien suhde hallitukseen, ryhmien puolustrategiset päätökset ja maatalouspolitiikan suuntaa heijastava äänestysaiheiden laatu, muuttelee huomattavastikin mainittua riippuvuussuhdetta. Lisäksi näiden tekijäin vaikutukset eivät ole selvästi toisistaan erotettävissa. Suhde valitsijoihin ei maatalousryhmän piirissä ole jäykkä siinäkään suhteessa, että ryhmän edustajista ilmeisesti toiset ovat yhtenäisemmin maaseutuväestön ja sen piirissä nimenomaan maatalousväestön valitsemia kuin toiset. Maalaisliiton edustajilla lienee yhtenäisimmin maaseutu- ja maatalousvaltainen valitsijakunta takanaan. Sen sijaan pienten porvarillisten puolueiden ja vasemmiston edustajat maatalousryhmässä ovat enemmän tai vähemmän maaseutu- ja maatalousvaltaisen valitsijakunnan edustajia, mihin edustajakohtaisen kannatuksen asteittainen aleneminen kannatuksen maksimista viittaa. Maatalouden ryhmäedun kannatuksen vaihtelu äänestyksestä toiseen johtuu tietenkin edustajien yksilöllisistä arvioista ja sisällykseltään vaihtelevista äänestysaiheista, joskin tämä yksilöllisyys tasoittuu keskiarvoluvuissa, sitä paremmin mitä useampia äänestyksiä tutkimus käsittää.

Kaikista vaihteluista maatalouden puoleryhmittäisessä kannatuksessa huolimatta, ryhmäedun kannattajain lukumäärä eduskunnassa, nk. maatalousryhmä, on huomattavan stabiili. Varsinaisissa maatalousäänestyksissä sen suuruus vaalikausittain mitattuna oli 1930-luvulla 83.2—84.6 edustajaa ja sotienjälkeisenä aikana 80.2—86.4 edustajaa. Kannattajain yhtä suuri lukumäärä vaalikaudesta toiseen ryhmien välillä havaittavista muutoksista huolimatta viittaa siihen, että maatalousryhmän stabiiliteetin takana on stabiili äänestäjäjoukko, joka projisioi maatalousystävällisen kantansa eduskuntaan, valitsemiensa edustajien välityksellä. Maatalouden ryhmäedusta kysymyksen ollen vaikuttaa siltä, että maaseutuväen valitsevat edustajat ovat tietoisia valitsijakuntansa rakenteesta ja noudattavat maatalouskysymyksissä politiikkaa, jota uskovat valitsijain heiltä odottavan. Maaseutuväestö on

siirtänyt kannatustaan aika-ajoin puolueelta toiselle, kokoomukselta IKL:lle ja maalaisliitolta pienviljelijöille, kansanpuolueelle ja sotien jälkeisenä aikana SKDL:lle, mutta sen edustus on säilynyt kokonaisuutena ottaen saman suuruisena, vaikka tutkimuksen käsittävänä ajankohtana elinkeinorakenteessa ja väestörakenteessa on ehtinyt tapahtua suuria muutoksia. Tilastojen mukaan asui väestöstä 1920 noin 86.1 % maalaiskunnissa ja 13.9 % kaupungeissa ja kauppaloissa. Vuonna 1940 asui maalaiskunnissa 75.7 % ja 1950 noin 67.7 % väestöstä. Jos viimeksimainitusta prosenttiluvusta vielä vähennetään asutustajamissa asuva väestö, saadaan tulokseksi, että varsinaisella maaseudulla asui 1950 noin 57 % koko väestöstä. Väestön jakautuminen ammatin ja elinkeinon mukaan taas osoittaa, että 1930 oli maa- ja metsätalouden piirissä 61.4 %, 1940 noin 54.5 % ja 1950 noin 41.5 %.¹⁸⁶ Maaseudulla asuva ja samoin maataloudesta elantonsa saava väestönosa on selvästi pienentynyt. Kun eduskunnan maatalousryhmä tästä huolimatta on säilynyt jokseenkin muuttumattomana suuruudeltaan, osoittaa se, että ryhmän edustajain takana olevan maatalousväestön osuus on supistunut ja että tämän supistumisen on korvannut toimeentulolähteittensä puolesta entisestä maatalousyhteisöstä differentioitunut muu maaseutuväestö. Vaikka siis on kysymys erityisesti maatalouden ryhmäedusta, on sen edustajain takana olevan valitsijakunnan katsottava koostuvan maataloudenharjoittajain muodostaman ytimen ympärille yhä suuremmassa määrin liittyneestä muusta maaseutuväestöstä.

Kun on kysymys sosiaaliagrarisista äänestyksistä ei yhtä suurta stabiliteetia ole äänestysten vähäisyydestä johtuen todettavissa eikä se ole odotettavissakaan. Sosiaaliagrarismi ei nimittäin ryhmäetuna rajoitu läheskään yhtä selvästi tiettyyn osaan äänestäjäkunnasta, kuin varsinaisen maatalouden ryhmäetu. Ensinmainittu käsittää nimittäin osaksi tuottaja- ja osaksi kuluttajanäkökohtia, kun taas viimeksi mainittu on puhtaasti tuottajaintressi. Sosiaaliagrarismin kannatus riippuu nähtävästi äänestäjäkunnan keskuudessa suuresti siitä intensiteetistä, millä kilpailua pienviljelijäin suosiosta käydään puolueiden kesken, sillä vasta tämä kilpailuhan on omiaan herättämään tietoisuuteen erikoistarpeen pienviljelijäin keskuudessa. Sosiaaliagrarismi on edelleen sisällöltään varsin lähellä sosiaalipolitiikkaa ja siten altis suuresti vaihtelevalle kannatukselle eduskunnassa.

¹⁸⁶ Pipping, Hugo E., Suomen talouselämä toisen maailmansodan jälkeen. Helsinki 1955, s. 29—31.

Maatalousryhmän keskimääräinen koko osoittaa, että se 1930-luvulla oli niukasti vähemmistönä äänestäneistä eduskunnan jäsenistä ja sotien jälkeisenä aikana niukasti enemmistönä. Maatalousvaliokunnassa saattavat maatalouden ryhmäedun kannattajat, päinvastoin kuin eduskunnassa, jatkuvasti olla enemmistönä. Ratkaisevana vaa'an kielinä ovat olleet pienten porvarillisten ryhmien edustajat. Olisi kuitenkin väärin sanoa, että maatalouspolitiikka 1930-luvulla olisi ollut näiden ryhmien luomaa sen suuremmassa määrässä kuin sotien jälkeisenä aikanakaan. Ehdotukset äänestyksiin ovat enimmäkseen tulleet maalaisliiton taholta, kun sensijaan pienet porvarilliset ryhmät ovat tyytyneet passiiviseen osaan, siihen valitsijan ja hylkääjän osaan, johon voimasuhteet eduskunnassa ne asettivat, ja johon osaan SKDL:n ryhmä vv. 1948—51 vaalikauden aikana tarmokkaasti pyrki.

Maatalousryhmän ammattirakenne valottaa mielenkiintoisella tavalla jo aikaisemmin kosketeltua äänestäjän ja edustajan välistä suhdetta. Maatalouden ryhmäetua yli puolessa äänestysten määrästä kannattaneiden joukossa on nimittäin maanviljelijöillä valtasija, mutta muitakin ammatteja edustavia on runsaasti, nimittäin pappeja, opettajia ja muita akateemisia oppiarvoja suorittaneita. Maanviljelijäväestöön kuulumattomien suuri osuus, noin 20—30 edustajaa 80 edustajasta, osoittaa, että heidän maatalouden ryhmäedun mukaiset kannanottonsa eivät ole johtuneet sattumasta tai oman ammatin aiheuttamasta taipumuksesta, vaan valitsijakunnan tahdon noudattamisesta. Todennäköistä on, että maaseutuväestö ei kaikkialla ole löytänyt omasta keskuudestaan kyllin monta edustajaksi sopivaa ehdokasta, vaan on antanut äänensä paitsi maanviljelijöille myös muille luottamusta maaseutuyhteisössä herättäville ehdokkaille, kuten juuri papeille, opettajille jne., joilla maaseutuväestö arvattavastikin katsoi olevan »sanan hallussaan» ja siten sopivan hyvin edustustehtävään. Tämä piirre esiintyi erityisen selvänä varsinkin 1930-luvulla. Nämä maaseutuväestön maanviljelijöihin kuulumattomat edustajat ovat sitten valitsijainsa toiveista tietoisina toteuttaneet sen mukaista politiikkaa maatalouden ryhmäedusta kysymyksen ollen. Vain tällaisen riippuvuussuhteen olemassaolo voi selittää näiden maatalouden harjoittajain piiriin kuulumattomien edustajain johdonmukaiset kannanotot.

Samanlaisesta riippuvuussuhteesta ovat osoituksena myös sosiaaliagrariset äänestykset, joissa maalaisliiton eduskuntaryhmän tietty osa asettui maatalouden ryhmäedun kannalle. Nämä edustajat olivat Pohjois- ja Itä-Suomesta ja noudattivat asennoitumisellaan politiikkaa, jota uskoivat valitsijainsa toivovan. Tälle politiikalle antoi erikoisen

sävynsä ne olosuhteet, joissa näiden seutujen viljelijäväestö elää. Varsinaisissa maatalousäänestyksissä nämä samat edustajat kannattivat yleensä myös maatalouden ryhmäetua.

3. RYHMÄETU JA EDUSTUKSEN TEORIA

Maatalouden ryhmäetua koskevasta tutkimuksesta ilmenee, että kysymyksessä on esiintymisfrekvenssiltään huomattava, kannatukseltaan pysyväpiirteinen ja säännöllisesti vuodesta toiseen eduskuntatasolla vaikuttava ryhmäetu. Sen voimakkuus ja jatkuvuus osoittavat, että se heijastaa yhteiskunnassamme esiintyvää vastakohtaisuutta maataloudesta elantonsa saavan väestöosan ja asutuskeskuskelaisista elinkeinoista elantonsa saavan väestöosan välillä. Tutkimuksesta on edelleen välillisesti ilmennyt, että tätä ryhmäetua vastaavat eduskunnan ulkopuolella organisoidut eturyhmät, joita nimitetään myös painostusryhmiksi ryhmäedun ajamisessa osoitettuun aktiviteettiin viitaten.

Maatalouden ryhmäetu ja eturyhmät ovat kuitenkin vain yksi monista muista eduskuntatasolla esiintyvistä ryhmäeduista ja eturyhmistä, joista niistäkin voitaisiin tehdä samat esiintymisen jatkuvuuteen ja kannatukseen pysyviin piirteisiin viittaavat yleishuomiot. Jotta maatalouden ryhmäedun ja eturyhmän ja siihen verrattavain eturyhmien merkityksen analysointi ei jäisi vain mainittuihin yleishuomioihin rajoittuvaksi, on vielä tehtävä yritys yleensä ryhmäedun ja sitä vastaavan eturyhmän merkityksen arvioimiseksi eduskunnan lainsäädäntötoiminnassa ja edustajan sekä edustettujen välisissä suhteissa, ts. edustuksen teoriassa yleensä.

Eräs mahdollisuus luoda valoa aikojen kuluessa esiintyneisiin erilaisiin käsityksiin kansanedustajain ja edustettujen välisistä suhteista on tarkastella tämän suhteen tosiasiallista kehitystä lainsäädäntäprosessissa ja käsittää teoriat näiden tosiasiallisten olosuhteiden loogillisiksi selittämisyrityksiksi. Kovin yksityiskohtaisia tietoja ei tosin näistä olosuhteista ole menneiltä vuosisadoilta ja monista maista käytettävissä, mutta yksityiskohtaisten havaintojen moninaisuuden korvaa osittain se, että selitysperusteiksi valitut muuttujat ovat kokeneet suuria ja eri maissa samansuuntaisia, yleisesti tunnettuja muutoksia. Tarkastelun kohteeksi valitut muuttujat ovat toisaalta äänioikeutettujen määrän kasvu ja toisaalta lainsäädäntäprosessin olemuksen muutos, joiden funktioksi erilaiset käsitykset edustajain asemasta oletetaan. Kansanedustuksesta kulloinkin vallitseva teoria olisi siis tämän mukaan em-

piirisesti todennettavissa tosiasiallisiin olosuhteisiin tutustumalla ja muutoksia niissä tarkkailemalla, joita muutoksia teoriakin on pyrkinyt heijastamaan. Tällöin on kuitenkin tarkastelulle omaksuttava historiallinen perspektiivi, sillä lyhyiden ajanjaksojen puitteissa ei mainittuja muutoksia voida todeta.

Klassillisen kärjistyksen edustukseen liittyvistä käsityksistä on suorittanut Edmund Burke. Hänen kuuluisa määritelmänsä oli, että »Parlamentti ei ole mikään erilaisia ja toisilleen vihamielisiä intressejä edustavien lähettiläiden kongressi, joita intressejä heidän tulisi puolustaa niiden edustajina toisia intressejä ja niiden edustajia vastaan. Parlamentti on päinvastoin yhden kansakunnan neuvotteleva kokous, joka edustaa vain yhtä intressiä, kokonaisuuden intressiä; kokous, jossa eivät saisi vaikuttaa paikalliset edut eivätkä paikalliset ennakkoluulot, vaan yhteinen hyvä yhteisen intressin mukaan.»¹⁸⁷ Tässä poleemisessa määritelmässään Burke asettaa valitsijoistaan riippumattoman edustuslaitoksen ihanteen valitsijoista riippuvaista edustuslaitosta vastaan, tarkoituksenaan puolustaa vallitsevaa vaalijärjestystä ja vastustaa aikansa yleistä käsitystä, että edustajan tulisi edustaa nimenomaan valitsijainsa intressejä. Vaalijärjestykseen haluttiin muutosta nimittäin juuri siksi, että katsottiin sen lakanneen antamasta vaalien tulokseksi tällaista aktuelleja yhteiskuntaintressejä edustavaa parlamenttia.¹⁸⁸ Näitä Burken äärimmäiskäsityksiä edustajan tehtävästä ei kuitenkaan nykään pidetä toisilleen välttämättä vastakkaisina, vaan ne voivat samankin edustajan kohdalla esiintyä rinnakkain eräänlaisina rooliasenteina, aina kulloinkin esillä olevasta asiasta riippuen.¹⁸⁹

Niinpä 1700-luvun Englannissa, jossa edustuslaitos jo oli pitkälle muotoutumassa, luonnehti edustuslaitoksen toiminnalle ja sen olemuksesta esiintyville käsityksille merkityksellisiksi todettuja olosuhteita äänestäjäkunnan vähälukuisuus (noin 5 % 21 vuotta täyttäneistä)¹⁹⁰ ja valtakunnallisen lainsäädännön vähäisyys paikallista intressiä omaavien lakien lukumäärään verrattuna.¹⁹¹ Näistä olosuhteista johtui,

¹⁸⁷ Edmund Burke, Speech to the Electors of Bristol (1774). Works, vol. II, s. 12.

¹⁸⁸ Georg H. Sabine, A History of Political Theory. London 1949, s. 556. Herman Finer: The Major Governments of Modern Europe. London 1962, s. 66.

¹⁸⁹ John G. Wahlke, ym., The Legislative System. Explorations in Legislative Behavior. New York 1962, s. 270.

¹⁹⁰ Herman Finer, m.t.s. 67.

¹⁹¹ Samuel H. Beer, The Representation of Interests in British Government, American Political Science Review (Sept. 1957) 51, s. 613.

että harvalukuinen ja valistunut valitsijakunta kykeni vaivatta seuraamaan lainsäädäntätyötä ja edustajainsa kannanottoja ja oli siten taipuvaista pitämään edustajaa nimenomaan valitsijain intressien edustajana. Tällöin vallitsi nimittäin yleisenä käsitys, että edustajat edustivat pieniä ja homogeenisiä yhteisöjään, jotka silloin olivat vallitsevina. Alueellinen yhteisö oli silloin sekä maantieteellinen että yhteiskuntataloudellinen yksikkö, jolla oli autonominen asema ja vain vähän tekemistä muiden alueellisten yksikköjen kanssa. Tällaisissa oloissa henkilökohtaisia ja alueellisia intressejä voitiin pitää identtisinä.¹⁹² Olosuhteet, joissa lainsäädäntätehtävää tähän aikaan jouduttiin harjoittamaan, näyttävät siten suosineen imperatiivisen mandaatin mukaisia käsityksiä edustajan asemasta ja tehtävästä suhteissa valitsijoihin ja intresseihin.

Säätyvaltaisen ja korporatiivisen yhteiskuntajärjestyksen purkautuminen ja taloudellisen liberalismien mukaisen markkinatalouden syntyminen muodostivat 1800-luvulla puitteet, joiden vallitessa käsitys edustajan asemasta ja tehtävästä oli muuttuva. Paikallisten yhteisöjen yksinkertainen, itsenäinen muoto hävisi ja teollistuminen aiheutti 1800-luvulla suuria muutoksia ekologisiin piirteisiin, muutoksia, jotka eivät pitäytyneet aikaisempien alueellisten yksikköjen puitteisiin, vaan särkivät niiden rajat. Samalla ensinnäkin valitsijakunnan lukumäärä kasvoi ja äänioikeus ulotettiin laajoja kansankerroksia koskevaksi. Toiseksi valtakunnallinen lainsäädäntä kasvoi ja kehittyi suhteessa paikallislakeihin. Näiden molempain tekijäin vaikutuksesta tapahtui valitsijain ja edustajain välisissä tosiasiallisissa suhteissa merkittävä muutos. Valitsijakunta ei voinut enää yhtä hyvin edellytyksin kuin ennen oma-kohtaisesti arvioida ja seurata edustajainsa koko lainsäädäntätyötä. Tästä on ilmauksena puolueiden kehitys, joiden tehtäväksi tuli organisoida neuvottomaksi jäänyt valitsijakunta ja tarjota sille vaaleissa valittavaksi muutama selvä poliittinen vaihtoehto korvaukseksi aikaisemmin vallinneesta edustajan ja valitsijan läheisemmästä suhteesta. Samalla kun siis edustajain ja valitsijain välimatka toistensa ymmärtämättömyydellä mitattuna kasvoi ja puolueet asettuivat valitsijain ja edustajain väliin välittäjän asemaan, samalla edustajain tosiasiallinen riippumattomuus valitsijoista lisääntyi. Valitsijat eivät enää harvoja poikkeuksia lukuunottamatta, tunteneet henkilökohtaisesti edustajaansa eivätkä ymmärtäneet vaikutuspiiriltään valtakunnallisen lainsäädännän merkitystä. Edustajat puolestaan tunsivat nyt hallitsevansa lain-

¹⁹² Baker, Gordon E., *Rural Versus Urban Political Power*. New York 1955, s. 55—56.

säädäntätyön ja olevansa siinä tehtävässä riippumattomia. Lainsäädäntä ei nimittäin ollut volyymiltaan suurta, sillä olihan liberalistisen talousteoriankin mukaan tasapaino talouselämässä parhaiten saavutettavissa lainsäädännöstä pidättymällä.¹⁹³ Parlamentista tuli juuri Burken ja utilitaristien tarkoittama »oxfordilainen keskustelukerho, jossa ratkaisut syntyivät pitkällisten keskustelujen tuloksena ja jossa järki istui puheenjohtajan paikalla».¹⁹⁴ Edustuksen teoriassa 1800-luvulla dominoivana vaikuttanut liberalistinen käsitys edustajan asemasta heijastaa siten tapahtunutta muutosta edustajan tosiasiallisessa asemassa. On paradoksaalista, että juuri konservatiivinen Burke esiintyy tämän uuden käsityksen ensimmäisenä huomattavana puolustajana, hänen vastustaessaan uuden vaalijärjestyksen säätämistä, joka kuitenkin juuri loi edellytykset edustajan aseman suuremmalle riippumattomuudelle valitsijoista.

Kehitys selityspenesteiksi valituissa muuttujissa ei kuitenkaan ole pysähtynyt tähän. Tosin valitsijakunnan suhteellinen kasvu ei enää tällä vuosisadalla ole voinut miksikään muuttua siitä maksimista, mihin yleinen ja yhtäläinen äänioikeus sen kohotti. Valitsijakunnan absoluuttinen kasvu on kuitenkin jatkunut heikentymättömällä voimalla ja johtanut olosuhteet yhä loitommaksi niistä edustuksellisen hallitusmuodon alkuaikojen idyllisistä olosuhteista, joissa valitsijoita edustajaa kohti oli vähän ja joissa valitsijat tunsivat edustajansa henkilökohtaisesti. Merkityksellisin muutos on kuitenkin tapahtunut itse lainsäädäntäprosessin luonteessa: se on volyymiltaan suuresti kasvanut ja muuttunut yhä suuremmissa määrin erityistietoja vaativaksi. Volyymin kasvu on johtunut paitsi väestön kasvun aiheuttamasta tarpeesta säädellä integroituvan ja komplisoituvan yhteiskunnan ihmissuhteita yhä suuremmissa määrin laeilla, myös viime aikoina yleisesti hyväksytyksi tulleesta hyvinvointivaltion ihanteesta, joka edellyttää valtion lakisääteistä puuttumista kansalaisten elinolosuhteisiin sangen monilla tavoilla. Teknillistyvän yhteiskunnan toimintojen säätelymiseen lailla eivät toisaalta taas enää riitä yleistiedot, vaan ratkaisut nojaavat yhä selvemmin asiantuntijatietoihin.¹⁹⁵

Lainsäädännön volyymin kasvu ja asiantuntijatietojen tarve ovat muuttaneet huomattavasti koko lainsäädäntäprosessia. Tosiasiallinen

¹⁹³ Georg H. Sabine, m.t.s. 554.

¹⁹⁴ Earl Latham, m.t.s. 6.

¹⁹⁵ John C. Wahlke ym., m.t.s. 254 ja 256. J. A. Corry — Henry J. Abraham, *Elements of Democratic Government*. New York 1964, s. 517—519.

aloiteoikeus on siirtynyt toimeenpanevan vallan hyväksi, jolla on asiantuntevan hallintokoneiston myötävaikutuksella paremmat edellytykset kuin yksityisillä edustajilla tai puoluetoimistoilla selviytyä lakien teknillistä tietoutta vaativista esivalmisteluista.¹⁹⁶ Byrokratian ohella tässä vaiheessa astuvat myös eturyhmät lainsäädäntäprosessin kuvaan. Eturyhmillä on hallussaan niiden kymmenien vuosien takaisen toiminnan tuloksena ainutlaatuinen tietoaineisto alaltaan. Merkitsisi tavatonta energian ja ajan haaskausta, jos kansanedustajat tai lain valmisteluun osallistuva byrokratia eivät käyttäisi eturyhmien tietoja hyväkseen, vaan pyrkisivät itse sen omakohtaiseen hankkimiseen. Tästä ja lainsäädäntäprosessin volyymin paisumisesta johtuu, että byrokratia ja kansanedustajat ovat pitäneet tarkoituksenmukaisena kehittää vilkkaan konsultaatiosuhteen eturyhmiin, niiden omaamien tietojen hyväksi käyttämiseksi.¹⁹⁷ Kysymys ei tämän muotoisessa kanssakäymisessä ole suinkaan eturyhmien harjoittamasta painostuksesta, sillä aloitehan ei tule suinkaan eturyhmien taholta. Tältä osin eturyhmiä voidaan siis pitää nykyään jo koko lainsäädäntäprosessin välttämättöminä osasuorittajina. Oleellista muutosta edustajain asemaan on tämä kehitys merkinnyt siksi, että edustajat joutuvat entistä paljon suuremmassa määrin turvautumaan eri puolilta saatavaan asiantuntija-apuun, olipa tämä asiantuntemus sitten peräisin omassa puolueyhtymässä vaikuttavasta asiantuntijapiiristä, puoluetoimistosta, eturyhmästä tai virkamiehistöstä. Tämä seikka ilmaistaan usein nykyään niin, että sanotaan edustajan turvautuvan eri viiteryhmiin ratkaisuja tehdessään.

Vaikuttaa siltä, että historiallisen kehityksen tuloksena ensin valitsijakunta ja sittemmin itse valitut ovat menettäneet osan mahdollisuuksistaan omakohtaisen kosketuksen säilyttämiseen lainsäädäntätööhön, mahdollisuutta ottaa kantaa omien kokemusten, omien tutkimusten, omien tietojen nojalla. Rinnan tämän kehityksen kanssa on edustajan asema teoreettisesti tunnistettu ensin korporatiivisen yhteiskunnan aikana valitsijoista riippuvaiseksi, sitten liberalismiin nojaavaksi, josta sittemmin liberalismin aikana valitsijoista riippumattomaksi ja nyttemmin vahvasti nk. viiteryhmiin nojaavaksi, jotka siten ovat saavuttaneet vaikutusvaltaa valitsijain ja edustajain kustannuksella niin, että niitä nykyään pidetään lainsäädäntäprosessiin itseoikeutetusti kuuluvina.

¹⁹⁶ Vrt. Suomen osalta Jaakko Nousiainen, *Eduskunta aloitevallan käyttäjä*. Porvoo 1961, s. 163—166.

¹⁹⁷ J. D. Stewart, *British Pressure Groups*. Oxford 1958, s. 3—27. Donald C. Blaisdell, *American Democracy Under Pressure*, New York 1957, s. 68.

Suomen eduskunnasta on voitu todeta, että edustajain informaatiota palvelevina ja ratkaisuja ohjailevina viiteryhminä voivat esiintyä paitsi alueellisesti rajoittunut valitsijakunta, eturyhmä, hallintokoneisto ja puolue, myös monipuoluejärjestelmän ilmentämät perustavaa laatua olevat poliittiset vastakohtaisuudet ja ryhmittymät, joita eduskunnassa ilmentävät eri ryhmäyhdistelmät äänestyksissä ja eduskunnan ulkopuolella eri puolueiden yhteistyön synnyttämät mielikuvat.¹⁹⁸ Nämä kaikki eri lähteet ja lisäksi vielä toistaiseksi tunnistamattomat muodostavat eräiden amerikkalaisten tutkijain käyttämän, erittäin yleiskatsauksellisen, koko lainsäädäntäjärjestelmää kuvaavan mallin mukaan lainsäädäntäaktia eduskunnassa edeltävän »panos»-tekijän ja laki sen tuloksena, edustajain ratkaisujen kautta syntyneen »tuotoksen». Käsite »panos-tuotos» on lainattu ja analogoinen kansantalouden »input-output» mallien kanssa. Yleiskatsauksellisuutensa ohella se jäsentää lainsäädäntäprosessin niihin osatekijöihin, jotka sille nykyään ovat ominaisia. Eturyhmä on siis sen mukaan eräs »panos»-tekijä lainsäädäntäprosessissa muiden tekijäin rinnalla.¹⁹⁹

Nimenomaan maatalouden ryhmäetu on tämän jäsenyyksen mukaan siitä erikoinen, että se ei ole ainoastaan vastaavan eturyhmän ilmentäjä, vaan maatalouden ryhmäetu ilmentää samalla yleisluontoisempaa, maaseutu-asutuskeskus vastakohtaisuutta, valitsijakunnan alueellista erilaisuutta, ja sen takana on vielä organisoitu puolue, maalaisliitto. Varsinkin on huomattava, että kysymyksen ollessa maaseutu-asutuskeskus vastakohtaisuudesta, tällä vastakohtaisuudella on, ei ainoastaan materiaalsiin etuihin perustuva luonne, vaan mahdollisesti erilaisiin yhteiskuntakäsityksiin pohjautuva.²⁰⁰ Näiden ideologian, puolueintressien, alueellisen keskittymisen ja eturyhmäintressien yhteensulautuminen tekevät ymmärrettäväksi maatalouden ryhmäedun ja sitä edustavan eturyhmän voiman edustajain viiteryhmänä tai »panos»-tekijänä lainsäädäntäprosessissa. Lainsäädäntätyön komplisoituminen ja sen volyymin paisuminen ovat tätä piirrettä vahvistaneet nostamalla eturyhmät merkittäväksi tekijäksi puolueiden ja hallintokoneiston ja muiden viiteryhmien rinnalle, seikka, jota edustuksen teoria ei ole voinut ajan mittaan olla heijastamatta. Siitä on eturyhmien ja edustajain keskinäisiä suhteita selvittelevän kirjallisuuden ja pohdiskelun viime aikoina kasvanut määrä osoituksena.

¹⁹⁸ Pekka Nyholm, m.t.s. 53—68.

¹⁹⁹ John C. Wahlke ym., m.t.s. 18.

²⁰⁰ Rudolf Heberle, *Social Movements*. New York 1951, s. 183—185.

Virolainen, Johannes, *Maalaisliitto aatteena*, teoksessa *Oma maa* 11. Pori 1962.

Liite 2

*Puoluerhymien kokeesio varsinaisissa maatalousäänestyksissä
vv. 1930—39 ja 1945—51 vaalikausina*

Vaalikaudet	sosialidemo- kraatit	maalaisliitto	kokoomus- puolue	ruotsalainen kansanp.	edistyspuolue	IKL
Vaalikausi 1930—33	92.3	98.0	41.2	60.3	56.3	—
Vaalikausi 1933—36	85.1	98.0	62.3	71.5	69.4	78.2
Vaalikausi 1936—39	99.0	76.1	97.3	58.1	90.6	91.2
Vaalikaudet	sosialidemo- kraatit	maalaisliitto	kokoomus- puolue	ruotsalainen kansanp.	edistyspuolue	SKDL
Vaalikausi 1945—48	85.9	93.2	86.8	72.5	81.7	95.5
Vaalikausi 1948—51	89.9	87.2	68.1	53.8	67.1	81.6

Liite 3

*Puoluerhymien kokeesio sosiaaliagraarisissa äänestyksissä
vv. 1930—39 ja 1945—51 vaalikausina*

Vaalikaudet	sosialidemo- kraatit	maalaisliitto	kokoomus- puolue	ruotsalainen kansanp.	edistyspuolue	IKL
Vaalikausi 1930—33	90.4	60.8	96.0	84.9	93.0	—
Vaalikausi 1933—36	100.0	60.6	100.0	81.7	80.1	97.8
Vaalikausi 1936—39	64.3	50.4	81.7	48.5	85.7	42.5
Vaalikaudet	sosialidemo- kraatit	maalaisliitto	kokoomus- puolue	ruotsalainen kansanp.	edistyspuolue	SKDL
Vaalikausi 1945—48	69.0	82.6	97.8	100.0	100.0	97.6
Vaalikausi 1948—51	78.6	53.2	97.6	83.0	95.2	99.1

Kirjallisuus

Tutkimuksen pääasiallisena lähdeaineistona ovat olleet eduskunnan Pöytäkirjat ja Asiakirjat tutkimuksen kohteena olleelta ajalta. Kuitenkin on syytä mainita eri maista eräitä eturyhmiä tai ryhmäetua nimenomaisesti tai osittain käsitteleviä teoksia ja artikkeleita, joiden avulla on ollut mahdollista muodostaa yleiskuva eturyhmien merkityksestä ja asemasta ao. maissa.

Yleisteokset

Ehrman, Henry W., Interest Groups on Four Continents. Ann Arbor, Michigan 1960.

Hagan, Charles B., The Group in a Political Science, teoksessa Approaches to the Study of Politics. London 1958.

Suomi

Allardt, E. — *Littunen, Y.*, Cleavages, Ideologies and Party Systems. Transactions of the Westermarck Society. Turku 1964.

Aura, Teuvo, Talouspolitiikka suomalaisessa yhteiskunnassa, Tampere 1957.

Eskola, A., Maalaiset ja kaupunkilaiset. Helsinki 1964.

Halonen, A. L., Maataloustullien kehitys Suomessa itsenäisyyden aikana. Kansantaloudellinen Aikauskirja 1945.

Hetemäki, Päiviö, Työnantajajärjestöt, teoksessa Oma maa 3. Porvoo 1958.

Huuska, Väinö, SAK:n toiminta painostusryhmänä 1950-luvulla, I—II. Poliitiikka 1962.

Jutikkala, Eino, Suomen talonpojan historia. Helsinki 1958.

Jutila, K. T., Suomen maatalous ja maatalouspolitiikka 20. vuosisadalla.

Jutila, K. T., — *Konttinen, J. H.*, Maatalouspula Suomessa vuosina 1928—35. Maatalousministeriön julkaisuja 18, 1937.

Karikoski, V. A. M., Vapaamuotoinen järjestötoiminta, teoksessa Suomalaisen kansanvallan kehitys. Porvoo 1956.

Knoellinger, C. E., Fackföreningar och arbetsmarknad i Finland. Porvoo 1959.

Korpela, E. J., Maataloustuottajain järjestäytyminen, teoksessa Oma maa 10. Porvoo 1961.

Krusius-Abrenberg, L., Kring intresserepresentationen i vår riksdag. Ekonomi och kultur 1955.

— Synpunkter på intresseorganisationernas frammarsch. Vår syn III. Tammerfors 1957.

Kuuskoski, Reino, Yksilön oikeus, järjestöjen valta ja valtion etu, teoksessa Suomalaisen kansanvallan kehitys. Porvoo 1956.

Noponen, Martti, Kansanedustajien sosiaalinen tausta Suomessa vuosina 1907—1939. Porvoo 1964.

Nonsiainen, Jaakko, Suomen poliittinen järjestelmä. Porvoo 1963.

Nyholm, Pekka, Suomen eduskuntaryhmien koheesio vuosien 1948—51 vaalikaudella ja vuoden 1954 valtiopäivillä. Helsinki 1961.

- Pipping, H. E.*, Vårt lantbruks framtidsmål. Ekonomiska Samfundets Tidskrift 1948.
- Suviranta, Br.*, Pako maataloudesta. Kansantaloudellinen Aikakauskirja 1936.
- Teljo, Jussi*, Painostusryhmät ja painostuspolitiikka. Sosialistinen Aikakauslehti 1953.
- Virolainen, Johannes*, Maalaisliitto aatteena, teoksessa Oma maa 11. Porvoo 1962.

Englanti

- Beer, S. H.*, Pressure Groups and Parties in Britain. American Political Science Review, March 1956.
- The Representation of Interests in British Government. American Political Science Review, Sept. 1957.
- Birch, A. H.*, Representative and Responsible Government. An Essay on the British Constitution. London 1964.
- Mackenzie, W. J. M.*, Pressure Groups — The Conceptual Framework. Political Studies, Oct. 1955.
- Potter, Allen*, Organised Groups in British National Politics. London 1961.
- Stewart, John David*, British Pressure Groups. Their Role in Relation to the House of Commons. Oxford 1958.
- Wheare, K. G.*, Government by Committee. Oxford 1955.
- Wilson, H. H.*, Techniques of Pressure — Anti-Nationalization Propaganda in Britain. Public Opinion Quarterly 1951.

Kanada

- Lipset, Seymour*, Agrarian Socialism. The Cooperative Commonwealth Federation in Saskatchewan. A Study in Political Sociology. Berkeley and Los Angeles 1959.

Ranska

- Duverger, Maurice*, Partis politiques et classes sociales en France. Cahier de la Fondation National des Sciences Politiques 74, 1955.
- Fauvet, Jacques*, — *Mendras, Henri*, Les paysan et la politique dans la France contemporaine. Cahier de la Fondation National des Sciences Politiques 94, 1958.
- Lavan, Georges*, L'action de pression politique des groupes non politiques en France. Grenoble 1957.
- Mendras, Henri*, Les organisations agricoles et la politique. Revue Française de Science Politique, vol. V, 1955.
- Meynaud, Jean*, Contribution a l'analyse des groupes d'intérêt dans la vie politique française. Revue de l'Institut de Sociologie 1956.
- Essai d'analyse de l'influence des groupes d'intérêt. Revue Economique, 1957.
- Les groupes de pression en France. Paris. 1958.

Ruotsi

- Bölen, B.*, Organisation och riksdagen. Tiden 46, 1954.
- Heckscher, Gunnar*, Group Organisation in Sweden. Public Opinion Quarterly, vol. 3, 1939.

— Staten och organisationerna. Stockholm 1951.

S a k s a

- Breitling, Rupert*, Die Verbände in der Bundesrepublik. Parteien, Fraktionen, Regierungen 8. Meisenheim am Glan 1955.
- Dechamps, Bruno*, Macht und Arbeit der Ausschüsse. Der Wandel der parlamentarischen Willensbildung. Parteien, Fraktionen, Regierungen 4, Meisenheim am Glan 1954.
- Domes, Jürgen*, Bundesregierung und Mehrheitsfraktion. Köln und Opladen 1964.
- Kaiser, Joseph Heinrich*, Die Representation organisierter Interessen. Berlin 1956.
- Markmann, Heinz*, Das Abstimmungsverhalten der Parteifraktionen in deutschen Parlamenten. Parteien, Fraktionen, Regierungen 5. Meisenheim am Glan 1955.
- Obermann, Emil*, Alter und Konstanz von Fraktionen. Veränderungen in deutschen Parlamentsfraktionen seit dem Jahre 1920. Parteien, Fraktionen, Regierungen 7. Meisenheim am Glan 1956.
- Schultz, Gerhard*, Die Organisationsstruktur der CDU. Zeitschrift für Politik, vol. III, 1956.
- Teichmann, Ulrich*, Die Politik der Agrarpreisstützung. Marktbeeinflussung als Teil des Agrarinterventionismus in Deutschland. Köln, 1956.
- Wildenmann, Rudolf*, Partei und Fraktion. Ein Beitrag zur Analyse der politischen Willensbildung und des Parteiensystems in der Bundesrepublik. Parteien, Fraktionen, Regierungen 2. Meisenheim am Glan, 1954.

Y h d y s v a l l a t

- Baker, Gordon E.*, Rural Versus Urban Political Power. New York 1955.
- Bentley, A. F.*, The Process of Government. A Study of Social Pressure. Bloomington, Indiana 1949.
- Blaisdell, Donald C.*, American Democracy under Pressure. New York 1957.
- Chase, Stuart*, Democracy under Pressure. New York 1945.
- Crawford, K. G.*, The Pressure Boys. The Inside Story of Lobbying in America. New York 1939.
- Gross, Bertram M.*, The Legislative Struggle. A Study in Social Combat. New York 1953.
- Hardin, Charles M.*, The Politics of Agriculture: Soil Conservation and the Struggle for Power in Rural America. Glencoe, Ill., 1952.
- Key, V. O.*, Politics, Parties and Pressure Groups. New York 1953.
- Latham, Earl*, The Group Basis of Politics. A Study in Basing-Point Legislation. Ithaca 1952.
- Schattschneider, E. E.*, Party Government. New York 1942.
- Truman, David*, The Governmental Process, New York 1951.
- Wahlke, John Charles—Eulau, Heinz*, Legislative Behavior. A Reader in Theory and Research. The Free Press of Clencoe, Ill., 1959.
- Wahlke, John Charles ym.*, The Legislative System. Exploration in Legislative Behavior. New York 1962.

Summary

The purpose of this study has been to estimate by quantitative methods the parliamentary significance of agrarian group interest in Finnish politics. It is assumed that this is composed of two measurable components: the number of votings directly related to that group interest and the amount of support for it to be found in Parliament. An attempt is also made to demonstrate the advantages and difficulties inherent in such an approach.

Material for this study is provided by the open votings in Parliament for the election periods occurring during the years 1930—1939 and 1945—1951. The table below shows how large a part of the total number of votings those related to agriculture formed.

	Total number of open votings	Votings related to agriculture	Percentage of agricultural votings
1930—33	157	32	20.4
1933—36	244	42	17.2
1936—39	154	20	13.0
1945—48	282	29	10.3
1948—51	397	50	12.6

The material from the period examined shows that the intensity of legislative work related to agriculture increases when an attempt to help exceptional conditions in harmony with agriculture is to be made, as for example in the world crisis of the 'thirties. As the need of new legislation to normalize the situation decreases, so does the number of agricultural votings arising from the legislation.

As well as its appearance in legislative work, agriculture comes up yearly as a matter of group interest in that appropriations for agriculture appear in the eleventh main section of the Budget. The representatives' desire for change of proposed appropriations varies. Seen from the standpoint of the party groups concerned, it has generally seemed that the desire for change is less when the party group is in a position of governmental responsibility and greater when it is in opposition.

When investigating support for agrarian group interest in these votings, one must first establish on which side of the division of votings it occurs. Two criteria are used: subjects of votings and the position of the Agrarian and Social Democrat party group majorities in the division of votings. It is assumed that the majority of the Agrarian group is in favour of agrarian group interest while the Social Democratic group majority is against it. Both criteria show similar results over 133 votings, but the results over 40 votings differ. In the 1930's the Social Democratic group supported agrarian group interest, as did both the left-wing parties, the People's Democrats and the Social Democrats, after the Second World War, while the Agrarian majority was against it. The subject-matter of these votings was proposed by the left wing groups, and they have thus been treated separately as a category by themselves because of their special group composition. It is possible to confirm that the attitude in Parliament of the

party groups to agrarian group interest is two-dimensional, always depending on the direction from which the proposition of maximizing it has come. The votings reflecting bourgeois opinions are termed ordinary agricultural votings, and those based on propositions from the socialist groups are termed, because of their special content, social-agrarian votings.

After determining the location of the agrarian group interest and classifying the votings, the author proceeds to calculate the support given by each political group to this interest during election time. The average number of representatives of each party group supporting group interest with, to eliminate the effects of absence, their share in the number of representatives actually voting, is used as a measurement. The results are shown in Tables 3, 5, 14 and 16. These results show that the centre of the support in ordinary agricultural votings naturally lies in the Agrarian party group, while not inconsiderable support comes from groups of the small bourgeois parties. In social-agricultural votings the socialist groups are in complete support, as is part of the Agrarian party group. Partial support within the groups is measured separately, to see how it is centred on a special part of the party group.

It is possible, on the basis of this information, to estimate the size of the »agrarian group» in Parliament, which breaks party boundaries. This, as is shown by Table 15, works out as 80.2—86.4 representatives, or 46.5—51.2 % of all actually voting representatives in Parliament. About threequarters of the representatives belonging to the agrarian group have been farmers, but one quarter have represented other walks of life, being clergymen, teachers and otherwise academically qualified persons. Their systematically positive attitude towards agrarian group interest gives reason to suppose that the farmer-dominated composition of the electorate is at the back of this consistent attitude. Considering the 'thirties in particular, it appears from the inability of the agriculturalists to find sufficient representatives from their own ranks, so that to a noticeable extent they had to turn to representatives drawn from other walks of life.

Parliamentary voting behaviour in relation to agrarian group interest is examined according to party groups, both in Parliament as a whole and among the members of the Grand Committee and Agricultural Committee, taken separately. The members of the Grand Committee showed a degree of support similar to that of Parliament as a whole. Among the members of the Agricultural Committee, the representatives of the small bourgeois parties were particularly consistent supporters of agrarian group interest. On this basis we may assume that while the supporters formed a scanty minority of votes cast in Parliament, they were in the majority in internal votings of the Agricultural Committee, against the minority formed by Social Democrats and People's Democrats. Confirmation of this must, however, wait for further investigations.

The following factors may provide an explanation for the fluctuations of support for agrarian group interest:

- 1) Relation of the group to the government
- 2) Group decisions on party strategy
- 3) Changes in the composition of the electorate
- 4) Change of direction in agricultural policy.

It appears that the relation of the group to the government affects support of agrarian group interest in that party support is less when the party is in power

than when it is in opposition. In two cases, group support has suddenly increased so noticeably as to make one suspect that there has been a group decision to support this interest whole-heartedly, i.e. support of the National Coalition party group in 1936—39 and of the People's Democrats in 1948—51. The composition of the electorate alone throws light on the stability of the support of group interest as well as clarifying to some extent the changes in this support. Comparing party group support with changes of the electorate, one may assume that the composition of the electorate has changed perceptibly in two cases. The left wing's successive election victories in the 'thirties drew voters from the bourgeois parties mainly among the urban population, from which it followed that the relative share of the rural population in the electoral number of the bourgeois parties increased. Again, in the postwar period the notable swing of the rural population to the People's Democrats is clear. Postwar change of direction in agricultural policy has accomplished its aim as regards support, increasing socialist support and decreasing the support of the bourgeois parties. One cannot, however, separate the effects of these various causes clearly.

Finally, the author studies the relation of the member of Parliament to group interest as part of the general theory concerning representation, and the share of interest groups in it.